

A
KEGYES-TANÍTÓREND
KECSKEMÉTI FŐGIMNÁZIUMÁNAK
ÉRTESITŐJE

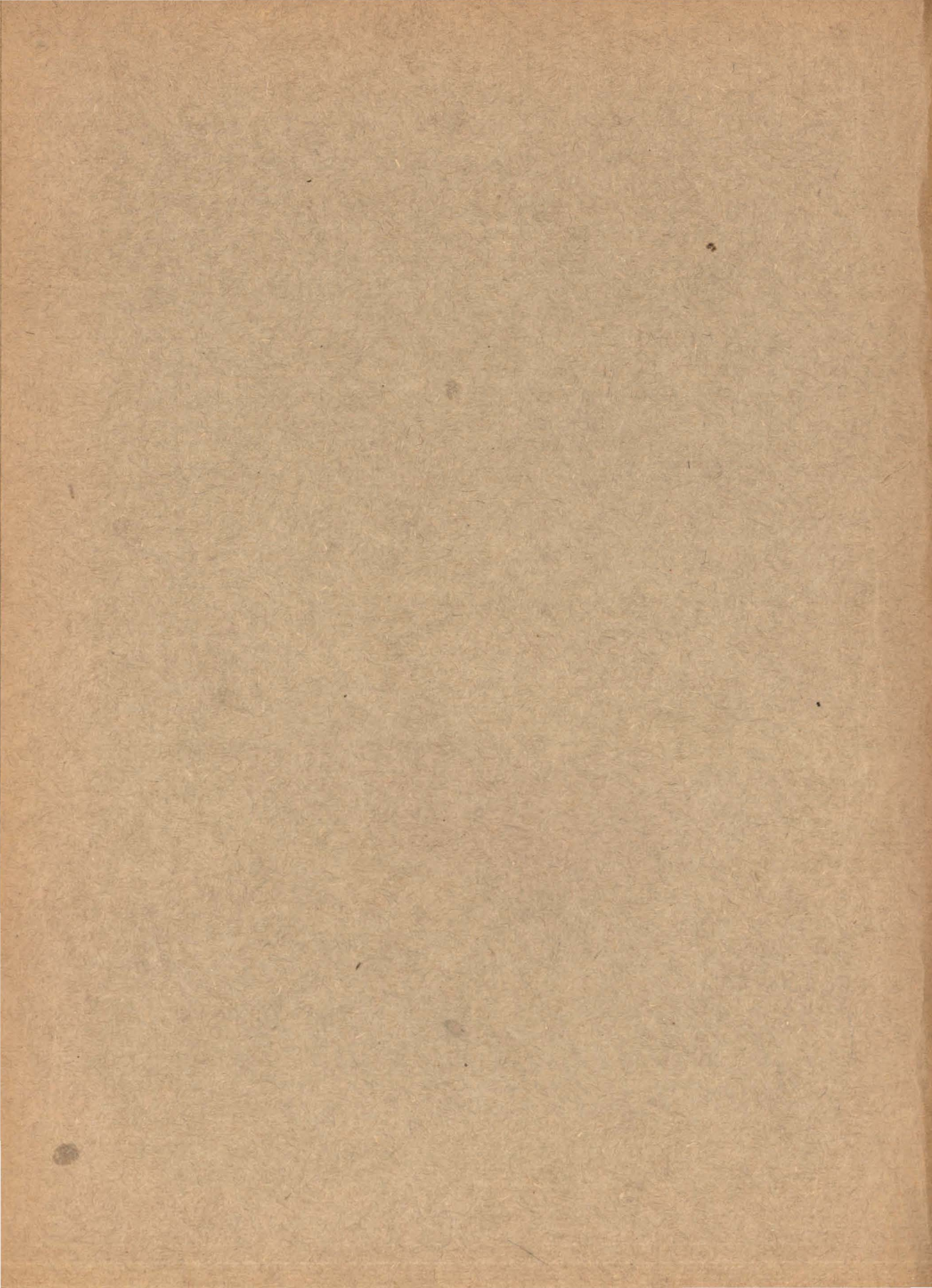
AZ
1913—14. TANÉVRŐL.

KÖZZÉTESZI:
DR. TÓTH GYÖRGY
IGAZGATÓ.

ELSŐ KECSKEMÉTI HIRLAPKIADÓ- ÉS NYOMDA-RÉSZVÉNYTÁRSASÁG KÖNYVNYOMDÁJA.

A
KEGYES-TANITÓREND
KECSKÉMÉTI FŐGIMNÁZIUMÁNAK
ÉRTESITŐJE

AZ
1913—14. TANÉVRŐL.

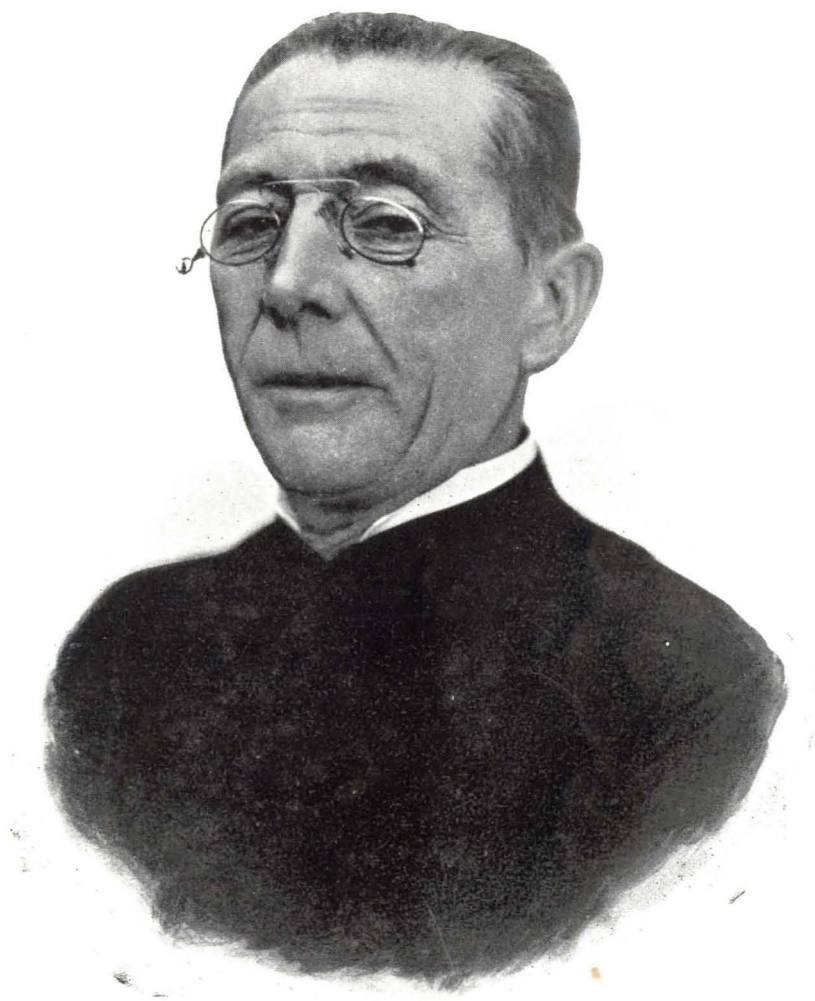

KÖZZÉTESZI:
DR. TÓTH GYÖRGY
IGAZGATÓ.

ELSŐ KECSKÉMÉTI HIRLAPKIADÓ- ÉS NYOMDA-RÉSZVÉNYTÁRSASÁG KÖNYVNYOMDÁJA.

Tóth György dr. igazgató jubileuma.

Iskolánknak érdemekben gazdag igazgatója a folyó évben töltötte be tanári működésének 40-ik évét. Igaz érdemeket akart jutalmazni a tanártestület, amidőn elhatározta, hogy ez emlékezetes évfordulót a tanulíffjúsággal együtt megünnepli. Bár a tanári kar és az ifjuság csak családi körben óhajtotta leróni jubiláló igazgatója iránt érzett tiszteletét és háláját, az ünnepség az intézet falai közül kilépett, visszhangot keltett az egész város társadalmában és általános nagyszerű ünneppé fejlődött.

A helyi lapok pünkösdi száma az ünnepeltnek arcképét hozta és több cikkben méltatta sikereiben gazdag munkásságát. A »Kecskeméti Lapok« vezércikk írója a többek közt így méltatja kiváló egyéniségét: »Nemzedékek egész sora került ki a keze alól és egyetlenegy sem akadt, aki Tóth Györgyre hálával és szeretettel, elismeréssel és hódolással ne gondolna a kemény akaratú, de jóságos szívű, szigorú itéletű, de mindent méltányoló és elismerő jóságos apára. — Talpig igaz, mint pap, mint tanító, mint ember egyaránt. Egész ember az élet minden vonatkozásában, kemény gerincű fölfelé, szerető lelkű lefelé minden hivalkodás nélkül, aminthogy minden földi hiúság, külső csillogás után való kapaszkodás távol állott tőle, a teljesített kötelesség nemes öntudatán kívül. Horatiusnak »Integer vitae scelerisque purus« örök szavai jobban még senkire se illettek önála . . . « A »Kecskeméti Napló« vezércikkén kívül tárcarovatában ír mint igazgatóról, aki puritán lelkületével az ideális paedagogus mintaképe, a tanítványoknak szigorú, de mindig igazságos professzora, a jellemnevelés nagy mestere, aki kecskeméti 17 évi tartózkodása alatt az egész város tiszteletét és szeretetét kiérdemelte.

II

A jubileumi ünnepség június 1-én, Pünkösöd hétfőn folyt a következő sorrendben:

Reggel 1/29 órakor ünnepélyes szentmise volt »Te Deum«-mal kapcsolatosan, amelyet Ft. Hannig István kegyesrendi tanár celebrált fényes segédlettel. Az istentisztelet ünnepi áhítatát emelték a gyönyörű énekszámok, amelyeket a Niklos János kegyesrendi tanár vezetése alatt álló énekkar mutatott be. A nehéz, művészi darabok az énekkar kitűnő fegyelmességét és a vezető tanár rátermettségét bizonyítják. A templom zsúfolásig megtelt ünneplő közönséggel, amely nemcsak Tóth György helybeli tisztelőiből állott, hanem nagy számmal jöttek el vidékről is az ünnepeltnek volt tanítványai, valamint a szomszédos intézetek képviselői is.

Az ünnepség második része 1/211 órakor a virágokkal, zöld ágakkal és zászlókkal izlésesen földiszített gimnázium udvarán folyt le.

Az ünnepélyen ott volt Kecskemét város egész vezetősége, a helybeli és szomszédos tanintézetek képviselői, az ünnepeltnek igen sok vidéki rendtársa és tisztelője.

Az ünnepélyre 3 tagú küldöttség hívta meg a jubiléumot, akit megérkeztek szünni nem akaró éljenzéssel fogadott az ünneplők serege.

Az ünnepi nyitány után, amelyet a főgimnáziumi zenekar adott elő, Szalay István kegyesrendi tanár mondotta el ünnepi beszédét, amelyben tömör szavakkal jellemezte az ünnepeltet, mint tanárt, igazgatót és társadalmi embert, aki jutalmát nem a profán világ tapsaiban, hanem a lélek és a tiszta öntudat nyugodt boldogságában keresi. Majd a tanári kar és ifjuság nevében az igazi elismerés, az őszinte ragaszkodás és a gyermeki hála jeléül átnyújtotta a tanári kar és az ifjuság emléktárgyát, egy diszes albumot, amelyben a tanári kar és ifjuság csoportképei vannak megörökítve, azután a főgimnázium diszes keretbe foglalt képét, amelyet az intézet egyik ügyeskező VIII. o. növendéke Král Ervin festett. Ezután Ottó László VI. o. tanuló szavalta el ügyesen Szepessy László főgimnáziumi ta-

nárnak a jelen Értesítőben is megjelent ünnepi ódáját. Utána az ifjúság nevében Csonka Imre VIII-ik osztályú kegyesrendi növendékpap, az Önképző-kör elnöke üdvözölte az igazgatót szeretetteljes, tartalmas beszéddel.

Majd Révész István prépost-plébános emelkedett szólásra, aki a róm. kath. egyháztanács nevében méltatta az ünnepelt működésének nagyságát, nemzeti és kultúrjelentőségét. Utána Sándor István polgármester a tanácsnak és az egész város közönségének üdvözlését tolmácsolta. Az Országos Tanáregyesület nevében Négyessy László egyetemi tanár elnök intézett az ünnepelthez elismerő, közvetlen, meleg szavakat.

Ezután az ünnepelt emelkedett szólásra és benső meghatottsággal mondott köszönetet mindazoknak, akik neki életének eme nevezetes fordulópontján ezt az igazi lelki örömet szerezték. Kérte a város vezetőségét és a róm. kath. Egyháztanácsot, hogy jóindulatú pártfogását intézetünkötől a jövőben se vonja meg. Végül hálás köszönetet mondott a megjelent díszes közönségnek.

A műsor befejező száma után különböző testületek és intézetek tisztelgését fogadta az ünnepelt az intézet igazgatói irodájában.

Testületileg megjelentek: a városi tanács, a róm. kath. Egyháztanács, a kath. egylet, a ref. jogakadémia, a ref. főgimnázium, az áll. főreáliskola, a kereskedelmi iskola, a tanítói árvalház, a kiskunfélegyházi áll. főgimnázium, a nagykőrösi ref. főgimnázium, a budapesti, nagybecskereki, szegedi és váci társulások képviselői és sokan személyesen a jubiláns tisztelői és volt tanítványai.

Részint átiratban, részint sürgönyileg üdvözölték: Csáky megyéspüspök Ő Excellentiája, aki Karlsbadból küldötte főpásztori elismerését és áldását, Hénap Tamás dr. rendfőnök és a rendkormány, Návay Lajos és Thallóczy Lajos dr. v. b. t. tanácsosok, gróf Károlyi Gyula főrendiházi tag, gróf Ráday Gedeon főispán, Spitzkó Lajos kir. tankerületi főigazgató, báró Korányi Frigyes miniszteri tanácsos, Kisfaludy Liphay Béla

IV

min. oszt. tanácsos, Stipl Károly koronaügyészhelyettes, Horváth Béla kuriai bíró, Francsics Norbert bakonybéli apát, Báthy László prépostplébános, Várady Géza tábori főpap, Takáts Mihály apátplébános, Kiss János törvényszéki elnök, Kerekes József a községi tantestület nevében, Kacsóh Pongrác dr. főigazgató, a budapesti III. ker., ceglédi, szolnoki, zentai állami főgimnáziumok, a kath. Tanáregyesület, Mészáros János ref. lelkész, az esztergomi és egri főgimnáziumok igazgatói, a piarista rendházak és gimn. házfőnökei és igazgatói, Wagner Alajos c. főigazgató, Fodor Gyula dr. főgimn. tanár, a Központi Takarékpénztár igazgatósága, Pap János ny. kormánysegéd, Tóth Antal, a szegedi népiskolák felügyelője, Polyik Imre törvényszéki bíró, Mészáros Amand ny. ciszt. perjel, Papp Sándor ügyvéd, Holló Sándor takarékpénztári igazgató, Pálmai Miklós ny. kormánysegéd, Springer Ferenc ügyvéd, országgyűlési képviselő, Kummegruber Sándor, Willkomm Ádám, Kovács Antal plébánosok és még igen sokan a tisztelők és jóbarátok sorából.

Az igaz lelkesedéssel lezajlott szép ünnep, a személyes üdvözlések, átiratok és táviratok nagy száma tanúi annak a nagy tiszteletnek és elismerésnek, amely Tóth György dr. negyvenéves tanári munkásságát kísérte.

A régi Rómában az erénynek templomán vezetett az út keresztül a dicsőség templomához; és ha valaki, úgy Tóth György dr. hosszú, sikeres munkássága méltán megérdemelte azt a dicsőséges ünnepeltetést, amelyet munkatársai, az egész város, a tanügyi igazi barátai tiszteletére rendeztek!

Áldja meg a gondviselő Isten minden jóval, hogy 40 éves tanári munkálkodásának szép emlékein elmerengve s abból erőt merítve, még sokáig szolgálhasson Istenünknek és hazánknak!

—y

Jubiláló-ének.

Óda főtisztelendő dr. Tóth György r. k. főgimn. igazgató 40 éves tanári jubileumára.

Írta: Szepessy László.

Ahol a nagy Petőfi lantja zengett
Elhiresítve a magyar síkot,
A délibábos, messzi rónacsendet
Zaj úzi el; vig ünnep hangzik ott:
Magyarországunknak terebélyes fája
Gyümölcsöz ott már negyven év nyarába,
S ma összejönnek, ünnepelve őt,
Könnyel, virággal a gyümölcszedők.

Könnyet hozott a hála két szemében,
Mint nyári ég a tikkadt táj fölél;
A hála-könny e kristályos vizében
Egy ország arca ring . . . Ez mind övé!
Övé, kinek kezében ég a munka,
De terhét mégse érzi, mégse unja;
Óh, őt a hála nem felejtí el,
Ha játszadoz a mult emlékével.

Virág mosolyg az emlék két kezében;
Virág annak, ki mindig ültetett;
Ki nem is tudja, hol köszönti éppen
Egy-egy sóhajtó illatlehelet . . .
Virágot annak, aki elvirágozott,
Ki mindenét odaadta, olyan áldott,
Ki ifjú nemzedék szívébe vész:
Nevét sohase dönti hát le vész.

. . . Ki ez tehát, akit megkoszorúz ma
A hála, emlék? Tán dicső király?
Vagy hadvezér, akit riadva, búgva
Kürt ajka áld s nép sír lábainál?
Avagy valaki más, ki ül a polcon
S amíg lesed, kegye rád is ragyogjon:
Biborba néz le, szürke kis világ . . .
Ez é a könny, ez é a sok virág?

Nem, nem! A köznapi, serény robotnak
Igénytelen, szelídke harcosa,
Akin érdemjelek so'sem mosolygtak,
Még ékes öltözet se — nem, soha!
Ki küzd szellemi munka bő porondján,
Ahol a munka leggondoskodóbb tán,
A bére mégis legeslegsúlykebb . . .
Szülők adják legdrágább kincsüket.

Tanár, kit az énekünk magasztal;
Tanárok közt is az igazgató,
Akit legtöbb munkával és panasszal
Övez körül a nagy Mindenható.
De ajkain panasz soh'sem vonaglott,
Hiába verte hab e sziklapartot:
Megállt magába büszke cser gyanánt,
Ha bántja vád is, ő senkit se bánt.

Bántás helyett jót tesz minden kis lépte,
Szemvillanása, kézmozdulata;
Minden szavát szívek körébe véste,
Hisz a csepegő jószág volt maga.
De hogyha kellett, megfeszült gerince,
Hogy a tanácstalant tette intse
S megércsesül szaván az intelem,
Hadd hallja iskola s gyűlésterem!

Ha a gyűlésben bölcs tanácsa zendül,
Hitfelekezetek szava csitúl,
Mert olyan eszméket vitáz keresztül
Miktől minden magyar szív lángra gyúl.
Óh, mert a hit s haza az ő világa,
E két eszmének ősi katonája,
Az ifjúságot negyven éve már
Erre tanítja . . . Az idő lejár.

De futhat az idő csatája,
Felvert pora mindent el nem temet:
Érintetlenül hagyja virulásba,
Jó mesterünk, Te negyven évedet!
Magyar rónánk hegycsúcsa vagy Te itten,
Csodálat ég hát büszke szemünkben!
E nagy fiának tettét, hirnevét
Örökre őrzi boldog Kecskemét!

II.

Kemény és az olvasók.

I.

Bánatos hang csendül ki a Kemény Zsigmondra vonatkozó irodalmi megemlékezésekből. Egyéni, irói és költői nagyságát egyértelműen állapítják meg ezek, de egyuttal népszerűtlenségét is. Egyik-másik az olvasóközönség értelmének gazdagodásától és kedélyének elmélyedésétől vár számára megértést, átérzést és méltánylást a — jövőben. Születése óta száz, költői működésének utolsó nagyszabású alkotása után ötven, halálától pedig csaknem negyven év telt el. Leverően hat a tapasztalat, hogy a megjósolt kedvező jövő eddig el nem érkezett.

Kemény önmagának és alkotásainak ismerete alapján előre tudta ezt. A vele foglalkozó írók közül többen említik, hogy sohasem volt csalódásban műveinek csupán szűk körben való olvasására nézve. Mégis benne is 'élt a teremtő óhajtása, hogy ne minden eredmény nélkül máljék szét teteme s döntse le fejfáját az idő. Meghatóan szól egy helyen: »Találkozni fog, bár kevés, vagy talán egyetlenegy, ki irodalmi fáradozásaim iránt érdeklél, vagy talán egyetlenség, ki iródom iránt érdeklél, bár kevés, vagy talán egyetlenegy, ki iródom iránt érdeklél.« Ez az óhajtás teljesült, de meg kell vallani, hogy nem olyan mértékben, amint kiválóságaihoz képest kívánatos volna.

A méltatók általában úgy beszélnek róla, mint minden művészi hiánya mellett is egyetlen regényírónkról, aki méltán állítható a külföld legnagyobb klasszikusai mellé (Péterfy). Az ilyen kiváló íróegyéniség megismerése után való váagnak természetesnek kellene lenni az olvasók részéről. Akiről többször hall az olvasóközönség, az iránt állást kellene foglalnia. Ámde Kemény Zsigmondról jelentőségéhez képest alig esik szó. Így történik, hogy a kegyeletes százados évforduló alkalmával a legnagyobb magyar regényírónak sorsa nem rajongók magasztalása és nem gáncsolók támadása, hanem — tudomásul nem vétel.

Ellenmondás mutatkozik itt a méltatott érdemei és a méltánylás mértéke s hatása között. Nyilvánvaló, hogy akik Kemény Zsigmondnak nagy, kivételes irói és költői képességeiről meggyőződést szereztek, nem ragadnak meg minden kínálkozó alkalmat és eszközt népszerűsítésére. Az olvasók ama része, mely a műveivel való foglalkozásra megnyerhető volna, mindeddig nélkülözi azt az irányítást, mely nélkül az érdekkeltés el nem gondolható. Kemény művei óriási szellemi értékek lelőhelyei;

ezeknek feltárása és közkinccsé válása mindenképen kívánatos. Az olvasók álláspontja vele szemben utóvégre is érthető. Ezek megszokták, hogy régebben élt író-nagyjainknak kijár az irodalomtörténet, a könyvtár és a kegyelet. Az újabb irodalmi alkotások inkább érdeklik őket. Mikor tehát róluk Kemény műveivel kapcsolatban esik szó, nem lehet elhallgatni, hogy a jövődőlésbe bocsátkozó méltatók nem veszik kellő figyelembe az olvasóknak eme csaknem minden régebbi íróhoz való megokolatlan és igazságtalan viszonyát.

Az idő és izlés változásán kívül más okok is gátolják Kemény műveinek általánosabb megkedvelését. Ezek olyanok, amelyek különlegesen Kemény egyéniségén, írói és költői működésén alapszanak. A mellőzés vele szemben tulajdonképpen ezek miatt történt és történik. A méltatók Keményről szólva csaknem kivétel nélkül az elismerés álláspontjára helyezkednek. Inkább fényes, kiváló, csakugyan páratlanul álló írói tulajdonságaira mutatnak rá. A hibák és hiányok emiatt árnyékban maradnak. Nem lehet csodálni, ha ezek után feltűnő az írói érdem és az olvasók méltánylása között mutatkozó ellentét.

Kemény írói és költői jelességei valóban nemcsak nagyok, hanem több tekintetben egyedülállók. Mikor azonban az olvasóknak hozzá való viszonyát vizsgáljuk, első sorban gyöngeségeit kell szemügyre vennünk. Számos olyan vonás akadályozza az olvasóknál az általánosabb megkedvelést, amelyek Kemény legjellemzőbb sajátjai. Ha ezekhez hozzávesszük ama nehézségeket, amelyeket műveinek olvasása alkalmával más tekintetben is le kell győzni, megértjük, hogy milyen akadályokba ütközik népszerűsítése, milyen okok tartják vissza műveitől a komolyabb olvasókat is.

Az alábbiakban ezekről az okokról lesz szó. A feladat hálátlan. Sok fényes vonás kiemelésének mellőzésével inkább olyanoknak részletezése következik, melyek az eddigi méltatásokban pár sorban nyertek elintézetést. Azonban ezeknek feltüntetése feleletet ad nemcsak arra a kérdésre, hogy miért nem voltak közkedveltségük Kemény művei megjelenésük idejében, hanem arra is, miért olvassák és kedvelik általában manapság is oly kevesen. Kemény különleges szabásu egyéniség. Alkotásai éppen e miatt oly jellegzetesek, hogy a jövőben sem találhatnak szélesebb körben megértőkre.

II.

Kemény a romanticizmus hagyományain nevelkedett reális író. Realizmusa távol áll az angolokétól, messze a franciákétól s inkább az oroszokéhoz mutat némi közelséget. Bizonyos azonban, hogy minden külső hatás nélkül lett realistává. Ilyenné avatta őt egyénisége. Az ifju és férfi élete, az író és költő működése, a magánember és a közügynek

szolgáló hazafi olyan lényeges jellemző vonásokkal rendelkezik, melyek csakis a valóságot hiven visszatükröztető íróvá tehettek. Az egyéniségében uralkodó, főtulajdonságok első töredékeit és teljes művét ép úgy jellemzik, mint az utolsót. E jellemvonásokhoz kapcsolódnak amaz apró vonások, amelyek egyéniségét teljessé egészítik ki.

A *lényeges iránt való érzék* keyes írónknak sajátja oly mértékben, mint Keménynek. Alapja ennek az önismeret, amelyre való törekvés szükségességét lépten-nyomon hirdeti. Erős meggyőződése, hogy az élet-től való visszavonulás, a magába-mélyedés segíti elő megszerzését és vezet mindennek igaz valójának megismerésére. A lényegnek ez a komoly kutatása és feltatálása a maga szívében és lelkében okozza, hogy igénytelen, szerény, kevés gyakorlati érzékkel rendelkező. Ifjkorában olykor lelki válságok fenyegetik; szenvedélyek és kétségek később is bántják, ellentétek nemcsak életében, hanem írói működésében is állandóan mutatkoznak. Azonban korán megszerzi a képességet a helyes értékelésre. Tanulmányainak befejezésével összeesik erővel teljes egyéniségének majdnem végleges kialakulása. Ettől kezdve törhetetlen meggyőződéssel hirdeti elveit és eszméit. Kétségtelen, hogy ezeket sok mindenről való lemondással, fáradságos munkával szerezte meg. Pontos megfigyelő, lelkiismeretes kutató, komoly tanulmányozó, ki elméjének boncoló hatalmával behatol az egyének, társadalmak és korok legelrejtettebb zugaiba és olyan jelenségekre mutat ott rá vagy olyan értékeket hoz onnan felszínre, mint kivülről alig más magyar regényíró.

A főrangú származású író arisztokrata az értékek felkutatásában és feltárásában is. Merész feladatokat keres. Világa nem egyszer fantasztikus. A szépnek leginkább felső fokát ábrázolja: erő és fönség az ő igazi területe. A lényeges iránt való érzékből következik, hogy izlése finom, öntudata mély és átható, felfogása önálló és eredeti. Habár erősen érdeklődik a környezet, megállítja a test, igazi eleme a — lélek. Nem a mindennapi, a kicsinyes, a földhöz tapadt, hanem a tömeg közül erősen kiváló, a nagyrahivatott, az igazi értékekkel rendelkező. A végzet közbejötté nélkül az ilyen lélekkel megáldott szereplők cselekvésénél Kemény mindig olyan indító okokra mutat rá, amelyek lényeges iránt való érzékének bizonyítékai.

Támogatja és segíti a lényeges iránt való érzék Keménynél *a pártatlan igazságosságot*. Főleg ez teszi őt realistává. Mély kedélye és nagy műveltsége mellett ez a tulajdonsága magasan kiemeli az emberek közül. Az igazság előtt való feltétlen meghódolás és annak minden téren, minden körülmények között való érvényesítése miatt jelleme pártatlanul nemes. A *suum cuique*-féle elv bámulatosabb érvényesüléssel nem vezet magyar író. Különösen tanulmányai és hirlapírói tevékenysége tüntetik

fel ezt. Nem keresi az ítéletmondásra való alkalmat, de amikor ki nem kerülheti, barátoknak, pártvivőknek és ellenfélnek egyaránt teljes ridegséggel fejezi ki a maga megállapítását. Ez pedig csaknem kivétel nélkül találó és helyes. Mivel a kegyetlenségig tud pártatlan lenni, megvalósítja az elvnek: fiat iustitia, pereat mundus.

Az igazságnak ez a feltétlen ábrázolása méltó hozzá. Nála nem üres szó az erény, nem esztelenség az önmegtagadás, nem a boldogtalanság menedékhelye a mindentől való lemondás. E tekintetben vezető eszméje, hogy »beteg az a világnézet, mely a bűnt megkoszorúzza.« Egyéniségétől mi sem áll távolabb, mint az ilyen könnyelműségre vagy léhaságra valló életnézet. Csaknem érzéketlennek mutatkozik az elismerés és esetleges gáncs iránt a maga életében. Ennek megfelelően oszt jutalmat és sajnos, legtöbbször büntetést. De bármilyen legyen műveinek befejezése, az a jellemében uralkodó pártatlan igazságosság megcsorbulása nélkül jelentkezik.

Az imént említett jellemző vonások a nagy történetírók sajátjai. Kemény több a történetírónál. Nemcsak koroknak és társadalmaknak, hanem ezekben első sorban a lelkeknek monografusa. Alig van az emberi életnek vonatkozása, a társadalmak megmozdulásának oka, az egyéni léleknek rejtekhelye, melyet fel nem tüntetett, melyre rá nem mutatott, melybe be nem világított volna. És itt találkozunk egyéniségének egy más, nagyjelentőségű vonásával: *a végzetben való hittel*.

A történetíró mindig elének tárni az okokat, amelyek eredményei gyanánt jelentkeznek az események. Aki azonban a lélek rejtelmeivel foglalkozik, gyakran megakad. Ilyenkor segítségre van szüksége és Kemény tapasztalatokon és tanulmányokon amugy is izzóvá fokozott képzeletének e segítsége: a végzet, a sors, a fatum. Ez a kiismerhetetlen, titokzatos és végtelen erő, melynek léte és hatása nyilvánvaló, eredete azonban nem. Kegyetlen kényszerűséggel jelentkezik Kemény életében is. Atyját korán elveszti. Míg tanárai az idealizmus felé vezetik, családi bajai az élet zordon valóságaira irányítják figyelmét. Magasan szárnyaló gondolatai, nemes eszméi lépten-nyomon ellentétbe bonyolítják a tényekkel. Akarata és tehetsége óriás s a viszonyok szűk udvarához kell szabnia életét. E küzdelmekből nem kerül ki teljesen győztesen. Elfásul s mivel életében gyakran jelentkezik a küzdés szüksége váratlanul, sőt igazságtalanul, meggyőződése lesz, hogy »sorsunknak engedelmeskedni vagyunk teremtve.« A kalvinizmus predestinációjára valló eme vonás erősen uralkodik egyébként is puritán egyéniségében. Korán lesz jellemző tulajdonságainak egyik leghatalmasabb elemévé és minden alkotásán s egész életén végigkíséri.

E jellemző vonások mellett mások is feltűnethetők. Így *a töprengés*. Kemény maga hirdeti a visszavonulás és gondolkodás nagy szükség-

gességét s életében meg is valósítja. Ez a tulajdonsága komolyságának, a tömegétől elütő lelki előkelőségének és erős meggyőződésének egyenes következménye. Ám megvalósítása nem könnyű. Minden elhatározását, minden tettét megfontolás és erős lelki küzdés előzi meg. De ez a gondolkodás nem csupán a tények pusztá megítélésére és helyes álláspont megszerzésére vonatkozik. Mikor Kemény gondolkodik, a múlt, jelen és jövő sejtelmeivel és tényeivel, a test és lélek minden idegével és elemével résztvesz e gondolkodásban, mely többé nem csupán az értelem működése. Kemény nem annyira gondolkodik, mint az értelmi működés alapjául szolgáló elemeket mérlegeli, viszonyítja, alkalmazza, azaz töpreng, skrupulózuskodik. A hideg értelem ítélete és a valóság mire sem annyira sujtó, mint az így keletkezett elhatározásokra. A töprengés nemcsak a lelki, hanem a testi erők érvényesülésének is nagy akadálya. Alkalmazni lehet Keményre e tekintetben egyik regényhősének szavait, ha nem is teljes jelentésben: »Ah megint okoskodtam, hogy gyávává törpítsen.« Érzékenységére, anyagi és költői érvényesülésének elmaradására magyarázatot ad töprengő lelkülete. Emiatt tartózkodó az emberekkel szemben, ez készletti önmaga teljes leigázására különösen az érzelmek terén, ilyen tulajdonsága miatt keres kárpótlást a munkában, sokszor erőszakolva is. Ez a töprengés ránehezedik kedélyére, gyakorta előtűnik alkotásaiban és élete meghatóan gyászos befejezésének nem utolsó tényezője.

Nem lenne szokatlan egy lényeg iránt fogékony léleknél a töprengés, ha eredménye elvonult munkába való merülés mellett további érvényesülést keresne. Keménynél ilyesmit alig tapasztalunk. Töprengése hajtásaként nagy és mély gondolatok, okos tervek és tanácsok, nagyszabású irói tevékenység bontakozik ki, hatása azonban tovább nem terjed. Kemény műveiben kitarja szívét, tisztán mutatja lelkét, szétszórja elméjének gazdag kincseit, de az már nem gondja, észreveszik-e, vizsgálják-e, magukévá iparkodnak-e tenni azok, akik miatt mindezt tette? Megjegyzéseket tesz, nemes életelveket hirdet, jó tanácsokat ad, de nem törődik vele, van-e fogadatuk? Remek irodalmi elméleteket nyújt és irói s költői tevékenységének műhelyébe teljesen beavat, válójában azonban kevéssé érdekli, hogy mindennek érvényt szerezzen. Ez a nagy lélek, gazdag elme, érző szív sokrateszi nyugalommal halad az élet útján s meggyőződése: *lemondásban* rejlik a boldogság. »Halandók sorsa: élünk, hogy felejtsünk s felejtsünk« — ez a vezető hang csendül ki mindenütt lelkéből és műveiből. Épen e miatt jóindulatu, méltányos, együttérző mindenkivel szemben, de önmagát örökösen edzi abban az erényben, mely nem e világ fiainak való. Ez szolgálhat egyik magyarázatául annak, hogy mint szépirodalmi író érdeméhez képest nem kísérte a maga korában sem megérdemelt elismerés.

Aki a valót tünteti fel lényeges vonásaiban, a pártatlan igazságot szolgálja, a végzet vas-kérlelhetetlenségét hirdeti s töprengés után lemondásban keres menekülést, annak *hangulata* is adva van. Ez nem lehet más, mint *borongó, komor, leverő*.

Kemény egyéniségében és alkotásaiban valóban alig van derüs vonás, játszi sugár, életet fakasztó és boldogságot érlelő napfény. Vagy tompított világosság áraszt el mindent vagy visszaverődő fény, mely a körvonalakat élesen mutatja, de egyuttal nyugtalanítóan hat. A humor kis mértékben van meg egyéniségében, a komikum inkább félszegen jelentkezik itt-ott műveiben, hogy helyet engedjen a tragikum minden faja megnyilvánulásának. E miatt pesszimizmusról szokás beszélni Keménynyel kapcsolatban. Téves felfogás. Nem sötét és érzés nélkül való bíró ő, csupán kérlelhetetlen ítélkező, aki igazra, jóra, megbocsátásra és szeretetre kötelezettnek érezte magát. Főtanácsa: tanulj remélni, szeretni, megbocsátani. Mikor azonban ezeket hirdeti, egyuttal töpreng, mindennek gyökerét keresi, boncol, kételkedik. Nem elégszik meg annak tudásával, hogy a virág egészében színes és illatos, ahímpor a pillangó szárnyán szép és mutatós, a mosolygó gyümölcs hamva érintetlenségében lebilincselő, mindent alaposan, lényegüket illetőleg, legapróbb részletükig akar ismerni. Boncolás alá veszi, nagyító alá helyezi és akarata ellenére jut arra a fájdalmas tapasztalatra, hogy a dolgok s ezekhez hasonlóan a lelkek közvetlen közletről való vizsgálat, szétbontás, elemzés után inkább megközelítik tudásunkban a valóságot, de veszítenek érintetlenségükből. Szétrebbennek azok az illúziók, melyek tudatunkban eddig körülvették őket. S az illúziók színes szappanbuborékainak szétpattanása mindig leverő érzéssel jár.

Kemény *kétkedő, szkeptikus ideal-realista*. Minden gondolat, érzés, cselekedet alapokának megismerésére való törekvése és a valóságnak hiven megfelelő feltüntetése miatt még nem lehet pesszimistának tartani. Tárgyválasztását sem pesszimizmus sugalja, hanem a lényeges, értékes, nagyszerű iránt való érzék. Hangulata pedig azért borongó, mert a lényeg ritkán derüs; komor, mert az igazság előtte valódi szentség; leverő, mert a végzet nem alkuszik. Ilyen okok miatt nem ismeri és nem ismerheti az élet művészetét, se önmagát, se regényhőseit illetőleg. Nem ő *látja* az embereket és az életet olyanoknak, amilyeneknek rajzolja, hanem azok *tényleg* olyanok a feltüntetett körülmények között. Élete bizonyítja meggyőződését, hogy a szellemi és erkölcsi felsőbbiséggel rendelkezők pályája sok munka és állandó türelem és alázatosság gyakorlása a földön. Nem különös tehát, ha hangulata ilyen felfogás miatt sötét s ha műveit ugyanez komorrá és egyuttal fonségessé teszi.

Ha ezek után Kemény egyéniségét összefoglalóan vizsgáljuk, arra

a megállapításra jutunk, hogy mint ember megelégedett lehetett, de ritkán volt boldog s nem örvendhetett közkedveltségnek. Az élet inkább a könnyű fajsúlyu emberek számára örömek és boldogság forrása. Akinek egyéniségében a feltüntetett jellemző vonások uralkodnak, az a tiszteletnek és elismerésnek részese lesz, de sohasem szélesebb körben. Lesznek barátai és lesznek méltánylói, szert tesz több Platonra, de nem apostolokra, akik műveit és így eszméit önfeláldozóan terjesszék. Az olvasókat csak kitartással párosult lelkesedéssel lehetne megnyerni Kemény művei számára. Egyénisége mellett ugyanis alkotásai is olyan visszariasztó vonásokkal rendelkeznek, melyeknek elhárítása nagy akadályokba ütközik.

Messze kilátást nyújtó, komor fénytől elárasztott hegycsucokra kevesen óhajtanak feljutni. Annál inkább, mert az odajutás akaratot, kitartást, türelmet és fáradságot igényel.

III.

Szoros kapcsolatban vannak Kemény egyéniségének kiemelkedő vonásaival írásmű-témái. A korán öntudatos egyéniségű író bizonyára közvetlenül tapasztalta Jósika első történeti regényeinek nyomában járó elismerést. Ebben az időben azonban inkább a tudomány érdekli, mint a szépirodalom. Történelmi tanulmányokkal foglalkozik, de már ekkor előtte lebeg történeti tanulmányai más téren való értékesítésének gondolata. Első műve gyanánt *A mohácsi veszedelem okairól* című tanulmány jelenik meg. E művének megírásához szerzett anyag szolgál alapul a közvetlenül utána irt regénytöredéknek, mely *Izabella királyné és a remete* címet viseli. Munkássága ettől kezdve állandóan kettős irányú. Történelmi, politikai, újságírói és esztetikai egyfelől, másfelől a szépirodalmat szolgáló.

Az előbbi csoportba tartozó alkotásai eredeti felfogásra, a lényeg feltüntetésére, az igazság pártatlan szolgálatára, a gondolatok mélységére, a tudományos színvonal magasságára s a meggyőződés hevére nézve első helyet foglalnak el irodalmunkban. E művei is erősen visszatükröztetik egyéniségét. Bizonyos kétkedés fogja el bennük a felszinen levő népszerű eszmék ellen és bátran szembe száll velük. Emellett világosan látja a bajokat és ügyesen mutat rá a lehetőségekre, amelyek tőlük megszabadíthatnak, de tovább nem megy. Van bátorsága ideálokat a valóság színében feltüntetni és rokonérzését nyilvánítani azok iránt, akiket ő tart igazán nagyóknak. Emellett ki-kitér a mindennapi politika kérdéseire, essayket ír kiváló történeti művekről, szolgálja az irodalom és közönség egymáshoz való közelebb-jutásának ügyét. Beavat regényírói műhelyének titkaiba, irodalmi tanulmányokat közöl és emlékbeszédeket mond. A tartalom és alak örökös küzdése jellemzi enemű alkotásait. E miatt nem minden

olvasó kezébe valók ezek, mégis sajnálni lehet, hogy a komoly irodalmi művekkel foglalkozók sem méltatják kellő figyelemre.

Kemény szépirodalmi alkotásai egy drámatöredék kivételével beszéltek és regények. Ezek közül első műve csonka, a második sem egészen teljes, de már teljesen készen mutatja a jövő irót témái megválasztásával, írói módszerével, előadásának különleges zökkenőivel.

A regénytémák elsőtől az utolsóig Keményt okok és okozatok felderítőjének, kiváló lelkek sorsa magyarázójának, a végzet költőjének, megrendítő tragédiák írójának tüntetik fel. Jellemző vonásuk a regényesség, de egyuttal a szörnyű bukás is. Ez világosan mutatja, hogy regényei olyanok, hogy az olvasók nagy részét már tárgyuknál fogva inkább visszariasztják, mint vonzzák. Kemény a népies eszmék terjedésének sokat ígérő idejében is általában a multhoz fordul. Ott sem a derűs, a könnyed, a tisztán gyönyörködtetést szolgáló témák érdeklik, mint inkább a komoly, véres, megrendítő természetűek. Boncolgatásra hajló szkepticizmusa a tények okai, az eszmék természete, az események összefüggése, a lelkek elemzése iránt érdeklődik különösképen. Az ilyen tehetség egész természetesen foglalkozik nagy, jelentős, tragikus időkkel, eseményekkel, emberekkel. Ezeknek költői mozzanatokban gazdag belső, lelki világa az ő kívánatos működési helye. Ezért fordul a krónikákhoz, ezért színhelye regényeinek első sorban Erdély. S valóban a mohácsi veszedelmet követő viszonyok, a Báthoriak és Rákócziak kora az, mely változatos eseményeivel leginkább magára vonja figyelmét.

Történelmi regényein kívül hasonló érzék vezeti társadalmi alkotásai témájának megválasztásában is. Itt a sors igazságtalansága, apró tévedések, erények tulzása, nemes törekvések zátonyai izgatják képzeletét. Az alapeszme ép oly rokon ezekben is a történelmi regényekkel, mint a hangulat, mely egy forrásra utal. Mindenütt ugyanaz a jelentős környezet, mindenütt óriási küzdés, mindenütt gyászos bukás. Az akarat vergődése átkos körülmények között, nemes lelkek megtörése a végzet kérlelhetetlensége miatt. Ilyen viszonyok között hiába hajt ki az érzés. Kemény képzelete oly eszményien tiszta, oly élettől duzzadó, oly élni vágyó alakokkal gazdagítja regényeit, hogy ezek az olvasók képzeletét könnyen meg tudják nyerni. Am mindenütt ott leselkedik a kérdés: mi az élet lényege, van-e, lehet-e boldogság a földön, miért szenved az erény, miért kikerülhetetlen a pusztulás? Ez a kételkedés sorvasztó hatása. A megoldás magával hozza ugyan a feleletet, de az ki nem elégítő.

A regények szövése művészi tudatosságra vall. De ki gondolna rá, hogy az erények gyakorlóit, az ideálok követőit művészi vezetés ellenére is bűnhődésben részesülnek? Pedig alig kivétellel mindig így történik. A téma, mint mag, magában hordja a tragikum csiráját. A neves költő,

a komoly tudós, a polgári családhoz leereszkedő arisztokrata, a szeretetet egyoldaluan értelmező anya és kormányférfi, a törvények szentségében bizó hazafi, egy egész ország s velük és mellettük számosan mások egészen más sorsot érdemelnének. Így kívánnók a regényirótól. Ő azonban az életre mutat. És bár megdöbbenéssel, tapasztalnunk kell, hogy csupán az élet művészi, tudatos, megvesztegethetetlen tükrötetője.

Ezek a témák már önmaguk miatt zárják ki az olvasók nagyobb tömegét. Nemzeti, társadalmi, családi vagy egyéni szerencsétlenségek ideig-óráig tudják foglalkoztatni a képzeletet és az értelmet, de nyilvánvalóan nem lebilincselő módon. A fájdalmas eseményeket ki-ki tudomásul veszi, de nem óhajt a részletekkel megismerkedni.

IV.

A szemlélődő egyéniségek rendszeresen mindenütt ott vannak műveikben. Így van ez Keménynél is. Innen származik bizonyos egyformaság szépirodalmi alkotásaiban. Ezekre kevés eltéréssel alkalmazhatók ugyanazok a megállapítások. Nemcsak a témák ismétlődnek, hanem a jellemzés, szerkezet és előadás bizonyos sajátosságai is. Első regényéhez képest az utolsó nagy haladást tüntet fel, de ez csupán a művészi alkotás eszközeinek finomabb alkalmazásáról tanuskodik.

Kemény több alkalommal foglalkozik a regény elméletével. Szerinte a regényírás, mint művészet, kellemes, jóleső, gyönyörködtető érzések, illúziók keltése. Felölel bizonyos komoly, inkább az értelmet szolgáló bölcselmi és politikai eszméket is. E mellett az életet úgy festi, hogy az a valóságnak tükrörlapon mutatkozó mása. Méltán lehet kérdezni, hogy szépirodalmi alkotásai rendelkeznek-e ezekkel a kellékekkel?

Költői művektől az olvasók kedélye megnyugvást, képzelete gyönyörűséget, értelme felvilágosítást keres és vár. E kívánságokkal kapcsolatban Kemény szépirodalmi témái alig kivétellel olyanok, hogy ellenmondanak a kedély megnyugvásának. Regényeiben a lelkeknek küzdelmeken át való haladását, tisztító tűzben való vergődését és igen gyakran megsemmisülését tünteti fel. E miatt tulságosan próbára teszi az olvasók kedélyének hullámozását. Eme témákhoz kapcsolódó eseménysorozatot nem egyszer a sors beavatkozása indítja meg és vágja ketté. Ennek kérelhetetlensége, kapcsolatban a jellemzés tökéletes következettségével, igazságával és mélységével, valósággal drámai jelenetekben viszi előbbre a cselekvényt a kifejtelig, mely legtöbbször tragikus.

Az ilyen történetek végső megoldásának lehetőleg megtisztító, fel-emelő, kibékítő hatásának kellene lennie. Keménynél a legritkábban fordul ez elő. Nála legtöbbször nem vétség áll erénnyel szemben, nem annyira egyén szegül az egyetemes ellen, mint inkább a végzet sujt le

kegyetlenül és dönt romba mindeneket. Ezzel függ össze, hogy regényalakjai nem küzdenek céljaik elérésére minden eszközzel, nem hajlandók értelmi, erkölcsi és fizikai összes erejüket belevinni a harcba. Főtulajdonságuk nem a tett, hanem a végzettel való megalkuvás vagy az általa való elbukás. Tulajdonképpen nem hősök, hanem áldozatok. Az idők és körülmények kérlelhetetlen alakulása között nem tudatos, büszke daccal állanak ki a küzdelemre, hanem a végzet vértanui, anélkül, hogy eszmék tövének vérrel öntözői volnának. S akiket megkimél a sors, nem tudni miért, bűnhődésük még keményebb. Életük lassu sorvadás. A halál Keménynél áldás, a földi megpróbáltatások, csalódások és szenvedések természetes befejezése. Szerinte az élet: illúziók szétpattanása, a rideg valóság kegyetlen kényszerével való örökös megalkuvás.

Regényeinek olvasása hasonlóvá tesz érzékeny, töprengő, az örömet, de még inkább a bánatot és fájdalmat lényük egészével megértő és átérző szereplőihöz. A szenvedőkkel érez együtt az olvasók nagy része. Ezek is rettenetes válságokon mennek keresztül, melyek a kedélyt megnyugtató helyett leverik, lesujtják, elfásítják. Kemény regényeinek olvasásakor a szív elszorul, a lélegzet elakad, a szem elborul, a gondolat elszibbad, az érzés nyomasztóvá válik, a vállakra egy szerencsétlen élet minden súlya ránehezedik s a megoldás kegyetlensége tovább is kíséri az olvasót. Nincs katharzis, nincs megtisztulás, nincs felemelkedés. Az író érdekkeltetésével leigazza a kíváncsiságot, de a megoldás rettenetesebb, mint bármely tragédiáé. Itt az erkölcsi rend természetes visszaállítása a tragikum, Keménynél kikerülhetetlen a végzet bűnösöket és ártatlanokat egyaránt sújtó ítélkezése. Az olvasó megdöbben és lelki s testi szenvedések tanuja és átszenvedője lenni ismételtelen nem óhajt.

A kedély eme nyomasztó levertségéhez más olyan okok csatlakoznak, melyek a képzelet gyönyörködését gátolják. Ugyanis Kemény a jelenségeket, az életet, a lelket összetett egységben látja, de képzelete első sorban elemző. Amint ilyen uton jutott önmaga ismeretére, ugyan-
 ezt teszi regényeiben a szereplők érzéseivel és gondolataival. Mélységbe hatoló értelménél fogva éleslátó ítélő. Nem mulasztja el, hogy a legcsekélyebb mozzanatra is rámutasson, mely a gondolat, akarat, érzés alapjául vagy alkotó részéül jelentkezik. Míg képzeletének eleveisége, gazdagsága és ereje érdekes és fejlődő mesét sző, addig elemző készsége meg-megakasztja, szünetekre, kitérésekre, magyarázatokra készteti. Ez pedig nem alkalmas módja ez olvasók képzelete foglalkoztatásának. Keménynél nem találkozunk azzal a jelenséggel, mely a képzeletet a fokként való kitalálás jóleső érzésével gyönyörködteti. Emiatt regényei nemcsak egyes részükben, hanem egészükben is nem annyira unalmasak, mint inkább fárasztók.

Általánosan ismert tény, hogy Kemény nem tartozik az első elbeszélők közé. Művei szerkezet és előadás tekintetében méltán kifogásolhatók. Ő maga épen e ponton küzdött legtöbbet a regény elméletéről írott tanulmányában a lényegét illetően. Tanulmánya szerkesztő és előadó eljárását, a bölcselmi és politikai s egyéb eszmék bő felvételét nemcsak megvilágítja, hanem komoly ítélkezők előtt menti is. Az olvasók azonban a szépirokkal szemben más igényeket támasztanak.

Igy nem szívesen veszik, hogy regényei szerkezet tekintetében szétágazók. Kemény rendszeren több százból fonja a cselekvény meséjét. Nem egyszer megtörténik, hogy sokkal előbb vagy később történt eseményt sző közébe és csak azután folytatja a mesét vagy nyújtja a megokolást. Mindig tudatos szerkesztő képességre vall azonban az esemény-szálaknak csomóba való összefuttatása, ami drámai hatások előidézésére nagyon alkalmas. Ám az olvasó épen e sok felől szövődő események miatt csupán értelmének teljes igénybevétele mellett követheti a cselekvényt.

Tudatos olvasóra megpróbáltatás, kevésbé komolyra nézve pedig elviselhetetlen az olyan lapok olvasása, amilyenek például *Gyulai Pál* második részének első fejezetét tartalmazzák. A történet Genga és Sofronia beszélgetésével folyik tovább. Közben Kemény egy sereg megfigyeléséről számol be. Majd feltünteti Genga lelki tulajdonságait, azután leírja külsejét. Most védekezik, hogy miért fecseg ezekről. Igéri, hogy a cselekvényből fogjuk Gengát megismerni. Sofronia lelkiállapotának leírása következik a beszélgetés folyama alatt. Sofronia a beszélgetés után levelet ír, melyet Genga elvisz. Sofronia a tükör előtt: leírás, jellemzés, elmélkedés. Öltözködése közben a komorna jellemzése és szóbeszédének előadása. Sofronia elmélkedik a női barátságról, mire Kemény a szerelmet és nagyravágyást fejtegeti. Barátnője jön látogatóba Sofroniához, ezek beszélgetése után újabb elmélkedés következik a két nő lelkiállapotáról.

Ennyi minden történik a fejezetben. Ilyenféle részletek másutt is előfordulnak, bár nem ennyire művésziellenül. Azonban vannak még olyan tulajdonságok, amelyek mindig nehézkessé fogják tenni Kemény regényeinek olvasását. Eszméinek gyakran való hangoztatása kétségkívül nagy mértékben emeli műveinek értékét, bár nem ilyen helyen várjuk az ilyesmit. Ezek legalább tanulságosak. Hanem előadás tekintetében gyakran mesterkéltén tetszeleg s nagy tudását és leíró készségét a szűkeségnél gyakrabban és a szerkezetből kiütöző módon tanúsítja. Jelentéktelen események mellett hosszasan elidőz s azokat a legapróbb részletekig elmondja. Hőseit belsőleg és külsőleg nem egyszer épen egy-egy szónoklat vagy cselekvés kellő közepén jellemzi. Az események elmondását apró értekezések szakítják meg, melyekben Kemény beszámol olvasmányairól, utal a korabeli politikai állapotokra vagy általános megjegyzéseket tesz.

Regényalakjai sok gondolkodás és állandó önellenőrzés miatt lép-ten-nyomon maguk állítanak önmaguk elé akadályokat. Egyébként tes-tük és lelkük s környezetük erős kapcsolatban jelentkezik egymással. Társalgás közben szemük villámlik, hajuk megbomlik, kezükkel gondo-latoktól égő homlokukat simítják, felugornak, érzik fölényüket vagy gyengeségüket, elájulnak. Ha beszélnek, a legkülönbélebb koraak és állapotak is valamennyien Kemény tizenkilencedik századbeli nyelvén az ő felfogását, gondolatait, mindig találókat és sulyosakat, tolnácsolják. Emlékezőtehetségük bámulatos. Ha valamit hallottak vagy olvastak, azt szóról-szóra tudják elmondani hosszabb idő múlva is. Gyakran tulaj-donit személyeinek olyan gondolatokat, sejtéseket, átomlátásokat, melyek a cselekvény továbbfolytatására fontosak, de inkább az író erőszakos odajuttatásával kerültek a szereplők lelkébe. Férfi hősei alig kivétellel komoly, nemes, kiváló, szívüket-lelküket tekintve egyaránt igaz értelem-ben vett emberek. Nőszereplői mély érzésűek, finom lelkűek, elmélázók, gondolkodók s egyuttal rendkívül komolyak. Nem annyira az ellenáll-hatatlan báj, mint a tiszteletre készítő kellem képviselői. Nagy férfiakhoz méltó urnők s nem szerelmes emberek könnyed és gyöngéd hitvesei. A mellékalakok is valamennyien egyéniek és gazdag s többnyire nemes lelkivilág visszatükröztetői, de nem olyanok, hogy társaságukat az olva-sók kívánva kívánják.

Mindehhez járul, hogy Kemény írásmodora valami keveréke az erőnek, a magasan szárnyalásnak, a jellegzetesnek, a pongyolással, a nehézkességgel, a keresettséggel. Vannak lapjai, mint Péterfy is idézi, melyek a legszebb magyar írásról tanuskodnak, de vannak otyauok is, amelyek a teljes fáradságnak képét tükröztetik vissza. Nem egyszer talál-kozunk ilyen helyekkel: »A hivatalos ügyekben távollevő alispánnak piros-pozsgás neje, hat évvel előbb, azon boldog időben, midőn sugár-karcsu derekát két kézzel lehetett átfogni, Pesten bár nem kitűnő szép-ségű, de vonzó alaknak tartatott, s miatta mostani férjének, ki akkor juratus volt, párbaja is kerekedett egy huszár kapitánnyal, mert ez, az országbíró ő nagyméltósága által adott bálban, a táncrend ellenére, az ifju jogász elől kétszer vitte el egymás után Betti kisasszonyt — a későbbi alispánnét — noha a Themis növendékétől vala minden francia négyesre még a bál kezdetén felkérve.« Második teljes regényében fordul elő ez a mondat. Emellett vannak szavai, mint gőzkör, szanakép, kinyomat, kép-let, nedvkat s mások és egy sereg tájszó, melyek hasonlóképen zavar-ják műveinek élvezését.

Pedig meg kell vallani, hogy általában bizonyos erő jellemzi Kemény előadását. Ez helyenkint bájosan segíti elő a leírások szemlé-letességét, az érzések gyöngédségét, a szenvedések elfojtott, égő fáj-

dalmát. Alkalmas nagy gondolatok, mély érzések, véres történetek, gyászos bukások elmondására, de nem arra, hogy az olvasókat lebilincselje és tovább segítse. Mivel pedig ilyen előadás komoly, sőt komor eseményekhez simul természetesen, nyilvánvaló, hogy fokozza a művekből amugy is kiáradó nyomasztó hangulatot.

Kemény szépirodalmi alkotásaira vonatkozó emez egyoldalú megjegyzések egyáltalán nem dönthetik meg azokat a nagy, páratlan írói készségről tanuskodó vonásokat, melyeket más, műveivel foglalkozó írók oly részletesen és tökéletesen kifejtettek. Költői alkotásaiban a jellemzésnek, a művészi élethűségnek s annak a követelésnek, hogy eszméink az erkölcsi világrendről meg ne sértődjenek — minden tekintetben eleget tesz. A kedély és képzelet megnyerését illetőleg már nem lehet ugyanezt mondani. Az a követelés, hogy a költői mű kifejlése megnyugtató és kiegészítő legyen: a költői igazságszolgáltatás nem egyszer hiányzik nála. Művei érdekesen haladnak s ha egyoldaluan is, visszatükrözései az életnek, de legtöbbször nélkülözik az összhangot, mely felemel és magához vonz.

Kemény szavai szerint az itt elmondottak »oly szépműtani törvények, melyek a költészet mindazon nemeire alkalmazandók, mik az embert és az emberi viszonyokat választják műanyagul.« Ő maga mond tehát elmarasztaló ítéletet saját műveiről. Mivel jellemzője az embereknek, hogy a hibák iránt inkább érzékenyek, ha azok egyébként nagy tökéletességek mellett jelentkeznek, az olvasók természetes érzésüknek és fölfogásuknak szereznek érvényt, midőn ezt az ítéletet elfogadják és érvényesítik.

V.

Kemény szépirodalmi munkái különösen széleskörű tudásról tanuskodnak. Az értelem felvilágosítása tehát nagy mértékben megtörténik. Emiatt műveinek sokak érdeklődését kellene megnyerniök. Azonban épen ez a jellemző vonás csak keveseknek, a higgadt és képzett, a gondolatok és eszmék fönségét átérteni tudó lelkeknek szerez gyönyörűséget. Az olvasók nagy része nem jut el a gondolatokban rejlő nagy szépségek méltánylásáig. Ha valamit figyelemmel kísér, az nem az, hogy mit mond és mondat egy regényíró, mi a lényege regényeinek, hanem megelégszik egyszerűen érzéseinek számbavételével. Keménynél pedig épen a gondolatok, az eszmék igen nagy jelentőségűek. Ezeket itt-ott önállóan hangoztatja, legtöbbször azonban a szereplő személyek ajkára adja. Szétszórt megjegyzéseiből oly nagyarányu világnézet bontakozik ki, mely ritkítja párját irodalmunkban.

Kemény világnézetéről beszélni annyi, mint belepillantani lelkébe, mint megismerni az embert. Aki megérti őt, mint egyéniséget, az megérti irásműveit is. Világfelfogását tükröző gondolatai szive-lelke titkainak

felszínre való jutása és épen ezek tanusítják, mennyire kivételes, egyéni tehetség. Világnézete egyuttal utmutató, mely eligazít a műveiből levonható tanulság megítélésében is.

Ugy nyilatkozik Kemény, hogy a világnézet terjesztésére legalkalmasabb mű a regény. A világnézet pedig olyan törvényszerű kapcsolat, mely a jelenségeket egységes rendben tudja felfogni. A jelenségek lehetnek természetiek és szellemiek. Nyilvánvaló, hogy világnézet szempontjából csupán az utóbbiak fontosak. Ezek ismét három csoportra oszlanak és logikai, etikai és esztetikai kategoriát alkotnak. Az elsőnek tárgya az igaz s alapja az értelem; a másodiknak tényezője a jó s közvetítője az akarat; a harmadik eleme a szép s forrása az érzelem.

Kemény egyénisége világosan mutatja, hogy benne az értelem a fő uralkodó érték. Az igazságnak kérlelhetetlen hirdetője és kifejezője. Az akarat már meghódol a végzet előtt s benne és általa a jó csak annyiban érvényesül, amennyiben szabadon, kényszer vagy véletlen közbejött nélkül nyilvánulhat meg. Egyéniségének inkább egyoldaluan jellemző vonása az érzelem. Külső megnyilvánulása: a szép, a regényírásra vonatkoztatva magyarázatot nyer Keménytől, műveiben pedig jellemzően a nagyságban, főségben rejlő esztetikumban jut kifejezésre.

Ami a logikai értéket, az igazat illeti, ez az az elem, mely gyökeres, változatlan és kegyetlen valóság benne és műveiben. Kifejezésre juttatását tekintve az a felfogása, hogy »minden, ami az életet csalfa ecsettel festi, nem iskola, de tudatlanság.« Neki azonban inkább a komoly, súlyos, jelentős lelkek, események és korok igazságainak meglátására és feltüntetésére van készsége. Mikor ő hirdeti az igazságot, az istenasszony alakja merev és serpenyője ingadozás nélkül sülyed alá vagy emelkedik fölfelé. A könnyed, de ép oly jelentős igazságokat szétszórtan megtaláljuk ugyan nála, de ezek korántsem foghatók az előbbiekhöz.

Jellemző igazságérzetére az a felfogás, mellyel sok helyen az élet-ről szól hősei nyelvvel. Egy helyen rövidnek és ürmöt bőven termőnek mondja. Másutt hiu fáradságnak tartja, hogy vágyainkat a távol jövőd felé eregessük. Majd Isten nyomorult ajándéka gyanánt beszél róla vagy malomkőnek tünteti fel, mely ennek súlyával fekszik rajtunk. Ismét sündisznó gyanánt jellemzi, mely mindig sért, bárhol nyuljunk hozzá. Az élet kineveti a logikát; a történelem a következetlenségek adatainak valóságos tárháza. Világnézete egyéb elemeit is különleges színezetűnek találjuk. A hitről azt mondja, hogy az értelem által üresebbé tett sziv naponként inkább fecsérli, holott fő kincse. Nincs tudásra szüksége a hitnek, állapítja meg másutt, vagy mily találó az a megjegyzése, hogy az öngyilkosság rövid útját leginkább a hit torlaszolja be. De így vagyunk bőséges gondolatainak minden töredékével.

Ha ilyenféle gondolatainak eredetét kutatjuk, egy gazdag, ősi forrásra mutathatunk. Ez nem más, mint a Szentírás. Ennek komoly hangu profétái, a keresztény vallás szent Alapítója és a keresztény felfogás hatása alatt élő nagy magukbavonulók beszélnek így lépten-nyomon. Az igazság hirdetésében Kemény egy felfogásban van ezekkel. Gondolatai sok másunnal gyökereznek ki, de tartalmukat, mélységüket, színezésüket tekintve a keresztény vallás igazságaival van rokonságban. Bármiképpen rajongjon bárniért, a lényeg, az igazság alapos kutatása odautalja és neki van bátorsága meggyőződését fenntartás nélkül kifejezni.

Több helyen nyilatkozik Kemény az eszmény és valóság között levő ellentétről is. »Vannak érettkorú férfiak, kik . . . kedélyök által — mely a gyakorlati ügyeknek nem a legbölcsebb tanárja — vezetetik eszöket.« — »Céljainkat a létező tények és a létező eszközök által kell elérni.« -- »A gyakorlati nézeteknek mindig nagy előnyök van az eszményi iránvokkal szemben«, állapítja meg a *Zord időben*. E néhány idézet is mutatja, hogy világnézetében mily jelentős helyet foglal el a lényeggel annyira összefüggő igaz iránt való érzék. Megfigyelései és megjegyzései nemcsak az értelem kiválóságáról tanuskodnak, hanem mindeket felölelő gazdagságáról is.

Valóban nehéz megérteni, hogy akinél az értelem oly mélyen tud behatolni a lényegbe, akinél az értékelés oly bámulatosan tökéletes, az megelégszik gondolatainak kifejezésre juttatásával és csupán a maga belső életében iparkodik azoknak érvényt szerezni. Vagy talán éppen ez szolgál magyarázatul egyéniségéhez. Sokkal inkább önmagába merül, mintsem mások s egyáltalán a külső világ erősebben érdekelné. Igazságérzete alapján amaz emberek közé tartozik, akiknek meggyőződése, hogy igazán becses, értékes számunkra csak az, ami bennünk rejlik. Ennek az igazi és legfőbb értéknek megértése, a maga életében megvalósítása és iráson túl nem terjedő kifejezése nagy mértékben következik világnézetének ebből az eleméből.

Az igazságérzet teszi alkalmassá Keményt arra, hogy az etikai kategória tényezőjét: a jót úgy ismerje meg és hirdesse, mint kivüle egy regényírónk sem. Az etikai értékkel függ össze az életnek számtalan java és ez az az érték, amelyet mindenkitől meg lehet kívánni. Az ellenkező felfogás ellen hangsúlyozva jelenik meg nála, hogy minden tudomány és művészet értékét lényegesen kell befolyásolnia annak, ami mint indító ok a szépséget, a nemességet és a felfogás tisztaságát szolgálja.

Ilyen felfogás mellett természetes, hogy Kemény minden művét a jó iránt való érzék páratlan finomsága jellemzi az erkölcsöt illetőleg is. Az erény szépsége és felemelő volta, a bűn undoksága sok helyen élénk tárul. Az erkölcsi törvények nemcsak a maga életében mutatkoznak

megvalósítottan, hanem érvényesülnek szereplő személyeinek jellemeiben is. E tekintetben azt lehet mondani, hogy világnézete a legszorosabb kapcsolatban van az erkölcsi világrénddel s mint ennek kifejezésre juttatója: Kemény a lelkiismeret költője. Ahol pedig a lelkiismeret uralkodik, ott az emberekről, eseményekről és korokról szerzett értesülésünk minden tekintetben a legmegbízhatóbb. Innét származik, hogy felfogásunk az erkölcsi világréndről bármily katasztrófa ellenére sem változik meg. De a jónak, a lelkiismeretnek általános érvényesítésével más tulajdonságok is összefüggnek. Műveiben ezek miatt kevés az eszményítés, a szépítés és egyáltalán nincs helye a léhaságnak, a szenvedélyeknek való bármilyen hízélgésnek, az emberek gyöngeségei elleplezésének vagy a rájuk való számításnak. Keménynek a jóról alkotott felfogása tehát a legszorosabban kapcsolódik igazságérzetéhez.

Alig van az életnek olyan mozzanata, mely a jó szempontjából jelentős megjegyzés kíséretében ne jelentkezne Kemény műveiben. Elvek, eszmék, emberek, korok, társadalom, tudomány, politika, mind-mind sorra kerülnek és tanuságot tesznek ama sziv és lélek nemességéről, mely a róluk való nyilatkozatot sugalta.

Bármily körülmények között keletkeztek ezek a megjegyzések, az erkölcsi és pedig a keresztény erkölcsi felfogással állanak a legszorosabb kapcsolatban. A kereszténység erkölcstanát csaknem lényegében tartalmazza a híres hegyi beszéd. Nem volna nehéz feladat Kemény műveiből egy erkölcstant összeállítani; ez csaknem mindenben hasonló volna amahhoz. Komoly és lényeg iránt fogékony egyéniségnél ez nem lehet másképp; mégis meglep az egyezésnek a változott körülmények ellenére szembeszökő volta.

Kemény etikát illető világnézete azonban némi ellentétet tüntet fel. Az idealizmus és realizmus örökös harcban állnak egymással. E küzdelemben csaknem fő motívum gyanánt az a felfogás jelentkezik, hogy az ember legjellemzőbb vonása a gyarlóság. Ez a gyarlóaaág kerül az élet forgatagába s Keménynek nem erkölcsi világnézetére, hanem tárgyválasztására vet világot, hogy az erény, a jó, a nemes nem mindig érvényesül. Felfogását e tekintetben a következő megjegyzése tünteti fel világosan: »Látszatra nincs nagy ellentét a közt, amit jónak és rossznak nevezünk s mégis oly erős sorompó választja el egymástól, aminőt semmi dialektika nem bonthat szét.« Épen ezért bizonyos szkepticizmus nyilvánul meg Keményben, midőn korábban irt alkotásaiban ugy nyilatkozik, hogy az erény lényege a kísértés elmaradása. Később ilyesmi nem fordul elő. Sőt meggyőződéssel hirdeti: »Kétkedjünk bizvást! Csak egyben nem, t. i.: hogy az ember hivatása a jó után törekedni; a gondviselés természete a jót eszközölni.« A kétkedő szellem tehát bizalomban olvad fel és sohasem vesz erőt a jó uralmán.

Hogy mennyire nem, bizonyítja a templomról, bölcsőről, családról adott meghatározása. Általában a legnemesebb felfogás nyilvánul meg a szerelemről, reményről, gazdagságról, szerencsétlenségről és sok másról vallott nézeteiben is. Mindenütt találó elmeél, éles értékelő tehetség, fenkölt érzés, az emberiség szellemi és erkölcsi örök értékeinek elismerése és méltányolása jelentkezik. Mindenütt az igaz, mindenütt a jó érvényesül.

Igy vagyunk a szép jelentkezésével is, mely annyira jellemző Keményre, mint talán egy írónkra sem. Mint az érzelem eleme, ez háromféle: természeti, erkölcsi és művészi. Az elsőről itt nem beszélünk. Az erkölcsi szépnek némi diszharmonia után való tökéletes és általános érvényesüléséről már történt említés. Ami a művészi szépet illeti, annak egy külön fokáról lehet szó Kemény világnézetével kapcsolatban és ez a tragikus szépség, a föntség.

Keménynél a természeti és erkölcsi szép általánosan szolgálja, kiemeli, elősegíti a rendkívül való nagyságról és erőről tanuskodó és emiatt félelmetes művészi fönstéget. Ha előfordul nála a gyönyörködtető szép, gyakrabban inkább az, melynek hatása megrendítő. Ez tárgyválasztásának, igazságérzetének és az életről vallott felfogásának természetes következménye. Maga az erő, a nagyság, a félelmetes iránt való érzék nem okozna akadályt művei élvezésénél, ha a szép fajai közül a kellemes, kedves, bájos, gyönyörű általánosabb érvényesülésre találna. Ezek olykor lefoglalják kedélyünket és képzeletünket, az események szörnyen következetes egymásutánja azonban megszüntetője lesz a gyöngédségnek, a szeretetreméltóságnak s a kifejlet tragikus volta a fönstéget érzetét hozza magával.

Innét van, hogy Kemény műveiben hiányzik sok minden, ami a szépnek megjelenését közvetlenebbé teszi. Így a humor alig fordul elő műveiben s a komikumnak is alig juttat szerepet. Pedig hogy van irántuk érzéke, mutatja Naprádiné és a *Zord idő* renegátné alakjainak kedves ábrázolása. Mily megnyerők ezek Csulai urammal és a Deák testvérekkel szemben! Azoknál nem sért valami groteszk ironia, mely csaknem akarata ellenére tolu tollára az ilyenféle alakok szerepeltetésénél. Ennek az az oka, hogy inkább a fantasztikus és szörnyűséges az ő eleme; ezek inkább velejárói a tragikus szépnek. Emiatt legkevésbé könnyed író Kemény. Az erősen valószerű jellemzés és a szépnek ilyen ábrázolása, kapcsolatban az előadás jellegzetességével, már ugyis gátolná műveinek élvezését, ha a végzet rettenetessége nem nehezednék azokra. Az igaz, a jó, a szép mellett azonban a sors egyenlő jelentőségű amazokkal. Ez alkotja világnézetének másik fontos elemét és okozza hangulatának még erősebb komorságát.

Ha Kemény műveiben sok a leverő kép, általában komor és vigasz-

talán a hangulat, megrendítő a kifejtet, ezek nagy mértékben alapszanak a végzet kikerülhetetlenségébe vetett hitén. A sors mindenütt ott ólalkodik az emberek, események közelében, váratlanul és kegyetlenül csap le és semmisít meg vágyakat, reményeket, boldogságot és tör ketté életet, jövőt. A végzetnek ez a rejtelmes uralma okozza, hogy az igaz, a jó, a szép nem veszi el a megérdemelt jutalmat. Ellenkezőleg lesújtva szenved mindaz, aki elvek szerint cselekszik, az átlagtól elütően nemesen gondolkodik, mélyen érez, nagy eszmék foglalkoztatják vagy szépségével önkéntelenül hívja magára a figyelmet. Ez a végzet okozza Kemény egyéniségében, de személyeiben is a töprengést és készíti a körülményekkel való megalkuvásra, ez fosztja meg őket az illuzióktól.

Az illuziók egyébként csak azért jelentkeznek Kemény világnézetében, hogy mennél előbb megsemmisüljenek. Ha itt-ott feltűnik szivárványos alakjuk, maga is, hősei is sietnek tőlük önmagukat megfosztani. Hogy ily kegyetlenül elzavarja őket, annak az is oka, hogy az élet, a lét lényege sokat foglalkoztatta, de kielégítő feleletet segítségükkel sem kaphatott. Kutatásai egy felsőbb erőnek, a végzetnek elismerésére készítették, ez pedig ellensége mindennek, ami illuzió, ami a harmoniához tartozik. Már a *Gyulai Pálban* felvetődik a kérdés: »Az életpálya homályos légkörében a szabad akarat győz-e, vagy a sors? Valódi mély talány! . . .«, melyet további műveiben sem old meg. »Sic fata volunt« vési a fa törzsébe Izabella a *Zord időben* és ez a hang az, mely legsajátosabban cseng ki Kemény minden művéből. Alig van a tőle feltüntetett életnek változata, melyben ez a felfogás nem uralkodnék, melyben ez a világnézet nem jutna az igaz, a jó, a szép mellett csaknem feltétlenül érvényre.

Kemény világnézete eszerint erős ellentétet tüntet fel a harmonia és a fatum között. Azonban ez az ellentét legtöbbször találó magyarázatot nyer és így enyhül. Jellemei ugyanis alig kivétellel nemes eszmék képviselői. Ami az ellentétet kiélesíti, többnyire nem rajtuk mulik. Előre nem látott események, a korban rejlő viszonyok, az eszmék természetében mindig meglevő kényszerítő okok avatkoznak a cselekvénybe és mozditják elő a gyakran kibékíthetetlen összeütközést. Meggyőződése Keménynek, hogy nincs nagyobb érték a földön az emberi léleknel. Ha nem tud érvényesülni, nem rajta mulik, hanem az akaratán és hatalmán kívül eső körülményeken.

Ha ezek után a tanulságot akarjuk megállapítani Kemény műveiből, ismét leverő tapasztalatra jutunk. Művei az életre való utmutatást illetően semmiképen sem igazitanak el megnyugtatóan. Regényeinek lényege egyáltalán nem olyan, hogy tanulságot lehetne belőlük meríteni. A harmonia mellett állandóan ott a fatum és emiatt műveiből orkánhoz hason-

lón zug ki a tanulság: vanitatum vanitas! Hiuságok hiusága az élet, az eszmény, a tökéletes után való törekvés, ha a sors hatalma mindent egyszerre megsemmisíthet. Hiába vigasztaljuk magunkat, hogy ez csupán a feltüntetett körülmények között történt így, hogy az élet ábrázolása egyoldalú nála. A művészi jellemzés törvényszerű érvényesülése elménk minden parányát meghódította s nem szolgál enyhítésül, hogy e komor, lesújtó tapasztalat majdnem minden nagy elme, kivételes lélek természetes velejárója. Megcsap az élet igaz értékei iránt való kételkedés sorvasztó szele s felénk szárnyal fekete szárnyaival a sötétenlátás Homály borul ránk s e hatás alól alig tudunk menekülni.

Míg a harmóniát illetőleg alig találjuk párját Kemény világnézetének, addig a fatum nagy jelentőségét semmiképek sem tarthatjuk reá és az olvasókra nézve szerencsésnek. Világnézete eljut az egyetemesség magaslatáig és emiatt minden elismerésre, magasztalásra és ajánlásra méltó. Végzetben való hite és annak műveiben való oly gyakori szerepeltetése már nem alkalmas művészi hatások előidézésére. Ez mindig akadályul fog szolgálni alkotásai egyébként értékes elemeinek elfogadásában.

VI.

Az eddig történt fejtegetés számos okra mutat rá, melyek Kemény népszerűtlenségének magyarázatául szolgálnak. Témái megrendítő; történetei kedélyt elfásító; előadása részletező, fárasztó és nehézkes; megoldásai nagy mértékben leverők. Ezekkel szemben állanak páratlan jelességei. Így nagy tudása, bámulatosan széleskörű és találó jellemzőképessége és világnézete.

Ha az olvasókat ez utóbbiakkal kapcsolatban vizsgáljuk, azt találjuk, hogy ezek nagy része éppen azokkal a jellemző vonásokkal rendelkezik a legkisebb mértékben, melyek Kemény egyéni, írói és költői jelességeinek legkiválóbb elemeit alkotják. Vonatkozik ez a megjegyzés általában a tudásra és műveltségre s a lelki jelenségek művészi bemutatásának felfogására, de különösen világnézetének elemeire. A népszerűség akadályai között éppen ez a világnézet is nem utolsó helyet foglal el.

Az igaz feltétlen uralma kívánatos az olvasók nagy része előtt, de amikor valaki regényt olvas, kedélyét és képzeletét foglalkoztatni, szórakozni s nem tanulni akar. E miatt szívesebben veszi az igaztól való elszakadást, mint a hozzá való feltétlen ragaszkodást. Az emberek nagy tömege az igazságot hirdető, a lényegre mutató, a csupasz valóságot feltüntető bölcs Szokrateszt halálra ítéli, de hallgat az igazságot sokféle-képen magyarázó, elnézésre hajlandó, alkalomadtán neki hizelgő szofistákra. Ha az igaz közvetlenül nem érdekli, inkább közömbös iránta. Éppen ezért akaratát és figyelmét nem hajlandó némileg is komolyan

foglalkoztatni, akkor sem, ha ennek eredménye az igaz feltétlen uralmában megnyilvánuló fönséges szépség megértése.

A jó és ami ezzel szorosan összefügg, az erkölcs, hasonlóan nem első sorban érdekli. Az emberek érzékenysége talán ezek iránt a legkevésbé fogékony. A jónak belátása, az értelem, a lélek kevésbé uralkodik az emberekben, mint a gyöngeségekre való hajlam, az értelem, a test. Inkább érzéseitől, mint értelmétől vezettetni magát az ember; akarata emiatt szívesen tér le az erőt, önmegtagadást kívánó erény utjáról. Ez tiszteletreméltó előtte, de gyakran akadály a életben való érvényesülésnek. Az eszmékért lelkesedő csatát veszít, mihelyt tényeket felhasználó felebarátjával kerül szembe. Mivel az elismerés a győztesnek jut ki, az olvasók nagy része közönyösen veszi az életben is, az irodalomban is a jó, az erkölcs, az erény ellen való állásfoglalást. A könnyű olvasmányok képzeletet vagy érzéseket izgató léhaságát mindig szívesebben fogadja, mint kívánja a jó általános érvényesülését.

A tömeglélek vizsgálata arra vezet, hogy az emberek a harmoniát alkotó értékek közül a művészetek, tehát az irodalom terén is inkább az esztetikai, mint a logikai vagy etikai érték iránt bírnak érzékkel. Azonban a szép a maga kisebb jelentőségű fajaival inkább érdekli őket, mint a fönséges a lényegét tevő nagysággal, erővel, talán félelmetessel. Ezzel függ össze, hogy a tragikum nagyszerűsége és a megjelenésében nyilvánuló komolyság kevésbé vonzza az olvasókat, mint a komikum a benne rejlő humorral, gunnyal, sőt szatirával. Amott a mű nyugtalanít, megrendít és ha megnyugtat s felemel is, ez az érzés veséig ható átérzés és a lélek legmélyén lefolyó átélés után következik be. Itt derűs hangulat, jóleső közvetlenség, kellemes magunkról való megfélemlkezés vesz körül. Szívesebben tartózkodunk a partok mellett; a sekélyes vizeken, mint óriási mélységek felett. Ezek miatt nyilvánvaló, hogy a kiválóság, a nagyság, a tragikum fönsége iránt nincs oly érzéke az olvasók nagy részének, mint a mindennapiság, a kicsinyesség, a komikum derűje iránt.

Keménynél azonban a harmonia érvényesülése sem zavartalan. Örök kísézője, állandó üldözője, diadalmas legyőzője a fatum. Bár tanítanak, gazdagítanak, nemesítenek művei, mindez nem megnyugtatóan, nem kiengesztelően, nem felemelően történik. A művészet pedig minden időben érezte, hogy a végzet nagy szerepe és az általa létesített megoldás ellenkezik a művészet lényegével és hatása csak káros lehet. Vannak esztetikuskok, akik hajlandók megtagadni minden érdemet az olyan irodalmi alkotásoktól, amelyek leverő hatással vannak a lélekre. Ezzel helyesnek fogadják el az olvasók felfogását, akik szépirodalmi alkotásokkal szemben hasonló álláspontra helyezkednek.

Azonban a Kemény világnézetében nyilvánuló ellentétet szembeállítva,

kétségtelenül megállapítható, hogy az értelmi és erkölcsi fönség gazdagon, jelentősen és kiemelkedően uralkodik benne és műveiben. Ezekről pedig maga mondja, hogy bűn és ármány után legkevésbé szívelheti a tömeg. Mennyire igaza van, ha ezt a megfigyelést reá és műveire vonatkoztatjuk! Épen ez értelmi fensőség, erkölcsi kiválóság miatt elsőrangú művész Kemény, akinek szelleme mindeneket átfog, kicsit és nagyot egyaránt megért, mélységekbe tekint és magasságokba hatol, örök értékeket tisztel, ideálokat szolgál s mindeneket becsül és szeret. Ezek mellett másodrangú jelentőségű az alakító s az előadó képesség nehézkessége és a végzetben való hite. Azonban ilyen tulajdonságai miatt alkalmazható reá és alkotásaira a hasonlat, mely műveit és az olvasóknak ezekhez való viszonyát alkalmas megvilágítani. »Valamint a nemes ércz a föld gyomrában nemtelen anyaggal vegyülten él, szintúgy midőn kitisztítva forgásba hozatik, ritkán jön együvé, ritkán csoportosodik kincské anélkül, hogy ne szövetkeznek oly elemekhez, melyektől különválasztani kívánnók, hogy igazán hasznát vehessük.« Kemény egyénisége, írói és költői művészete, világnézete mindenben ilyesmiről tanuskodik. Értelmi, erkölcsi és művészi értékeknek igazán sokat érő aranyával találkozunk nála, de ez a kincs sok olyasmivel vegyülten jelentkezik, hogy különválasztásukra is kell vállalkozni.

Ez a foglalkozás szellemi tekintetben jelent oly gyarapodást, mint az aranyásóké a maguk területén. Az eredmény Keménynél mindig meghaladja az áldozatot. Komoly, tudatos, egyéniségét művelni óhajtó, gondolkodása elmélyedését és tágitását elősegíteni kívánó, lelkek örvényeit és hegycsucsait közvetlenül szemlélni akaró, nagyszerű iránt érdeklődő olvasóra nézve nincs még egy írónk, akit melléje állíthatnánk. Kemény nagy fáradság árán szórta szét szellemi kincseit. Aki ezeket összegyűjteni és egyénisége részévé tenni kívánja, ne rettenjen vissza az akadályoktól.

Mindezek után nyilvánvaló, hogy Kemény egyéniségében és műveiben az igaz és jó értékei uralkodnak a szép rovására, de ezekkel egyenlő jelentőségű a végzet szerepe, az előbbieké kárára. Keménynek a helye emiatt az elsők között lehet irodalmunkban, de az olvasók nagy részénél sorsa továbbra is mellőzés marad.

Agárdi László.

III.

Tanári kar.

1. Rendes tantárgyak tanárai.

Sorszám	A tanár neve	Tantárgyak, melyeket előadott	Osztályok, melyekben tanított	Heti órának száma	Tanárkodási éveinek száma
1	<p>Dr. Tóth György k. r. áldozópap, rendes tanár, igazgató, házfőnök, rendi kormánysegéd, a váci püspöki szentszék tiszteletbeli ülnöke, a kecskeméti róm. kath. egyháztanácsnak, a főgimn. bizottságnak, Kecskemét város törvényhatósági bizottságának, a polgári leányiskola s a kecskeméti orsz. tanítói árvaház felügyelő bizottságának kinevezett tagja, a tudóvsz ellen védekező kecskeméti egyesület alapító és igazgatósági tagja, az orsz. magyar gyorsíró egyesület, a budapesti filologiai társaság, az országos képzőművészeti társulat, az országos tanáregyesület rendes, a kath. tanáregyesület alapító és igazgatósági, a Katona József-kör alapító és választmányi tagja.</p>	Filozófia	VIII.	3	40
2	<p>Agárdi László k. r. áldozópap, rendes tanár, hitelemző, a filologiai muzeum őre, a VIII-ik osztály főnöke.</p>	Magyar nyelv Latin nyelv Görögptló ir.	IV. V. VII. VIII. VII. VIII.	19	8
3	<p>Brach József k. r. áldozópap, rendes tanár, a Segélyző Egyesület könyvtárosa, a kath. tanáregyesület s a Katona József-kör tagja, a III. osztály főnöke.</p>	Vallástan Magyar nyelv Német nyelv Latin nyelv	III. III. IV. V. III.	18	18

Sorszám	A tanár neve	Tantárgyak, melyeket előadott	Osztályok, melyekben tanított	Heti órának száma	Tanárkodási éveinek száma
4	Dezső Lajos világi rendes tornatanár, a torna- szertár őre, a játékdélutánok vezetője és felügyelője.	Tornázás Játék	I—VIII.	14 8 } 22	25
5	Dutschák András k. r. áldozópap, rendes tanár, a IV. osztály főnöke.	Latin nyelv Görög nyelv Görögpótló ir.	IV. V. VIII. VI.	18	11
6	Hannig István k. r. áldozópap, rendes tanár, a ter- mészctrajzi és vegytani szertár őre, a földrajzi társaság, a kath. tanár- egyesület s a Katona József-kör tagja, a tüdővész ellen védekező kecskeméti egyesület választ. tagja.	Földrajz Természctrajz	I. II. I. II. IV. V. VI.	19	17
7	Höchinger Miklós világi rendes tanár, a rajzszertár őre.	Rajzoló mértan Görögpótlórajz Szépirás	I—IV. V—VIII. I. II.	20	10
8	Kummergruber Emil k. r. áldozópap, rendes tanár, a VI. osztály főnöke.	Latin nyelv Német nyelv	VI. III. VI—VIII.	18	15
9	Niklos János k. r. áldozópap, rendes tanár, a kath. tanáregyesület, az Uránia-egyesü- let és a tüdővész ellen védekező kecskeméti egyesület tagja a természettani- és énekszertár őre.	Földrajz Mennyiségtan Természettan	III. I. IV. VII. VIII. VII.	18	16
10	Pózna József k. r. áldozópap, rendes tanár, a kath. tanáregyesület tagja, a földrajzi szertár őre, a II-ik osztály főnöke.	Magyar nyelv Latin nyelv Történelem	II. II. IV. VI. VIII.	20	15

Sorszám	A tanár neve	Tantárgyak, melyeket előadott	Osztályok, melyekben tanított	Heti órának száma	Tanárkodási éveinek száma
11	<p>Szalay István k. r. áldozópap, rendes tanár, a Katona József-körnek és a magyar irodalomtörténeti társaságnak rendes, Kecskemét város th. bizottságának és közs. iskolaszékének választott tagja, a tudóvész ellen védekező kecskeméti egyesület választmányi tagja, a tanári értekezletek jegyzője, az Önképző-kör vezetője, az I. o. főnöke.</p>	Magyar nyelv Latin nyelv	I. VI. VII. I.	17	19
12	<p>Tell Sándor k. r. áldozópap, — rendes tanár.</p>	Mennyiségtan Természettan	II. III. V. VI. VIII.	18	6
13	<p>Tihanyi Béla k. r. áldozópap, rendes hittanár, a hittudományok felavatandó doktora, a rendi növ. tanulmányi felügyelője, főgimn. hitszónok.</p>	Vallástan	I. II. V—VIII.	12	3
14	<p>Dr. Vékony István k. r. áldozópap, rendes tanár, a kath. tanáregyesület s a tudóvész ellen védekező kecskeméti egyesület tagja, az ifjúsági könyvtár őre, az V-ik osztály főnöke.</p>	Vallástan Latin nyelv Történelem	IV. V. III. V. VII.	17	9
15	<p>Wagner Lajos k. r. áldozópap, rendes tanár, a kath. tanáregyesület, a Katona József-kör s a tudóvész ellen védekező kecskeméti egyesület tagja. a tanári és ifjúsági könyvtár őre, a Testgyakorlókör elnöke, a VII. o. főnöke.</p>	Latin nyelv Görög nyelv Görögpótló ir.	VII. VI. VII. V.	18	8

2. Felekezeti hittanárok.

1. **Bárány József dr.**, főrabbi, tanította a felső oszt. izr. vallásu tanulókat heti 4 órában.

Krausz Ignác dr., hitszónokrabbi, tanította az alsóbb osztályu izr. vallásu tanulókat heti 4 órában.

2. **Bogoeviciu Gy. Ghenadin**, budapesti gör. kél. román plebános, tanította a gör. kel. (román) vallásu tanulókat havonként 2 órában.

3. **Csámprág István**, a kecskeméti gör. kel. hitközség adminisztrátora, tanította a gör. kel. (szerb) vallásu tanulókat havonként 2 órában.

4. **Szappanos Károly**, ev. ref. lelkész és hitoktató, tanította az ev. ref. vallásu tanulókat heti 2 órában.

3. Rendkívüli tantárgyak tanítói.

1. **Agárdi László**, tanította a francia nyelvet heti 1 1/2 órában.

2. **Geday Sándor**, elemi isk. tanító, tanította a zenét heti 2 órában.

3. **Höchinger Miklós**, rajztanár, tanította a magánrajzot heti 4 órában.

4. **Niklos János**, tanította az éneket heti 5 órában.

5. **Dr. Pataky Zoltán**, iskolaorvos, egészségktanár, tanította az egészségtant heti 2 órában. Tanárkodásának évszáma ezen intézetnél 6.

6. **Pózna József**, tanította a gyorsírást heti 2 órában.

Intézeti pedellus: Rimóczi Ferenc, az intézetnél szolgál 21 év óta.

IV.

Végzett tananyag, tankönyvek.

A középiskolai tantervben megszabott anyag elméleti részét az Utasítások szerint végeztük el, ennél fogva itt nem közöljük.

1. Rendes tantárgyak.

I. OSZTÁLY.

Osztályfőnök: **Szalay István**.

Vallástan. Heti 2 óra. Tankönyv: Róm. kath. nagyobb katekizmus. — Tanár: *Tihanyi Béla*.

Magyar nyelv. Heti 5 óra. Tankönyv. Bartha I. dr.: Magyar nyelvtan és Prónai A. dr.: Magyar olvasókönyv I. — Tanár: *Szalay István*.

Latin nyelv. Heti 6 óra. Tankönyv: Fodor—Székely: Liber Sexti. — Tanár: *Szalay István.*

Földrajz. Heti 3 óra. Tankönyv: Kőrösi Albin: Földrajz a középiskolák I. osztálya számára. — Tanár: *Hannig István.*

Természetráajz. Heti 2 óra. Tankönyv: Ormándy Miklós: Természetráajz I. — Tanár: *Hannig István.*

Számtan. Heti 4 óra. Tankönyv: Suták J. dr.: Számtan a középiskolák I., II. és III. oszt. számára. — Tanár: *Niklos János.*

Rajzoló geometria. Heti 3 óra. Tankönyv: Huszka J.: Rajzoló geometria I. — Tanár: *Höchinger Miklós.*

Szépírás. Heti 1 óra. — Tanár: *Höchinger Miklós.*

Tornázás. Heti 2 óra. — Tanár: *Dezső Lajos.*

Játék. Heti 2 óra. — Tanár: *Dezső Lajos.*

II. OSZTÁLY.

Osztályfőnök: **Pózna József.**

Vallástan. Heti 2 óra. Tankönyvek: Róm. kath. nagyobb katekizmus és Titz A. dr.: Az ószövetség története. — Tanár: *Tihanyi Béla.*

Magyar nyelv. Heti 5 óra. Tankönyvek: Bartha I. dr.: Magyar nyelvtan és Prónai A. dr.: Magyar olvasókönyv II. — Tanár: *Pózna József.*

Latin nyelv. Heti 6 óra. Tankönyvek: Geréb—Morvay: Kis latin nyelvkönyve és Pirchala I.: Latin nyelvtan. — Tanár: *Pózna József.*

Földrajz. Heti 3 óra. Tankönyv: Kőrösi Albin: Földrajz II. — Tanár: *Hannig István.*

Természetráajz. Heti 2 óra. Tankönyv: Ormándy Miklós: Természetráajz II. — Tanár: *Hannig István.*

Számtan. Heti 4 óra. Tankönyv, mint az I. osztályban. — Tanár: *Tell Sándor.*

Rajzoló geometria. Heti 3 óra. Tankönyv: Huszka J.: Rajzoló geometria II. — Tanár: *Höchinger Miklós.*

Szépírás. Heti 1 óra. — Tanár: *Höchinger Miklós.*

Tornázás. Heti 2 óra. — Tanár: *Dezső Lajos.*

Játék. Heti 2 óra. — Tanár: *Dezső Lajos.*

III. OSZTÁLY.

Osztályfőnök: **Brach József.**

Vallástan. Heti 2 óra. Tankönyvek: Róm. kath. nagyobb katekizmus és Adjutus Secundus: Az újszövetségi bibliai történetek magyarázata. — Tanár: *Brach József.*

Magyar nyelv. Heti 4 óra. Tankönyvek: Szabó I. dr.: Rendszeres magyar nyelvtan és Magyar olvasókönyv III. — Tanár: *Brach József*.

Latin nyelv. Heti 6 óra. Tankönyvek: Geréb—Morvay: Kis latin nyelvkönyv és Pirchala I.: Latin nyelvtan és Latin olvasókönyv a III. és IV. osztály számára. — Tanár: *Brach József*.

Német nyelv. Heti 4 óra. Tankönyv: Miklós—Kaiblinger: Német nyelvkönyv I. — Tanár: *Kummergruber Emil*.

Történelem. Heti 3 óra. Tankönyv: Varga Ottó: A magyarok története I. — Tanár: *Vékony István dr.*

Földrajz. Heti 2 óra. Tankönyvek: Körösi A.: Földrajz III. és Vörös Cyrill dr.: A fizikai és matematikai földrajz elemei. — Tanár: *Niklos János*.

Számtan. Heti 3 óra. Tankönyv, mint az I. osztályban. — Tanár: *Tell Sándor*.

Rajzoló geometria. Heti 2 óra. Tankönyv: Huszka J.: Rajzoló geometria III. — Tanár: *Höchinger Miklós*.

Tornázás. Heti 2 óra. — Tanár: *Dezső Lajos*.

Játék. Heti 2 óra. — Tanár: *Dezső Lajos*.

IV. OSZTÁLY.

Osztályfőnök: **Dutschák András**.

Vallástan. Heti 2 óra. Tankönyv: Titz A. dr.: Róm. kath. szer-tartástan. — Tanár: *Vékony István dr.*

Magyar nyelv. Heti 4 óra. Tankönyvek: Bartha—Prónai: Stilisztika. Lehr Albert: Arany Toldija. — Tanár: *Agárdi László*.

Latin nyelv. Heti 6 óra. Tankönyvek: Pirchala: Commentarii de bello Gallico. Pirchala: Latin nyelvtan és Latin olvasókönyv. — Tanár: *Dutschák András*.

Német nyelv. Heti 3 óra. Tankönyv: Miklós—Kaiblinger: Német nyelvkönyv II. — Tanár: *Kummergruber Emil*.

Történelem. Heti 3 óra. Tankönyv: Varga Ottó: A magyarok története II. — Tanár: *Pózna József*.

Természetráajz. Heti 3 óra. Tankönyv: Pintér P.: Növénytan. — Tanár: *Hannig István*.

Mennyiségtan. Heti 3 óra. Tankönyv: Borosay D.: Algebra. — Tanár: *Niklos János*.

Rajzoló geometria. Heti 2 óra. Tankönyv: Huszka J.: Rajzoló geometria IV. — Tanár: *Höchinger Miklós*.

Tornázás. Heti 2 óra. — Tanár: *Dezső Lajos*.

Játék. Heti 2 óra. — Tanár: *Dezső Lajos*.

V. OSZTÁLY.

Osztályfőnök: **Vékony István dr.**

Vallástan. Heti 2 óra. Tankönyv: Schütz A. dr.: Kath. Hittan. — Tanár: *Tihanyi Béla.*

Magyar nyelv. Heti 3 óra. Tankönyv: Bartha—Prónai; Retorika. — Tanár: *Agárdi László.*

Latin nyelv. Heti 6 óra. Tankönyvek: Csengeri: Ovidius szemelvények. Schambach: Cicero De imperio Gn. Pompei oratio. Kaposy: Cicero Pro Archia poeta. — Tanár: *Vékony István dr.*

Görög nyelv. Heti 5 óra. Tankönyvek: Maywald J. dr.: Görög nyelvtan és olvasókönyv I. — Tanár: *Dutschák András.*

Görögpótló irodalmi olvasmányok. Heti 3 óra. Tankönyvek: Kempf J.: Homeros Iliása és Odysseiája. Geréb J. dr.: Szemelvények Herodotosból. Badics F. dr.: Magyar irodalmi olvasókönyv I. — Tanár: *Wagner Lajos.*

Német nyelv. Heti 3 óra. Tankönyv: Miklós—Kaiblinger: Német nyelvkönyv III. — Tanár: *Brach József.*

Történelem. Heti 3 óra. Tankönyv: Szölgyémy J.: Világtörténelem I. — *Vékony István dr.*

Természetrzj. Heti 3 óra. Tankönyv: Pintér P.: Állattan. — Tanár: *Hannig István.*

Mennyiségtan: Heti 3 óra. Tankönyvek: Borosay D.: Algebra. Lóky B. dr.: Geometria. — Tanár: *Tell Sándor.*

Görögpótló rajz. Heti 2 óra. — Tanár: *Höchinger Miklós.*

Tornázás. Heti 2 óra. — Tanár: *Dezső Lajos.*

Játék. Heti 2 óra. — Tanár: *Dezső Lajos.*

VI. OSZTÁLY.

Osztályfőnök: **Kummergruber Emil.**

Vallástan. Heti 2 óra. Tankönyv: Schütz A. dr.: Kath. Erkölestan. — Tanár: *Tihanyi Béla.*

Magyar nyelv. Heti 3 óra. Tankönyv: Bartha—Prónai: Poetika és olvasókönyv. — Tanár: *Szalay István.*

Latin nyelv. Heti 5 óra. Tankönyvek: Kalmár E.: Szemelvények T. Livius római történetéből. Wirth: Szemelvények P. Vergilius M. Aeneiséből. Horváth B.: Római régiségek. — Tanár: *Kummergruber Emil.*

Görög nyelv. Heti 6 óra. Tankönyv: Maywald J. dr.: Görög nyelvtan és Görög gyakorló és olvasókönyv. — Tanár: *Wagner Lajos.*

Görögpótló irodalmi olvasmányok. Heti 3 óra. Tankönyvek: Badics F.: Magyar irodalmi olvasókönyv II. Csengeri J.: Aischylos Ores-

teiaja. Csiky G.: Sophokles Antigoneja. Kemenes: Iphigenia Taurisban. Wagner Horváth: Görög régiségek. — Tanár: *Dutschák András*.

Német nyelv. Heti 3 óra. Tankönyv: Miklós—Kaiblinger: Német nyelvkönyv III. — Tanár: *Kummergruber Emil*.

Történelem. Heti 3 óra. Tankönyv: Szölgyémy J.: Egyetemes történet II. — Tanár: *Pózna József*.

Természetrész. Heti 3 óra. Tankönyv: Pintér P.: Ásványtan kemiával. — Tanár: *Hannig István*.

Mennyiségtan. Heti 4 óra. Tankönyvek: Borosay D.: Algebra. Lóky B. dr.: Geometria. Lutter: Szorzási táblák. — Tanár: *Tell Sándor*.

Görögpótló rajz. Heti 2 óra. — Tanár: *Höching Miklós*.

Tornázás. Heti 2 óra. — Tanár: *Dezső Lajos*.

Játék. Heti 2 óra. — Tanár: *Dezső Lajos*.

VII. OSZTÁLY.

Osztályfőnök: **Wagner Lajos**.

Vallástan. Heti 2 óra. Tankönyv: Schütz A. dr.: Kath. Egyháztörténelem. — Tanár: *Tihanyi Béla*.

Magyar nyelv. Heti 3 óra. Tankönyvek: Prónai A. dr.: A magyar nemzeti irodalom története I. Szinnyi I. dr.: A magyar nyelv. — Tanár: *Szalay István*.

Latin nyelv. Heti 5 óra. Tankönyvek: Bartal—Malmosi: Sallustius. Incze J.: Cicero in Verrem IV. Wirth Gy.: Szemelvények P. Vergilius Aeneiséből. Tanár: *Wagner Lajos*.

Görög nyelv. Heti 5 óra. Tankönyvek: Csengeri J. dr.: Homeros Odysseiája. Geréb J. dr.: Szemelvények Herodotos irataiból. — Tanár: *Wagner Lajos*.

Görögpótló irodalmi olvasmányok. Heti 3 óra. Tankönyvek: Badics F.: Magyar irodalmi olvasókönyv III. Földi J.: Demosthenes válogatott beszédei. Szilasi M.: Szemelvények Thukydidesből. Wagner—Horváth: Görög régiségek. — Tanár: *Agárdi László*.

Német nyelv. Heti 3 óra. Tankönyvek: Miklós—Kaiblinger: Német nyelvkönyv. Heinrich G.: Schiller Wilhelm Tell-je. — Tanár: *Kummergruber Emil*.

Történelem. Heti 3 óra. Tankönyv: Szölgyémy J.: Világtörténet III. — Tanár: *Vékony István dr.*

Természettan. Heti 4 óra. Tankönyv: Vörös Cyrill dr.: Kisérleti természettan. — Tanár: *Niklos János*.

Mennyiségtan. Heti 3 óra. Tankönyvek, mint a VI-ik osztályban. — Tanár: *Niklos János*.

Görögpótló razj. Heti 2 óra. — Tanár: *Höchinger Miklós.*

Tornázás. Heti 2 óra. — Tanár: *Dezső Lajos.*

Játék. Heti 2 óra. — Tanár: *Dezső Lajos.*

VIII. OSZTÁLY.

Osztályfőnök: *Agárdi László.*

Vallástan. Heti 2 óra. Tankönyv: Schütz A. dr.: Ker. Kath. Hit védelem. — Tanár: *Tihanyi Béla.*

Magyar nyelv. Heti 3 óra. Tankönyv: Prónai A. dr.: A magyar irodalom története II. — Tanár: *Agárdi László.*

Latin nyelv. Heti 4 óra. Tankönyvek: Wirth Gy.: Szemelvények Horatius műveiből. Dávid-Pozder: Tacitus műveiből való szemelvények. Wagner-Horváth: Római régiségek. — Tanár: *Agárdi László.*

Görög nyelv. Heti 4 óra. Tankönyvek: Csengeri J.: Homeros Iliasa. Csengeri J.: Homerosi realiak. Geréb J.: Görög prózai szemelvények Herodotos, Xenophon és Platon irataiból. Márton J.: Görög irodalomtörténet. — Tanár: *Dutschák András.*

Görögpótló irodalmi olvasmányok. Heti 2 óra. Tankönyvek: Földi J. dr.: Szemelvények Platonból. Zsámboki Gy.: A görög művészet. Wagner-Horváth: Görög régiségek. — Tanár: *Agárdi László.*

Német nyelv. Heti 3 óra. Tankönyvek: Miklós-Kaiblinger: Német nyelvkönyv. Maywald J. dr.: Goethe Iphigeniája. — Tanár: *Kummergruber Emil.*

Történelem. Heti 3 óra. Tankönyv: Jászai R. dr.: Magyarország oknyomozó története. — Tanár: *Pózna József.*

Természettan. Heti 4 óra. Tankönyv: Vörös Cyrill dr.: Kísérleti természettan. — Tanár: *Tell Sándor.*

Mennyiségtan. Heti 2 óra. Tankönyvek, mint a VI-ik osztályban. — Tanár: *Niklos János.*

Bölcsészeti előtan. Heti 3 óra. Tankönyv: Szitnyai E. Lélektan és logika. — Tanár: *Tóth György dr.*

Görögpótló razj. Heti 2 óra. — Tanár: *Höchinger Miklós.*

Tornázás. Heti 2 óra. Tanár: *Dezső Lajos.*

Játék. Heti 2 óra. — Tanár: *Dezső Lajos.*

2. Rendkívüli tantárgyak.

Egészségtan. Heti 2 óra. Tankönyv: Fodor J. dr.: Egészségtan. — Tanár: *Pataky Zoltán dr.*

Francia nyelv. Heti 1 1/2 óra. Tankönyv: Ujváry-Latzkó: Francia nyelv-, olvasó- és gyakorlókönyv. — Klimó M.: Contes populaires de France. — Tanár: *Agárdi László.*

Gyorsírás. Heti 2 óra. Tankönyv: Bódogh J.: A magyar gyorsírás kimerítő tankönyve I—II. — Tanár: *Pózna József*.

Magánrajz. Heti 4 óra. — Tanár: *Höchinger Miklós*.

Ének. Heti 1—1 óra. Tankönyv: Erödi—Szent-Gály: Módszeres énektan I—II. — Tanár: *Niklos János*.

Karének. Heti 3 óra. Segédkönyvek: Karsai—Szent-Gály: Egyházi énekkönyvei és Harrach J. dr.: »Magyar Arion«-ja. — Tanár: *Niklos János*.

Zene. Heti 2 óra. — Tanár: *Geday Sándor*.

3. Magyar irodalmi olvasmányok.

III. osztály. *a) Iskolai olvasmányok:* A Szabó-féle Magyar olvasókönyv III. részének szépirodalmi olvasmányai. *b) Házi olvasmányok:* Jókai M.: Kis dekameron. Arany J.: Első lopás és Jóka ördöge. Jókai: A nagyenyedi két fűzfa. Kisfaludy K.: Vig elbeszélések. Petőfi: János vitéz. Petőfi: Családi versei.

IV. osztály. *a) Iskolai olvasmányok:* A Bartha—Prónai Stiliztika szemelvényei. Arany Toldija. Kisfaludy K.: Mátyás deák. *b) Házi olvasmányok:* Szemelvények Pesti és Heltai meséiből. Faludi: Téli éjszakáiból. Mikes leveleiből. Gyulai: Arany Toldi méltatásából. Toldi 6 éneke.

V. osztály. *a) Iskolai olvasmányok:* A Bartha—Prónai Retorika szemelvényei. *b) Házi olvasmányok:* Arany: Toldi estéje. Jókai: Az új földesur. Kölcsey: Emlékbeszéd Kazinczy Ferencről. Széchenyi: Részlet a Hitelből.

VI. osztály. *a) Iskolai olvasmányok:* A Bartha—Prónai Poetika szemelvényein kívül Zrinyi: Szigeti veszedelem. Shakspeare: Coriolanus. Kisfaludy K.: Kérők. *b) Házi olvasmányok:* Csokonai: Dorottya. Vörösmarty: Két szomszédvár. Arany: Balladák. Sophokles: Antigone.

VII. osztály. *a) Iskolai olvasmányok:* A Prónai-féle irodalomtörténet I. részének összes szemelvényei s a tárgyalt korokra, írókra vonatkozó tanulmányok Kemény Zsigmondiól, Arany Jánostól, Salamon Ferenc-től, Gyulai Páltól, Beöthy Zsolttól. *b) Házi olvasmányok:* Vincze: Magyar szentek legendái. Szemelvények a kuruc költészetből. Gyöngyösi: Murányi Venus. Kazinczy: Pályám emlékezete. Kisfaludy S.: Himfy szerelmei. Riedl F.: A magyar irodalom főbb irányai.

VIII. osztály. *a) Iskolai olvasmányok:* A Prónai-féle irodalomtörténet II. részének összes szemelvényei s a tárgyalt korokra, írókra vonatkozó tanulmányok Beöthy Zsolttól, Gyulai Páltól, Kemény Zsigmondtól, Péterfy Jenőtől, Salamon Ferenc-től. *b) Házi olvasmányok:* Kisfaludy: Iréne. Bánóczi: Kisfaludy K. élete. Gyulai: Vörösmarty életrajza. Szemelvények Széchenyi műveiből. Eötvös: A falu jegyzője. Arany: Buda halála. Madách: Az ember tragédiája. Szigligeti egy műve.

4. Latin és görög klasszikus olvasmányok.

Latin klasszikus olvasmányok.

III. osztály. *a) Prózaiak*: Cornelius Nepos: Miltiades. Aristides. Pausanias. Cimon. Lysander. *b) Költőiek*: Phaedrus: Lupus et agnus. Ranae regem petierunt. Canis per fluvium carnem ferens. Vacca, capella, ovis et leo. Lupus et gruis. Cervus ad fontem. Asinus ad senem pastorem. Canis fidelis. Vulpes et ciconia.

IV. osztály. *a) Prózaiak*: C. Jul. Caesar: Comm. de bello Gallico, I. 1–10., 20–28. IV. 1–6; VI. 11–18. A latin szöveg alapján szerkesztett magyar mondatok retroversioja. *b) Költőiek*: P. Ovidius Naso: Metamorph. A világ négy kora. Özönviz. Daedalus és Icarus.

V. osztály. *a) Prózaiak*: Cicero de imperio Gn. Pompei I–XV. c. és XXIV. c. és Pro Archia poeta c. beszédei, I–V. c. *b) Költőiek*: P. Ovidius Naso Trist. IV. 10. (A költő önéletrajza); Fastorum libri II. 381–422. (Romulus és Remus kitevésé): IV. 809–858. (Róma alapítása, Remus halála); II. 195–242. (A Fabiusok veszte): I. 71–88. (Ujév napja)

VI. osztály. *a) Prózaiak*: Titi Livi Ab Urbe condita II. 1., 2., 9., 10., 11., 12., 32–35., 39., 40., III. 33., 34., XXI. 1., 2., 4., 32., 33–37., XXII. 1., 4., 5., 6., 7., XXVI. 18., 19., XXX. 20., 32., 35. *b) Költőiek*: Vergilius »Aeneis«: I. é. 1–209., 495–630., II. é. 1–369., 506–558., 624–804., IV. é. 1–89., 173–278., 331–361., 437–449., 588–629.

VII. osztály. *a) Prózaiak*: Sallustius: De bello Catilinae: 1–14., 16–17., 20–24., 26., 29., 40., 43–50., 53–61. De bello Jugurthino-szemelvények. Cicero in Verrem IV., 1–6. fejezet. *b) Költőiek*: Vergilius Aeneis-éből: VI. é. 42–155., 264–330., 344–478., 548–901., VII. é. 286–353., 406–434., 458–474., 601–628., 803–817., VIII. é. 608–730., IX. é. 176–223., 367–448., XI. é. 139–181., 532–596.

VIII. osztály. *Horatius*: Sat. I. 6., Od. II. 7., I. 20., II. 17., III. 29., II. 18., Sat. II. 6., Epod. 2., Epist. I. 7., Od. I. 3., 24., III. 9., 26., I. 34., 20., 22., II. 3., 10., 15., 16., III. 3., II. 14., IV. 7., I. 14., 37., III. 30., Epod. 7., Carmen Saeculare. *Tacitus*: Ann. 1–15., VI. 50–51., XIV. 3–13., XV. 38–44., Hist. V. 1–13.

Görög klasszikus olvasmányok.

VI. osztály. *Xenophon*: Xenophon élete; Szemelvények az Anabasisból 1–50. olv. Az eredeti szöveg szerint: Artaxerxes békeajánlatokat tesz a helléneknek. A hellén vezérek megöletése. Xenophon fellépése. A hegyi út veszélyei. Téli szenvedések. A taachusok egy erősségének elfoglalása. A hellének meglátják a tengert. Hálaáldozatok. *Memora-*

biliákból: I. 4, I. 5., I. 6., 1—10., II. 1., 21—34., II. 2., II. 4., III. 6., IV. 8.
Költőiek: Szemelvények a görög lyrikusokból.

VII. osztály. a) Prózaiak: Herodotosból: Kroisos és Solon. Perzsa szokások. Egyiptomi szokások. Cheops pyramisa. Polykrates gyűrűje. Skytha szokások. Marathoni csata. Thermopylai csata. Salamisi csata.
b) Költőiek: Homerosból: Odysseia I. 1—79., V. 1—225., VI. 1—331., IX. 177—565., X. 135—332., 348—405., XI. 1—233., 385—640., XII. 143—259. Tragikus költőkből magyar fordításban: Aischylos »Perzsák«; »Agamemnon«; Sophoklestől: Elektra, Oidipus király és Oidipus Kolonosban c. tragoediákat.

VIII. osztály. a) Prózaiak: Platonból: Kriton teljesen. Apológiából: szemelvények. *b) Költőiek*: Homerosból: Ilias I. 1—17., VI. 237—529., XVIII. 1—242., 369—617., XIX. 282—424., XXIV. 718—804. Ilias I. és II. éneke cursive. A görög irodalom classicus korának áttekintése.

V.

Írásbeli feladványok.

Magyar nyelvből.

V. osztály. 1. Szülőföldem. (Leírás.) 2. Arany V. László c. költeményének tárgya, tartalma, alapeszméje. (Fejtegetés.) 3. A magyar ember. (Jellemzés Az új földesur nyomán.) 4. A mértékletesség meghosszabbítja az életet. (Bizonyítás, iskolai dolgozat.) 5. A történetírás kellékei. (Értekezés.) 6. Lykurgos és Solon alkotmányának összehasonlítása. (Történeti értekezés.) 7. Szeresd a hazát! (Szónoki beszéd.) 8. Pázmány, mint szónok. (Jellemzés, iskolai dolgozat.) 9. A bírálat lényege és jelentősége. (Értekezés.)

VI. osztály. 1. A költészet hatása lelkünkre. 2. A naiv eposzok keletkezése. 3. Tompa »Az árvalányhaj« c. költeményének taglalása. (Isk.) 4. Csodásság a Zrinyiásban. 5. A ballada és románc közti különbség. (Isk.) 6. Egy klasszikus magyar regény ismertetése és méltatása. 7. A Hymnusz és a Szózat. 8. A »Fóti dal« műfaja. (Isk.) 9. A »Kérők« típusai.

VII. osztály. 1. A krónikák, mint eposzaink forrásai. (Ért.) 2. Középkori legendáink magyar hősei. (Tanulmány.) 3. A renaissance hatása képzőművészeti és irodalmi fejlődésünkre. (Művelődéstörténeti tanulmány.) 4. Természeti képek Balassi lírájában. 5. Zrinyi munkáinak hazafias célzata. 6. Nem hal meg az, ki milliókra költi dús élte kincsét. (Beszéd.)

7. A kuruckor érzésvilága a kurucköltészet nyomán. 8. Gvadányi Peleskei nótáriusának célzata. 9. Kazinczy esztetikai elvei.

VIII. osztály. 1. Kisfaludy K. egyéniségének és költői munkásságának befolyása saját kora irodalmára. (Fejtegetés.) 2. Vörösmarty Két szomszédvár c. eposzának méltatása. (Esztetikai tanulmány.) 3. A látás és eszközei. (Fizikai értekezés.) 4. A romanticizmus irodalmunkban. (Kor- és művelődéstörténeti tanulmány, iskolai dolgozat.) 5. A népies nemzeti irodalom jelentősége a nemzeti életben. (Irodalomtörténeti értekezés.) 6. Szabadon választott téma. 7. Ádám az emberiség képviselője Az ember tragédiájában. (Fejtegetés a házi olvasmány alapján, iskolai dolgozat.) 8. A magyar irodalom kiemelkedő mozzanatai 1820-tól napjainkig. (Irodalomtörténeti értekezés.)

Érettségi dolgozatok a júniusi vizsgálatokhoz.

a) Magyar nyelvből.

A magyar szónoklat története. (Irodalomtörténeti értekezés.)

Jelesen dolgozott 12, jól 6, elégségesen 4, elégtelenül — ; összesen : 22.

b) Latin nyelvből.

Horatius: Liber IV. Carmen XV.

Jelesen dolgozott 11, jól 7, elégségesen 3, elégtelenül 1 ; összesen : 22.

c) Mennyiségtanból.

Algebra : Négy pozitív szám mértani aránylatot alkot, melyben a külső tagok összege : 21, a belsőké pedig : 24. A négy szám négyzetének összege : 697. Melyik ez a négy szám ?

Geometria : Valamely háromszög két oldalának szorzata : 6649 cm.², a közük zárt szög : 66° 59' 24'', a harmadik oldala pedig : 102 cm. Mekkora alkotórészei és területe ?

Jelesen dolgozott 10, jól 6, elégségesen 6, elégtelenül — ; összesen : 22.

VI.

A főgimnázium története az 1913—14. tanévben.

1. *Változás a tanári karban.* A kegyes-tanítórend főtisztelendő kormányának 1913. évi június hó 19-én 1234. szám alatt kelt rendeletével Pallmann Péter hittanár és főgimnáziumi hitszónok a kolozsvári Kalazantinumba helyeztetett át, mint az ottani hittudományi intézetünk felügyelője és a hittudományok tanára; helyét Tihanyi Béla hittanár foglalta el, ki Nagykárolyból helyeztetett Kecskemétre.

2. *Az iskolaév lefolyása.* 1913. augusztus 28-án tartott alakuló gyűlés után aug. 29-én voltak a javító-, pótló- és felvételi vizsgálatok. Szeptember 1., 2. és 3. napjain voltak a beírások: beirtunk 254 nyilvános és 3 magántanulót, összesen 257 tanulót. Növekedés a múlt tanévhez képest 14. — Szeptember 4-én ünnepélyes »*Veni Sancte,*» majd 5-én osztályrendezés volt, szeptember 6-án megkezdődtek a rendes előadások.

Szeptember 13-án az igazgató felolvasta és megmagyarázta az ifjúságnak az iskolai fegyelmi szabályokat. Az előadások a hivatalos szünetek leszámításával minden zavar nélkül folytak június végéig. Június hó 28-án ünnepélyes »*Te Deum*«-mal és a bizonyítványok kiosztásával fejeztük be a tanévet.

Az ifjúság egészségi állapota általában igen jó volt. Csak egy szomorú eset volt, hogy a VI. osztályba beiratkozott igen jóviseletű és igen jóelőmenetelű tanuló, Haas Leo, mindjárt az év elején, szeptember 6-án agyhártyagyulladásban elhunyt; temetésén az ifjúság is részt vett. A tanári testület egészségi állapota is megnyugtató volt.

Dr. Pataky Zoltán iskolaorvos és az egészségtan tanára a tanév folyamán két ízben is megvizsgálta tanítványaink szeméit, először szept. 24-én, másodszer április 21-én. Az első szemvizsgálat alkalmával 4 előrehaladottabb foku és 9 kisebb foku trachomás tanulót talált; a gyógykezelés oly sikerrel folyt, hogy a második vizsgálat alkalmával csak 4 tanulónk volt trachomás; előrehaladottabb fokú közülök csak egy volt. Az iskolaorvos jelentése szerint a gyógykezelés állandó s van remény a gyógyulásra.

3. *Valláserkölcsi és fegyelmi állapot.* A valláserkölcös nevelés a tanári testület minden egyes tagjának egyik legelső és legszentebb kötelessége. Hogy az élet küzdelmei és ezer veszélyei között megállhassunk, eleven vallásos hitre, vallásos meggyőződésre van szükségünk; ez ad erőt, ez ad kitartást, ez nem engedi, hogy elcsüggedjünk. Az igazán vallásos ember soha kétségbe nem esik, mert van biztos és erős horgonya. Megnyugvással jelenthetjük, hogy ifjúságunk erkölcsisége és vallásos érzülete általában megfelelő; a szülői ház legnagyobb része — természetesen kivétel itt is van — ápolja és fejleszti e nemes érzelmeket, mert a lakosság is általában vallásos és erkölcsös.

Tanítványaink vallásos kötelességeiket szívesen és buzgósággal végezték; a legtöbbet lelki készség vezetett. — Ennek folyománya, hogy a fegyelmi állapot is általában megnyugtató. Viseletük illedelmes, szerény: néhány gyermekes és meggondolatlan csinyt leszámítva, komoly kifogás nincs. A római katolikus vallású tanulók, a téli hónapokat kivéve, hétköznapokon is részt vettek a 1/28 órai szent misén; vasár- és ünnepnapokon pedig mindenkor. Vasárnapokon a szent misét félórás

szent beszéd előzte meg, melyet külön tartottunk az alsó- és külön a felsősztályú tanulóknak. A szent gyónást és áldozást négyszer végezték; nagyhéten pedig 3 szent gyakorlaton vettek részt. Az Urnapi körmeneten a rossz idő miatt nem vettünk részt. Junius 8-án templomunkban szentségimádás volt, amikor felváltva félóránként 2—2 tanuló adórált. Főosztelendő Tihanyi Béla hittanár vezetése mellett a négy felső osztály tanulói megalakították ez évben is az »Élőrózsafüzér« társulatot.

A nem római katolikus vallású tanulóink saját lelkészeik és hitoktatóik utasításai szerint végezték vallásos kötelességeiket.

4. *Évközben érkezett fontosabb leiratok.*

a) A nm. v. és közokt. m. kir. Miniszter a »*Testgyakorló-kör*« alapszabályait jóváhagyja: 141.177/1913. szept. 16. sz. a.

b) A nm. v. és közokt. m. kir. Miniszter ajánlja az önképző-kör-szerű alkoholelles csoportok megalakítását az iskolai hatóság vezetése alatt. 48/1913. sz.

c) A nm. v. és közokt. m. kir. Miniszter rendelete a magyar fogalmazás-tanítás tárgyában. 21.540/1913. szept. 24. sz. a.

d) A nm. v. és közokt. Miniszter rendelete a magyar nyelvű középiskolák számára irandó tankönyvek ügyében. 60.307/1914. jan. 17. sz. a.

5. *Látogatások.*

a) Dr. Ottó József, középiskolai igazgató, kit a nm. v. és közokt. Miniszter 27060/1913. sz. a. kelt rendelettel intézetünkhöz tornafelügyelői minőségben küldött ki, október 8-án végezte kivatalos látogatását.

b) Méltóságos Spitzkó Lajos, budapestvidéki tankerületi kir. főigazgató 1913. dec. 17., 19. és 20-án tartotta meg hivatalos látogatását.

6. *Ünnepélyek és kegyeletes emlékezések.*

a) 1913. szept. 10-én, boldog emlékű Erzsébet királynénk gyászos halálának évfordulóján, a templomunkban tartott ünnepi gyász-istentiszteleten vett részt az ifjúság tanáraival együtt.

b) 1913. okt. 4-én, apostoli királyunk névünnepén, ugyancsak a kegyesrendiek templomában tartott ünnepélyes szent misén vettünk részt.

c) 1913. okt. 6-án az aradi vértanukért tartott ünnepélyes gyász-istentiszteleten jelentünk meg, mely után iskolai ünnep volt a tornacsarnokban igen szép számú közönség jelenlétében.

d) 1913. nov. 1-én Kecskemét két jeles fiának emlékét ünneplendő, kivonultunk a Szentháromság temetőbe, ahol is elsőbb Katona József sirjánál folyt le az ünnep énekkel, szavalattal és emlékbeszéddel, majd Horváth Döme siremlékénél énekelt az ifjúság.

e) 1913. nov. 19-én istenitiszteleten vett részt az ifjúság, mely után a tornacsarnokban tartottuk meg az »*Erzsébet emlékünnepet.*«

f) 1914. febr. 2-án Kalazanti szent Józsefnek, a Kegyes-tanítórend

alapítójának emlékére rendezett ünnepünk volt. Az ünnep szent misével vette kezdetét, mely után a tornacsarnokban nagy és előkelő közönség jelenlétében folyt le az énekből, zenéből és szavaltából álló ünnep. Az emlékbeszédet Tihanyi Béla főgimnáziumi hittanár mondta.

g) 1914. márc. 2-án Ferenc királyért, a kegyes-tanítórend jótevőjéért tartottunk gyászistentiszteletet.

h) 1914. márc. 15-én a szabadságharc emlékünnepét ültük meg igen diszes közönség jelenlétében.

i) 1914. márc. 28-án (29. helyett) gróf Kokáry Istvánért, a kegyes-tanítórendi társház és gimn. alapítójáért tartott gyász isteni tiszteleten vettünk részt.

j) 1914. ápr. 18-ikán (11-ike helyett) ünnepeltük az 1848-iki törvények szentesítésének évfordulóját.

k) 1914. május 18-ikán, a hágai békekonferencia emléknapiján, Szalay István tanár ismertette a békenap jelentőségét.

l) 1914. jun. 1-én záróünnepélyt tartottunk.

m) 1914. jun. 8-ikán a templomunkban tartott ünnepélyes szt.-misén vett részt az ifjúság. E napon ugyanott a reggel 6-tól este 6-ig tartott szentségimádáson tanítványaink felváltva adóráltak.

7. A tanári kar irodalmi működése és társadalmi szereplése :

a) *Agárdi László*, értekezést irt az idei Értesítőbe »*Kemény és az olvasók*« cimen.

b) *Brach József*, a kath. tanáregyesület és Katona József-kör tagja.

c) *Hannig István*, a kath. tanáregyesület, a földrajzi társaság, a Katona József-kör tagja, a tüdővész ellen védekező kecskeméti egyesület választmányi tagja. A Katona József-kör rendezte előadások keretében 1914. jan. 11-én felolvasást tartott »*Az emberi test szerkezete*« cimen.

d) *Höchinger Miklós*, a rajztanárok egyesületének tagja.

e) *Niklos János*, a kath. tanáregyesület és az Uránia egyesület tagja.

f) *Pózna József*, a kath. tanáregyesület, a Katona József-kör, a felsőmagyarországi írók- és ujságírók szövetségének rendes tagja. A »Bars« című heti és a »Kecskeméti Napló« című napilapoknak munkatársa. Ezen lapokban jelentek meg vallásos és hazafias tárgyú cikkei. A Katona József-kör által rendezett népies felolvasási cikluson felolvasott 1914. jan. 25-én »*Magyar találmányok és feltalálók*« cimen.

g) *Szalay István*, Kecskemét th. város törvényhatósági bizottságának választott, a Katona József-körnek rendes, a tüdővész ellen védekező kecskeméti egyesületnek választmányi, a községi iskolaszéknek választott- és a magyar irodalomtörténeti társaság rendes tagja. — 1914. május 18-án »*Világbéke*« cimen tartott felolvasást.

h) *Tihanyi Béla*, 1914. febr. 2-án a főgimnáziumban ünnepi beszédet mondott Kalazanti szt. Józsefről.

i) Dr. Tóth György, Kecskemét th. város törvényhatósági bizottságának, a tanügyi és pénzügyi bizottságnak, a községi iskolaszéknak választott, az orsz. tanítói árvaház és az állami polgári leányiskola felügyelő bizottságának kinevezett tagja; a kecskeméti róm. kath. egyháztanácsnak, a főgimn. bizottságnak tagja; a kath. tanáregyesületnek és a Katona József-körnek alapító, igazgatósági és választmányi tagja: a tüdővész ellen védekező kecskeméti egyesületnek alapító tagja.

j) Dr. Vékony István, a kath. tanáregyesület tagja.

k) Wagner Lajos, a kath. tanáregyesület és a Katona József-kör tagja; a tüdővész ellen védekező kecskeméti egyesületnek rendes tagja. A »*Testgyakorló-kör*» tanár-elnöke.

8. Vizsgálatok:

a) Érettségiek. E tanévben is háromszor volt érettségi vizsgálat; a szeptemberi pótló-, javító- és kiegészítő érettségi vizsgálatok szóbeli része szept. 9., 10. és 11. napjain voltak; a decemberi pótló- és javító érettségiek december 18-án folytak le, míg az évvégi érettségiek írásbeli része május 18., 19. és 20-ik napjain, a szóbeli pedig június 15., 16. és 17-ik napjain volt. Az érettségi vizsgálatokon méltóságos Spitzkó Lajos tanker. kir. főigazgató elnökölt.

b) Osztályvizsgálatok. A VIII. oszt. osztályvizsgálatai május hó első felében folytak le; az I—VII. oszt. osztályvizsgálatai pedig június 18—24-ig. A hittani vizsgálatokon méltóságos Révész István pápai praelatus, prépost-plébános elnökölt, mint püspöki biztos. A tornavizsgálatot helyi tornaversennyel egybekapcsolva június 22-én tartottuk meg, mely alkalommal a testgyakorló-kör tagjai külön is szerepeltek. Ez alkalommal:

α) Elismerő okiratot kaptak: Márk László VII. o. t. (rúdugrás 2:10 m.), Molitor József VI. o. t. (magasugrás földről 1:50 m. és távolugrás), Ottó László VI. o. t. (súlydobás 8:62 m.), Siposs Károly VI. o. t. (távolugrás helyből 2:47 m.), Dobos István V. o. t. (korlát), Gázsó Pál III. o. t. (távolugrás 4 m.), Molnár Jenő III. o. t. (ablakugrás.)

β) Kis bronzérmeket nyertek: Biró Árpád VIII. o. t. (súlydobás 8:67 m.), Dunszt Kálmán VI. o. t. (magasugrás földről 1:54), Ehm Ottó VI. o. t. (korlát), Molitor József VI. o. t. (távolugrás helyből 2:56 m.), Ottó László VI. o. t. (távolugrás), Siposs Károly VI. o. t. (rúdugrás 2:30 m.), Hanel István III. o. t. (távolugrás 4:12 m. és ablakugrás.)

γ) Nagy bronzérmeket nyertek: Batu Aladár VII. o. t. (korlát), Heel Hugó VII. o. t. (rúdugrás 2:60 m.), Ehm Ottó VI. o. t. (távolugrás), Molitor József VI. o. t. (súlydobás 9:58 m.), Ottó László VI. o. t. (távolugrás helyből 2:81 m.), Siposs Károly VI. o. t. (magasugrás földről 1:55 m.), Balla Ferenc IV. o. t. (távolugrás 4:54 m.), Kummergruber Emil II. o. t. (ablakugrás.)

9. *Tanulmányi kirándulások :*

a) 1913. szept. 16-án és 1914. május 9-én a IV. osztály tanulói Hannig István tanár vezetésével a Kisnyirben voltak az őszi és tavaszi flóra megismerése és növénygyűjtés céljából.

b) 1914. jun. 2-án az V. és VI. osztály tanulói Hannig István tanárral a Tisza partjára és Szikrába tettek kirándulást; a cél a vidék állatvilágának tanulmányozása és geológiájának megismerése volt.

c) 1914. jun. 15-én az I. osztály tanulói Hannig István tanár kíséretében a Műkertben voltak, hogy a közönségesebb cserjéket és gyümölcsfákat megismerjék.

d) 1914. jun. 16-án a II. osztály tanulói ugyancsak Hannig István vezetésével a Széktó és környékének állat- és rovarvilágát tették tanulmányuk tárgyává.

VII.

A főgimnázium külső viszonyai.

1. *A főgimnáziumi bizottság.* A főgimnázium egyik fentartó testülete a róm. kath. egyházközség, a főgimnázium anyagi ügyeinek gondozására főgimnáziumi bizottságot alakított, melynek elnöke Bagi László, a róm. kath. egyházközség főgondnoka, nyug. helyettes polgármester. A bizottság tagjai: Dömötör Sándor kir. közjegyző, Kovács Sándor földbirtokos és takarékpénztári igazgató, Rapcsányi Kálmán városi számvevő, dr. iványosi Szabó László ügyvéd, Szabó László kir. törvényszéki bíró, dr. Tóth György főgimn. igazgató és Zsigmond M. József polgári iskolai tanár.

2. *Tápintézet.* A tápintézetben (régii Iskola-utca, most Erdősi Imre-utca, (a piaristák bérháza) a róm. kath. Egyházközség a tanulóknak havi 14 koronáért ebédet, vacsorát és reggelire kenyeret ad; de szállásról ki-ki maga gondoskodik a főgimn. igazgatójának jóváhagyásával. A tápintézet ügyeit kilenc tagból álló bizottság gondozza; e bizottságban tanintézetünket Hannig István és Szalay István tanárok képviselik. Fölvételért a róm. kath. egyházközség főgondnokságához kell fordulni.

3. *Az intézet jöltevei.* A Kecskeméti Takarékpénztár Egyesület 100 koronát, a Kecskeméti Kereskedelmi Iparhitelintézet- és Népbank 50 koronát, a Kecskeméti Leszámitoló- és Pénzváltó-Bank 100 koronát, tek. Dömötör Sándor kir. közjegyző b. neje emlékére 20 koronát, tek. Ottó Sándor th. mérnök 20 koronát, tek. Simonyi Gábor földbirtokos 75 koronát adott szegénysorsu, jóviseletű és jó előmenetelű tanulók jutalmazására.

A Kecskeméti Központi Takarékpénztár ismét 50 koronát adott a tanulmányi kirándulási alapra, melyet ez évben a Kecskeméti Takarékpénztár Egyesület is növelt 100 koronával; az alap jelenleg 488 korona 48 fillér.

Tek. Dömötör Sándor kir. közjegyző, mint már évtizedeken át, ezen tanévben is 30 koronával jutalmazta a kegyes-tanítórendi papnövendékek énekkarának vezetőjét, Ligeti József VIII. o. tanulót.

Főtiszt. dr. Csósz Imre kegyesrendi ny. tanár, áldozópappá szentelésének félszázados évfordulója emlékére 1000 koronás alapítványt adott át a főgimnázium igazgatójának, hogy annak kamataiból minden tanév végén egy kecskeméti illetőségű, róm. kath. vallású, szegény, szorgalmas és jó viseletű tanulót jutalmazzunk.

Tek. Ottó Sándor th. városi mérnök 400 korona alapítványt tett »*Kada Elek emlékére.*« A kamattal egy a b. polgármester működését méltató pályamunka jutalmazandó.

Haas Leó VI. oszt. elhunyt kedves emlékü tanulóknak nevére édes anyja 200 koronát tett le, hogy annak kamataival egy szegény, de jó tanulót jutalmazzunk.

Tek. Szabó László, kir. törvényszéki bíró 30 koronát adott egy róm. kath. vallású, szegénysorsú, jóviseletű és szorgalmas tanuló jutalmazására.

Dr. Tóth György, főgimn. igazgató, a szavalásban és a gyorsírásban kiváló tanulók jutalmazására 30 koronát adott.

Tek. dr. Hegedűs Ferenc, ügyvéd, az Önképző-kör szavalóversenyén kitűnt tanulók jutalmazására 50 koronát adományozott.

Ngos. Papp György főkapitány 30 koronával jutalmazta Varga István VIII. o. tanulót, ki a Rákóczi pályázaton dicséretet nyert.

Az 1913/14. tanévi pályamunkák jutalmazására is többen adakoztak, amint az a pályázatokról fölvetett jegyzőkönyv végén olvasható.

Könyvjutalmat adtak: dr. Politzer Gyula budapesti ügyvéd 8 kötetet, Fekete Gyula könyvkereskedő 5 kötetet, Komor Gyula könyvkereskedő 5 kötetet, Szél Nándor könyvkereskedő 7 kötetet, G. Fekete Gyula könyvkereskedő, egy fényképnagyító készüléket, Szél Nándor könyvkereskedő, egy disztintatartót és egy fényképalbumot.

VIII.

Könyv- és szertárak.

1. Tanári könyvtár.

A) Ajándék útján való gyarapodás :

A v. és közokt. minisztériumtól: Révai Nagy Lexicon VII-IX. K. Zempléni Árpád: Turáni dalok 1900-1910. Magyarország közoktatásügye az 1912. évben. *A győri tanker. főigazgatóságától*: A VI-ik igazg. értekezlet jegyzőkönyve. *A kolozsvári tanker. főigazgatóságától*: A III-ik igazg. értekezlet jegyzőkönyve. *A szegedi tanker főigazgatóságától*: Az V-ik igazg. értekezlet jegyzőkönyve. *A szt. Benedekrend főapátságától*: A pannonhalmi főapátsági iskola Évkönyve. *Dr. Horváth Béla kúriai bíró ömértóságától*: Debreczeni Miklós: Az ősmagyar írás néhány hazai és oroszországi emléke. *Dr. Márki Sándortól*: Száz esztendő. *Fmkétől*: A Fmke évkönyve az 1912-13 évről. *A Katona József Körtől*: A Kecskeméti Katona József kör 1891-2.-, 1894-, 1895-, 1898-900 és 1901-904-ik évek ciklusainak évkönyvei. *Az orsz. irod. és közműv. szövetségtől*: A magyar dráma fejlődése. *A statisztikai hivataltól*: Magyar statisztikai közlemények 3., 6., 20., 21. és 23-ik kötetei. *A nyitra-vármegyei orvos, gyógyszerész és természettudományi egyesülettől*: Dr. Chrenóczy Nagy József: A madár. *Dékány Gyulától*: Elbeszélések egy kecskeméti család történetéből. *Fodor Árpádtól*: A madarak és fák napjáról szóló iskolai jelentések III. évkönyve. *A Genéve-i Egyetemtől*: Programme des Cours Université de Genève 1913. *Kauniczer Károly, VIII. o. tanulótól*: Elaborata excelsae regnicolaris Deputationis in commercialibus articulo 67. anni 1791. ordinatae. *Kerekes József, elemi iskolai igazgatótól*: Tévedések a tanításban. — 36-ik jelentés a kecskeméti községi népiskolákról 1912—13. *Dr. Kovács Izsóttól*: Hemopatia. *Özv. Quirinyi Miklósné őnagyságától*: Vadász és versenylap 1862—74-ig (VI—XVIII. évf.) A családi kör (1971.). — Fessler I.: Die Geschichte der Ungern und ihrer Landsassen. — Vargyas E.: A magyar szabadságharc történe. — Honvédek könyve: Történeti adattár az 1848/49-iki magyar hadjáratról. — Magyar életkérdések összhangzásban a közbirodalmi érdekekkel. — Hornyik János: Pusztaszer. — Kecskemét város története. (duplumok) — 1847/48-iki országgyűlési törvénycikkek. (Ered. népkiadás.) — 1847/48-ik évi országgyűlési törvénycikkek. — 1865/68-ik évi országgyűlési törvénycikkek. — Dr. Pauler Tivadar: Jog- és államtudományok encyclopaediája. — Verbőczy István: Magyar Törvénytar. — Emlény. — Fáy András: hasznos házi jegyzetek. — Garai János Ujabb versei. — Gottsched: Grammatica Germanica. — Gutius

(Gúthi Soma dr.): A törvény nevében. — Jeles firmák. — I. G. Hoffmann: Unterricht der naturlichen Dingen. — Katona József-kör 1891—92-ik évkönyve. — Károli Gáspár: Szent Biblia. — Kölcsény Ferencz Naplója. (1832—33.) — Protest: Gebetbuch. — Szathmári Károly: Gyulai árvizkönyv — Theater v. August v. Kotzebue. (Hiányzik a 21- és 29-ik kötet.) — Vahot Imre: Losonczi Phönix. Magyar Thália. — Az Athéneum nagy képes naptára. (1853—54. és 1870. évf.) — Müller Gyula Nagy naptára. (I. évf.) Trattner-féle meg bővített közhasznú nemzeti kalendárium. (1884.) *Szabó Istvántól*: A kolozsvári róm. kath. főgimn. Pázmány önképzőkörének legutóbbi 25 éve. *Szél Nándor ajándéka*: Ifj Bagi László: Emlékkönyv a kecskeméti honvéd- emléktábla leleplezése alkalmából. — Csallány Gábor: Atila székhelye és sirja Szentés határában. — Dóczi Imre: A gimn. története a debreceni ev. ref. Collegiumban. — Dr. Fáy Elek: A magyarok őshona. — Főpásztori szentbeszédék: Hit-remény-szeretet. (Duplum.) — Fromentin—Erdey: A régi mesterek. — Gerster Béla: A korinthusi földszoros és átmetszése. — Hampel József: A bronzkor emlékei Magyarhonban. — Hermann Ottó: A magyarok nagy ősfoglalkozása. — Hoitsy Pál: Nagymagyarország. — Janovits Jenő dr.: A magyar dráma irányai. — Katholikus közlöny 1912. év 1- és 3-ik füzetei. — Katona József-kör 1896—97-ik évi évkönyve. — Lakos Béla dr.: Algeria és Tunis. — Lyka Károly: Művészet. (I—VII. évf.) — Massány Ernő dr.: A felsőbb légrétegek meteorologiai viszonyainak kutatása. — Opperl Jenő dr.: Cegléd a török alatt. — Palágyi Menyhért: Nemzeti festészetünk. — Pásthly Károly: Kecskemét közoktatásügye a múltban és jelenben. (Duplum.) — Ranschburg Pál dr.: A gyermeki elme fejlődése és működése. — Rössler Elemér: A kassai muzeum nyilván. könyvtárának címjegyzéke. — Szendrei I.: Magyar hadtörténeti emlékek. — Szövetségi értesítőből az 1911. év 2-ik, az 1908. év 4-ik, az 1910. év 3-ik s az 1911. év 2-ik füzetei. — Ünnepi beszédék a szabadságharc félszázados évfordulója alkalmával. — Thaly—Farkas: Rákóczi szabadságharca. — *Vargha Damjántól* Iskolai Szent-Imre ünnepi beszéd. — *Velics Antaltól* Über die Mnemotechnik der Zukunft. — *A Franklin Társulattól* Csengery I.: Aeschylus Oresteiaja. — Csiky G.: Sophokles Antigone. — Kempf I.: Euripides: Iphigenia Taurisban. — Földi I.: Demosthenes vál. beszédei. — Zsámboki: A görög művészet. (Tankönyvek.) *Folyóirat*. (A vall. és közokt. minisztériumtól.) Jó egészség. — Hercules. (1912—13.)

Ajándék 88 mű 131 kötetben, 28 füzetben.

Jegyzet. 5 drb a tankönyv, tehát 82 mű, 135 kötetben, 28 füzetben.

B) Vétel útján való gyarapodás:

I. Folyóiratok: Akad. Ért. — Alkoholizmus. — Arch. Ért. — Állattani Közl. — Botanikai Közl. — Bpesti Szemle. — Chemiai folyóirat. — Emlék-

beszédék. — Ethnográfia. — Értekezések a bölcsészeti, a nyelv- és széptud., a filozófiai és társadalmi, a történettud. köréből. — Filozófiai Társ. Közl. — Földrajzi Közl. — Irodalomtörténet. — Jahrbuch d. Naturwissenschaften. (XXVIII. XXIX.) Lehrproben u. Lehrgänge. — Magyar Figyelő. — Magyar iparművészet. — M. Középiskola. — Magyar kultúra. — M. Nyelv. — M. Paedagogia. — Math. és termtud. értekezések. — Néprajzi Értesítő. — Numizma. Közl. — Nyelvtudományi Közl. — Phil. Közl. — Pótfüzetek a termtud. Közl.-höz — Religio. — Századok. — Tanáregyl. Közl. — Termtud. Közl. — Tornaügy.

II. Egyes művek. Beöthy Zs.: A művészetek története III-ik k. Dr. Cselőtei Lajos: A svédrendszerű torna alapyakorlatai. Dr. Cholnoky Jenő: A jégvilág. Gróf Dessewfy Miklós barbár pénzei III. — Dr. Fináczy Ernő: A középkori nevelés története. — Foerster-Bellagh: Iskola és jellem. — I. Frick: Fisikalische Technik II. B. I. Abt. — Friml Aladár: Az 1771-iki Ratio educationis. — Heinrich: Régi magyar könyvtár XXXI-ik k. — Katona Lajos irodalmi tanulmányai. — Kelemen Béla: Magyar-német és német-magyar nagy kézi szótár. — Kisfaludy-társaság évlapjai XL-XLVII. k. — br. Kemény Zsigmond: Történeti és irodalmi tanulmányok. — Kovács Lajos: Az ókori nevelés eszményei. — Kovács-Kuzsinszky; A rómaiak érmeiről és feliratos emlékeiről. — Koeppl-Esty Jánosné: Byron. — Magyar történeti emlékek. (Momumenta Hung. Hist. I. o. XXXVIII. és XXXIX. k. — Magyar Tudományos Akadémia Almanachja. — Mutscherbacher: Locke: Gondolatok a nevelésről. — Papp Ferencz: br. Kemény Zsigmond hátrahagyott munkái. — Pintér Jenő: A magyar irod. története Bessenyei György fellépésétől Kazinczy Ferencz haláláig. Rohrer László: Fizika. — A Rzach: Hesiodus. — Stein Aurél: Romvárosok Ázsia sivatagjaiban. — Szegfű Gyula: A száműzött Rákóczi. — Szilády Áron: Régi magyar költők tára VII. k. — Szuszai Antal: Kalauz a Krisztusi életre. — Tischendorf: Präparationen für geographischen Unterricht. — Váczi János: Kazinczy Ferenc levelezései. XVII-XXI. k. — Váczi János: Tompa Mihály életrajza. — Vértesi Jenő: A magyar romantikus dráma. — H. Weil: Aeschylus Tragoediae. — Dr. Willman: Lexicon der Pädagogik. — Az ifjúsági könyvtár Mikszáth-sorozatából a tanári könyvtárba tétetett át: Különös házasság és Gárdonyi G.: Pöhölyék c. műve. Ezek helyébe a tanári könyvtárból cserébe kapta az ifj. könyvtár a Juventus c. folyóirat I-V. évfolyamát (az I. évf. duplum) és Dóczy: Ipari pályamutató c. művét.

Vétel 32 mű 52 kötetben 2 füzetben. Az összes folyó évi gyarapodás 117 mű 180 kötetben és 30 füzetben. A könyvtárra fordított összeg 607:30 Kor. és 42:70 kor. kötésre.

A tanári könyvtár állománya az 1912-13. iskolai évben 2993 mű 7334 kötetben.

NB. Ezen kimutatásba nincsenek beleszámítva az évenkénti tankönyvek (5 kötet ez évben), érettségi példányok: Baumeister: Hymni Homerici; A. Rzach: Hesiodus; C. Hude: Tkukydides; Halm-Andresen: Tacitus Annales, Historiae, Germania, Agricola, Dialogus, (4—4 péld.-ban) és az évi értesítők, melyekről külön írott jegyzék szól.

2. Ifjúsági könyvtár.

A könyvtár állománya ez iskolai évben a következő művekkel gyarapodott:

Ajándék útján. Nagyobb ifjúsági könyvtár. — *Dr. Tóth Györgytől:* Dickens Filó: Dorrit (936.) — *Dr. Varga Damjántól:* Te Deum és Te Mariam fordítása codex-irodalmunkban (919.) (A m. évi kimutatásból kimaradt.) — *A Katona József körtől:* A kecskeméti »Katona József«-kör évkönyvei (11.)

Vétel útján: Dr. Gáspár Ferenc: A fehér ember útja (920.) Balla Ignác: Edison (921.) Amerika koronázatlan királyai (922.) Dr. Hankó Vilmos: Universum (715.) Dr. Steinen Károly: Közép Brazília (924.) Vende Ernő: A szavalás művészete (925. 2 pld.) Eck Péter: Észak vidékein (926.) Gaal Mózes: Hun- és magyar mondák (777.) Gaal Mózes: Magyar királymondák (778.) Kurucz—Fröhlik: Küzdelem a levegő meghódításáért (927.) Herczeg Ferenc: Ocskay brigadéros (928.) Lyka Károly: Kis könyv a művészetről (929.) Ferrero—Sebestyén: A caesarok hitvesei (930.) Gárdonyi Géza: Az én falum (931. ab.) Dr. Vajda Gyula: Ünnepi versek (932.) Rudnyánszky Gyula: Napszállat felé (933.) és Jézus, karácsonyi ének (934.) Herbert—Hodács: Aglája (935.) Herceg Ferenc: Bizánc (937.) Alexander Bernát: Művészet (938.) Jókai Mór: Kárpáthy Zoltán (186. pótlás 2. pld.) Márki Sándor: A középkor főbb krónikásai (673, 10 pld.) Kardos: A kurucvilág költészete (673, 10 pld.) Riedl: A magyar irodalom főirányai (673, 10 pld.) Ferrero—Lakatos: A világhódító Róma (939 abc.) Fodor Sándor: Napoleon.

A tanári könyvtárból cserébe áttétetett a »Juventus« c. latin folyóirat I—V. évfolyama (941.) és Dóczi: Ipari pályamutató (923.) (I. tanári könyvtárt.)

Könyvtári gyarapodás 1913—14-ben 30 mű, 45 kötetben.

Kisebb ifjúsági könyvtár. — *Ajándék útján:* Gaál Mózes: Mókus (564.)

Vétel útján: Farkas Pál: Egy magyar ifjú Napoleon seregében. Laci Törökországban (557.) Gaal Mózes: Anyai szív (555.) Gyarmathi Zsigáné: Kalotaszegi bokréta (558.) Gárdonyi Géza: Nagyapó 100 tréfája (561.) dr. Hám Antal: Ifjú szentek élete (559.) Hoffmann Ferenc: Egy család története (363.) dr. Karácson Imre: Szent Imre herceg (563.) Mosdóssy

Imre: Az ősi ház (562.) Rákosi Viktor: Hős fiúk (556.) Tábori Róbert: A csodás Atlantisz (560.)

Kiselejteztük: Hoffmann Ferenc: Vidor Ferkó (363.) és A barátság áldozata (325.) c. műveit.

Könyvszerzésre fordított összeg 15450 korona, kötésre pedig 2440 korona.

NB. Az 1913—14. év végén a könyvtár állománya (felső) 1134 mű 2060 kötetben; (alsó) 598 mű 775 kötetben. Összesen 1732 mű, 2835 kötetben.

3. Természettani szertár.

Szerzemény: Hengerkerékminta. Pótlék a Hartl-féle koronghoz. 4 drb Daniell- és 4 drb Leclanche-elem. Potenciálcésdrót. Készülék a folyadék belső ellenállásának kimutatására. Fresnel-féle tükör.

Hozzászámitva a javításokat, fogyasztás alá eső cikkeket és a szállítási költségeket, az összes kiadás 487 korona 18 fillér.

A leltári kimutatás szerint a szertárban van 786 drb eszköz 14093 korona 55 fillér értékben.

4. Természetrajzi és vegytani szertár.

1. *Szerzemény:* Farkas, marmota, mogyorózó pele, barna kánya, közönséges fülemüle, csonttollu madár, keresztcsőrű pinty, havasi sármány, tőkés kacska, közönséges halászká, nevető sirály — tömések. Kakas csontváz. Leső harcsa, keszeg, eleventojó csiga, kigyókarú tengericsillag — formalinkészítmények. Phytophthora infestans Brendel-féle növényminta 2 drb. A világ 9 legnagyobb gyémántja — drágakő utánzat.

2. *Ajándék:* Mikroszkóp és 1 drb borotva (Bajnóczy Károly városi főkertész). Mikroszkópi präparatumok (dr. Pataky Zoltán iskolaorvos és Köves István orvosnövendék). 2 drb nemes opál (Ottó László VI. o. t.). Közönséges mókus kitömve (Héjjas András II. o. t.). Mammút combcsont (Zsarnóczai Béla I. o. t.).

Vétel útján 348 korona 10 fillér, ajándékozás útján pedig 50 korona 50 fillér értékben gyarapodott a gyűjtemény.

A természetrajzi szertár állománya 7868 drb.

A vegytani szertár részére beszerezett ozmotikus nyomást bemutató készülék, nitrogén előállító készülék, fluorhydrogénfejlesztő retorta palackalakú szedővel, 1 drb higanytartó edény, 1 drb higanyfogó, 7 drb párologtató csésze, 2 drb főzőpohár. 1 drb mérőhenger üvegből, 2 drb kefe kémlőcsövek tisztítására, Schröder G. J. Harpf és Schierl falitáblák I. sorozat, 5 tábla.

Ezen eszközökre, valamint a fogyasztás alá eső vegyszerekre kiadtunk 141 korona 93 fillért.

5. Földrajzi szertár.

Vétel útján szereztetett: Appenini-félsziget, Iberiai-félsziget, Franciaország és Oroszország 79 korona 20 fillér értékben.

Jelenleg van a gyűjteményben 74 drb fali térkép, 8 drb domborművű térkép, 1 tellurium, 35 drb szemléltető kép. 2 drb sztereoszkop, 50 drb kép a sztereoszkophoz, 95 darabból álló termésgyűjtemény.

Összes érték: 1775 korona 41 fillér.

6. Éremgyűjtemény.

Ez évi gyarapodás: Hupka István VIII. oszt. tanuló ajándéka 1 drb rézpenz. Farkas Ferenc I. oszt. tanuló ajándéka 8 drb ezüst- és 4 drb rézpenz. Gara Pál I. oszt. tanuló ajándéka 1 drb ezüstpenz. Lehóczky Béla I. oszt. tanuló ajándéka 3 drb ezüst- és 1 drb rézpenz.

A gyűjteményre vonatkozólag lásd az 1908—9. évi értesítőt.

7. Rajzszeretár.

Vétel útján beszereztettek: a) 7 drb plüsch; b) 1 szamová, 1 tolófánksütő, 1 kalapács, 1 alum. levesszűrő, 1 egytetemes fogó, 1 tojássütő, 1 tejszűrő, 1 lábas fedővel, 1 tejforraló nyéllel, 1 kávéscsésze aljjal, 1 teáskanna, 1 porfúvó, 1 sárgaréz-mozsár, 1 mérőkanál, 1 hajsütővasmelegítő, 1 fűszerlapát, 1 satú, 1 bádogolló, 1 tőkekaparó, 1 ürmérték, 1 kőműveskalapács, 1 petróleumkanna, 1 habverő, 1 husverő, 1 alpaca tálca, 1 óozott zablá, 1 óozott egyszerű zablá, 1 vaskengyel, 1 katonacsésze.

c) 1 kékcsóka, 1 csörgőkacsa, 1 bakcsó, 1 gyámhalászka.

d) üvegpoarak, porcellánedények.

Évi szaporulat 102 drb. 179 korona 86 fillér értékben.

8. Filologiai és történelmi gyűjtemény.

Ajándék útján: Székely Bertalannak a kecskeméti városháza tanácstermében lévő 2 falfestményének színes reprodukciója.

Vétel útján: Zrinyi Miklós, a költő arcképe (Höchinger Miklós rajztanár festménye).

Van összesen 26 drb aranykeretes olajfestmény, 311 drb kartonra húzott és 343 drb üvegkeretbe foglalt kép, 4 drb Dent-féle kép és 4 drb rézmetszet kép, 70 drb gipszöntvény, 1 drb márványszobor és 3 drb modell, azonkívül görög és római ruhák, katapultá, turris ambulatória, római ház, szövőszék (fautánzatok. Értéke: 9286 korona 40 fillér.)

9. Ének- és zeneszeretár.

Beszerezés. Karsai—Szent-Gály: Imádságos és énekes könyv 10 drb. Antalffy—Zsiros: Orgona iskola I—II. r. Collection Litolff 1013-1016.

Hesse Album. Rinek : Orgelschule. Köstner : Messe in A dur. Hangjegypapír. Kötésre és javításra 38—30 K-t fordítottunk. Az összes kiadás: 99·46 korona.

A zeneszertár beszerzései: hegedűvonók, cimbalomverő, hegedűkulcsok, húrok, gyanta és kürttisztító folyadék 27·22 K értékben.

10. Tornaszertár.

Vétel útján szereztettek: Vaskorlát, ugrómérce, testmagasságmérő, súlyzók, ugrószerék, várjáték, buzogányok, labdák, érmek. Összesen: 580 korona 42 fillér értékben.

IX.

Önképzőkör.

Ifjúsági Önképzőkörünk az elmúlt évekéhez hasonló keretben és szellemben munkálkodott az idén is. Alakuló közgyűlése szeptember hó 21-én volt, amidőn Szalay István vezető tanár megnyitó beszédében az önképzőkörök jellemfejlesztő és gyakorlati célját fejtegetve munkaszere-
tetre lelkesítette a tagokat.

Az alapszabályok értelmében a hármás előterjesztés alapján az igazgató Csonka Imre VIII. o. k. r. n. papot jelölte ki elnöknek. A kör rendes tagjai megválasztották titkárnak Huschitt Mátyás VIII. o. t., főjegyzőnek Vajda János VII. o. k. r. n. p.-ot, aljegyzőnek Szalai Béla VII. o. t., aki betegeskedvén helyébe Szellner Ferenc VII. o. t. t. pénztárnoknak, Nyúl Bertalan VIII. o. t. t., ellenőrnek Bakodi Antal VIII. o. k. r. n. p.-ot, főkönyvtárosnak Riger István VIII. o. t. t., alkönyvtárosoknak Biró Árpád és Sándor Miklós VII. o. tanulókat.

A bíráló bizottság tagjai a VIII-VII. o. tanulói. A tisztikar szavaltat-bírálóknak a VI. o.-ból Dunszt Kálmánt és Halamka Gyula k. r. n. p.-ot, az V. o.-ból Kiss Antalt és Szigeti Istvánt; dolgozatbírálóknak a VI. o.-ból Ehm Ottót és Ottó Lászlót, az V-ik osztályból Liszka Jenőt és Nagy Bélát választotta meg.

A kör rendes tagjai a VII. és VIII. o. tanulói voltak, számszerint 53-an, az V. és VI. o. 39 tanulója pedig mint hallgató és szavaló tagok vettek részt a gyűléseken.

Az önképzőkör a vezető tanár jelenlétében kéthetenként, vasárnap mise után tartotta üléseit, amelyeken a tanártestület egyes tagjai is meg-

jelentek; a term.-tudományi gyűléseken a tagok munkásságát főt. Niklos János tanár irányította.

Az önképzőkör az egész év folyamán összesen 15 gyűlést tartott, amelyekből az alakulásra esik: 1, nagy gyűlés volt: 2, rendes gyűlés: 9, term.-tudományi: 1, ünnepi: 1, szavalóversennyel kapcsolatos: 1.

A gyűlések tárgya szavalatok és azok rögtönzött bírálatai, az esztetika, irodalomtörténet, történelem és természettudományok köréből kidolgozott tanulmányok, festészeti produkciók és a rájuk vonatkozó bírálatok felolvasása és megvitatása, továbbá alkalmi beszédek, felolvasások és szabadelőadások voltak.

A kör megünnepelte az év folyamán Erzsébet királyné és az aradi vértanúk emlékét, kegyeletos érzéssel fölkereste november hó 1-én Katonna József sírját és azt gyászbeszéd, ének és szavalat kíséretében megkoszorúzta. Ünnepséget tartottunk Kalazanti szent Józsefnek, a kegyes iskolák alapítójának emlékére, valamint megtartottuk az április 11-iki ünnepet is.

A kör 1914. márc. 1-én br. Kemény Zsigmond születésének százéves évfordulójára ünnepi gyűlést tartott, egyik rendes gyűlése keretében pedig Kiss Józsefről a költőről is megemlékezett születésének 70-ik évfordulója alkalmából.

* * *

Az önképzőkör munkásságát általánosságban a következőkben adjuk:

Az év folyamán a gyűléseken elhangzott 24 szavalat; ebből komoly: 20, vig: 4; jegyzőkönyvi dicséretben részesült: 2, dicséretben: 7, jó fokozatban: 11, elismerésben: 1, elvettetett: 1.

Az év folyamán beérkezett írásbeli dolgozatok száma 4, amelyek közül költői 1, műfordítás 1, szépprózai 2. — Beadatott 3 festmény írásbeli bírálattal.

Szabad előadás volt 2, egy irodalmi és egy természettudományi, egy dicsérettel, egy jó eredménnyel.

A gyűléseken elhangzott felolvasások száma 7, a megemlékezéseké és beszédeké 7. Ezek közül dicséretben részesült 11, jó fokozatban 3.

Az ünnepi felolvasásokról, beszédekről és szavalatokról a tisztikar határozott. (L. bővebben a titkári könyvet.)

Az évenként szokásos szavalóverseny március 29-én folyt le az igazgató, a tanári kar, tek. Hegedűs Ferenc ügyvéd s néhány érdeklődő közönség jelenlétében. A versenyen 19 szavazattal vettek részt. A bíráló bizottságot, amelynek tagjai Csonka Imre, Huschitt Mátyás, Juhász Kálmán, Stein Gyula, Varga István VIII. o., Sándor Miklós, Tresz Márton, Vajda János VII. o. tanulók, a tisztviselőkar választotta meg.

A kötött tárgyú versenyben (Szabados I.: A Tisza, az első díjat (15 kor.) Faragó László VIII. o. t., a második díjat (10 kor.) Dunszt Kálmán VI. o. t., a harmadikat (Arany J. költeményei 4 k.) Szűcs Imre VII. o. k. r. n. p. nyerte el. A szabadon választott komoly tárgyú költeményszavatók közül az első díj (10 kor.) Dunszt Kálmán VI. o., a második díj (5 kor.) Szűcs Imre VII. o. k. r. n. p., a harmadik díj (Radó A. Költők Albuma) Faragó László VIII. o. tanulónak jutott. A szabadon választott komikus tárgyú szavatók közül az első díjat (10 kor.) Faragó László VIII. o., a második díjat (5 kor.) Fejős Pál VI. o. t. kapta.

Az önképzőköri munkásság fokozására ajándékaikkal a következők járultak: Tóth György dr. főgimn. igazgató 15 korona, Hegedűs Ferenc dr. ügyvéd 50 korona, Niklos János főgimn. tanár 1 k. diszkötésű, Szalay István vezető tanár 4 k. diszkötésű könyvvel. Az önképzőkör járatta az »Élet«, »Uránia« és a »Zászlónk« c. folyóiratokat. A könyvtár állománya vétel útján gyarapodott 16 művel 16 kötetben.

Könyvbeszerzésre 39 60, kötésre 11 50 koronát fordítottunk.

A pénztári bevétel 251 54 korona, a kiadás 170 90 korona volt; a maradékot 80 54 koronát a takarékpénztárban levő tőkéhez csatoltuk.

A körre vonatkozó összes adatok a könyvtárhelyiségben vannak letéve.

X.

Testgyakorló-kör.

Az intézetünk kebelében 1912/13. tanévtől kezdve működő ifjúsági „Testgyakorló-kör“, e tanévben szeptember 12-én alakult meg 38 taggal s hetenként rendszeresen egyszer, szombaton délután 3—7 óra között tartotta gyakorló óráit.

Az 1913/14. tanévben 44-szer jöttek össze a kör tagjai, hogy az őszi és tavaszi hónapokban a szabadtéri játékokkal, a téli hónapokban pedig az intézet udvarán készített korcsolya-pályán korcsolyázással, a tornateremben pedig tornázással erősítsék, edzék testöket.

A játékokon és korcsolyázáson kívül az egyesület működési körébe tartozik a tornázás; vivás és atletikai gyakorlatok művelése is, de míg a szertornázásban, vivásban, atletikában csak igen kevés tag gyakorolt állandóan, addig a játékokban és korcsolyázásban tömegesen vett részt az ifjúság.

A céllövést-, mely szintén helyet foglal a tornakör gyakorlatai között s a mely nagy számban vonzotta a VII., VIII. osztály tanulóit a

testgyakorló körbe, eddig nem kezdhettük meg, mivel a tanítás munkájára többszöri kérelmünk dacára katonai oktatást az idén nem kaptunk.

A footbalt, melyet az ifjúság legjobban kedvel, megfelelő tér hiányában a játékra nem teljesen alkalmas területen kultiválja a testgyakorlókör. Reméljük azonban, hogy a közeljövőben nagyságban és berendezésben teljesen kielégítő helyet bocsát rendelkezésre városunk vezetősége, a hol aztán az eddig célszerű hely hiányában elhanyagolt sík-, gát- és staféta futást, gerelyvetést és diszkoszdobást, valamint a biciklizést is gyakorolhatja az ifjúság.

Azon tagok számára, a kik a footbalt nem kedvelik, az iskola udvarán tenispálya készült mindenkor eltávolítható oszlopokkal és hálóval. E játékoknak is vannak kitartó hívei a tagok között.

Szívesen játsza továbbá a tagok egyrésze a turuljátékot is, nem különben kedvvel üzik a kosárlabda és labdaütő játékot is.

A kör e tanévben football versenyt is rendezett kétszer, és pedig május 20-án a kör VI. és VIII. oszt. tanulói, június 10-én pedig az V. és VI. oszt. tanulók között, mindkét esetben a VI. osztály győzelmével végződött a verseny.

A szombat délutánokon kívül, minden délutánon, melyek után szünetnap következett, szintén összejöttek a tagok, hogy az intézet udvarán és tornacsarnokában az évszakoknak és hajlamaiknak megfelelően játékkal, korcsolyázással, atletizálással és tornázással foglalkozzanak.

Az évvégi vizsgálatokra való tekintettel június 11-én záró ülését is megtartotta a kör s ezzel ez évi működését befejezte.

XI.

Segélyző egyesület.

A Segélyző egyesület tőkéjének kamataiból 45 korona 27 fillér értékben 40 drb könyvet szereztünk be a jelen iskolai évben, azonkívül bekötöttetett 81 drb könyv 44 korona 80 fillér értékben.

Az egyesület könyvtára ez iskolai évben ajándékozás útján a következő tankönyvekkel szaporodott: a Szent István Társulat adott 5 tankönyvet, a Franklin Társulat 8 tankönyvet, a Magyar Földrajzi Intézet 10 atlaszt, Major Sándor III. oszt. tanuló 2 tankönyvet és Nickmann József IV. oszt. tanuló 3 tankönyvet. Az 1912—13. évben végzett VIII. oszt. tanulók közül Colen Vilmos adott 20 tankönyvet, Kabók Sándor

7 tankönyvet; Niederecker Gáspár 2 tankönyvet és Nobilis Tibor 14 tankönyvet.

Ajándékozás útján a könyvtár 75 könyvvel gyarapodott.

Hálás kötelességünknek tartjuk ez alkalommal is őszinte köszönetünket nyilvánítani a t. könyvkiadó hivataloknak és adományozóknak szives adományaikért.

Az osztályok és tanulók száma szerint a segélyezés következőleg oszlott meg :

I. osztályban	14 tanuló	kapott	118 darab	tankönyvet,	
II. osztályban	12 tanuló	kapott	72 darab	tankönyvet,	
III. osztályban	6 tanuló	kapott	71 darab	tankönyvet,	
IV. osztályban	2 tanuló	kapott	22 darab	tankönyvet,	
V. osztályban	5 tanuló	kapott	72 darab	tankönyvet,	
VI. osztályban	5 tanuló	kapott	62 darab	tankönyvet,	
VII. osztályban	6 tanuló	kapott	70 darab	tankönyvet,	
VIII. osztályban	2 tanuló	kapott	49 darab	tankönyvet.	
I—VIII. osztályban		52 tanuló	kapott	536 darab	tankönyvet.

A Segélyző egyesület könyvtárában jelenleg van 897 drb tankönyv.

A Segélyző egyesület összes vagyona 2448 korona 35 fillér, amely a főgimnázium igazgatóságának kezelése alatt van.

XII.

Gyorsírókör.

A 27 éves Gyorsírókör Pózna József tanár vezetése alatt a jelen iskolai évben szeptember hó 21-én gyűjlötte össze először tagjait s azzal kezdte meg működését, hogy a vezető tanár munkára buzdító szavai után a vitairó haladók előadójává Mille János, VIII. o. k. r. növ.-papot választotta meg; a levelező-gyorsírói haladók előadójává pedig Kecsmár István, VIII. o. k. r. növ.-papot tette. Könyvtárossá Göndöcs Jenő, VII. o. k. r. növ.-papat lett.

Tagok voltak a VIII. osztályból 10-en, a VII-ből 14-en és a VI. osztályból 2. Összesen : 26.

A tagok vasárnaponként egy órán át gyakorolták magukat a Gabelsberger—Markovics-féle gyorsírásban az előadók utmutatása mellett.

Tagsági díjakat az 1913—14. iskolai évben nem szedtünk; a kiadásokat ennél fogva 59 korona 04 fillért (folyóiratokra, könyvtárgyarapításra és pénzzutalomra) a Gyorsírókör vagyonából fedeztük.

A Gyorsírókör jelenlegi vagyona 1196 korona 46 fillér, mely összeg takarékpénztárban van elhelyezve.

A kör könyvtára dr. Tóth György főgimn. igazgató úr adományából a Gyorsírási Lapok-kal gyarapodott. Előfizetett a kör a Szegedi Gyorsíró-ra (3 példányban) s végül, mint az Orsz. Magyar Gyorsíró Egyesület tagja, 1 példányban kapta annak hivatalos lapját: a Gyorsírási Lapok-at és mellékletét, a Gyakorló Gyorsíró-t.

Versenyrást egyszer, még pedig május 17-én rendeztünk dr. Tóth György főgimn. igazgató ur elnöke alatt. A vitairó haladók 150, a többi haladók 120 szótagos diktátumot irtak percenként. Kiváló előmenetelt mutattak fel: Göndöcs Jenő, Horváth Béla és Német Antal a 250 szótagos, Ébel József pedig a 120 szótagos diktátum leírásában.

A kör tagjai különben valamennyien nagy szorgalommal és igyekezettel törekedtek a gyorsírás elsajátítására.

A kör két előadója 10—10 korona pénzzutalomban részesült.

A kör két kiváló tagját intézetünk igazgatója, dr. Tóth György, az idén is 15 korona pénzzutalomban részesítette. Ezen összegből és a Gyorsírókör vagyonából Göndöcs Jenő, VII. o. k. r. növ.-pap 10 koronát, Német Antal, VII. o. k. r. növ.-pap 10 koronát, — Horváth Béla VII. o. k. r. növ.-pap 10 koronát, Ébel József, VIII. o. k. r. növ.-pap pedig 5 koronát kaptak.

XIII.

Jegyzőkönyv

a kecskeméti róm. kath. főgimnáziumnál rendezett pályázatok elbírálása végett folyó évi június hó 5-ik napján tartott gyűlésről.

A tétéleket megállapító bizottság az 1913. évi október hó 24-ikén tartott gyűlésében 9 tételre tűzött ki pályadíjakat.

A határidőre 18 pályamunka érkezett be, bírálói:

Bagi László a róm. kath. egyház főgondnoka, Dömötör Sándor kir. közjegyző, ifj. Dömötör Sándor dr. kir. közjegyző helyettes, Gyenes István ny. árvaszéki ülnök, Kovács Sándor földbirtokos, takarékpénztári igazgató. Szabó László törvsz. bíró,

Szegedy György városi tanácsos, Tóth György dr. főgimn. igazgató, Brach József, Dutschák András, Hannig István, Höchinger Miklós, Kummergruber Emil, Niklos János, Pózna József, Szalay István, Tell Sándor, Tihanyi Béla, Vékony István dr., Wagner Lajos főgimn. tanárok.

1. Kecskemét város közönségétől alapított »Széchenyi díj«-ra (60+60+60 kor.), melyért csakis kecskeméti születésű ifjak pályázhatnak, újból a mult évben föladott következő történeti tétel volt kitűzve: »Ezeréves történetünkől vett bizonyítékai annak, hogy a magyar nemzet mindig lépést igyekezett tartani nyugattal a polgárosodás és művelődés munkájában.«

A kitűzött tételre egy pályamunka érkezett be az I. sz. »In magnis et voluisse sat'est« jeligével. A szerző a föladott tételt igen jól fogta föl és helyesen is oldotta meg. Hazánk történetét korszakokra osztotta s minden korszak végén levonta a tanulságot. Az egyes korszakokban az általános politikai viszonyok rövid összefoglalása után világos előadásban, sikeresen kinutatja hazánk folytonos összeköttetését a nyugati civilizációval. De nem hagyja figyelmen kívül azt sem, hogy míg egyrészt a Nyugat civilizációja volt műveltségünk egyik forrása, a másik forrása saját nemzeti szellemünk volt. Kisebb hibája a dolgozatnak, hogy a szöveg tárgyalása közben nem jelöli meg pontosan forrásait. A dolgozatban kisebb tárgyi tévedések is vannak. A dolgozat stilusa lelkes, lendületes s így a munka 120 korona jutalmat kap.

Szerzője: Stein Gyula VIII. o. t.

2. A »Kecskeméti Kaszinó«-nak 40 korona jutalmára Kecskemét multjából szabadon választott történeti elbeszélés volt kitűzve. A kitűzött tételért két pályamunka versenyzett.

A II. sz. »Ahogy az erdőn borongva jártam . . .« jeligés dolgozat a Rákóczi korból veszi tárgyát. A dolgozattól hiányzik az egység, kerekdedség. Alakjai életnélküliek, előadása is szintelen. A kezdetleges munka itt-ott némi elbeszélői ügyességet árul el, azért buzdításul dicséretet érdemel.

Szerzője: Ottó László VI. o. t.

A III. sz. »Ne menj el jó barátom . . .« jeligével pályázó dolgozat a kecskeméti földrengéssel kapcsolatosan mond el egyszerű, a nép köréből vett vonzó történetet. Az érdekes meseszöveg, a lélektanilag jól megrajzolt alakok, az élénk

leirási készség, a népies kifejezésekkel tarkított nyelvezet — leszámítva a gondatlan leírásból származó íráshibákat — a dolgozatot 40 korona jutalomra érdemesítik.

Szerzője: Keresztes Gyula VI. o. t.

3. A néhai Zsiga Alajos k. r. tanár alapítványának 32 kor. kamata tek. Dömötör Sándor kir. közjegyző ur bőkezűségéből kiegészítve 50 korona díjra, az u. n. »Zsiga-díj«-ra a bizottság a következő valláserkölcsei tételt tűzte ki: »Mit olvasson a keresztény ifju?«

A kitűzött tételre egy pályamunka érkezett, a IV. sz. »Mi jó vagy rossz csak van-e nagy világon, a harminckét kis betű tette mind« jeligével. Szerzője forrásainak lelkiismeretes fölhasználásával kielégítő munkát végzett. Egyetlenegy jelentékenyebb szempont sem került ki figyelmét. Megállapításai jó megfigyelő és legtöbbször helyes ítélőképességről tanuskodnak. Kár, hogy a dolgozat nem kerek, bevezetése nehézkes, stílusa itt-ott pongyola, szükség nélkül fordulnak elő benne idegen szavak, modern irodalmunkkal szemben tulságosan elfogult. Mindazonáltal jutalomra érdemes.

Szerzője: Halamka Gyula VI. o. k. r. n. p.

4. A »Horváth Döme-díj«-ra (2000 korona tőkéjének kamata: 80+80+80 korona). Kitűzettek: *a)* »A tragikum Kemény Zsigmondnál«, *b)* »Szigligeti mint drámaíró« és *c)* »Erdélyi János irodalomtörténeti jelentősége« című tételek.

A kitűzött tételekre 6 pályamunka érkezett be.

Az V. sz. »Az eszme áll...« jeligés pályamunka megoldja a feladatot. Részletesen beszámol Erdélyi működéséről és általában helyesen állapítja meg irodalmi jelentőségét. A kidolgozás azonban kevésbé rendszeres és önállótlanról tanuskodik. Előadása idegen szavakban bővelkedő s általában kevésbé szabatos. A dolgozat 20 korona jutalomban részesül.

Szerzője: Vajda János VII. o. k. r. n. p.

A VI. sz. »A tenger soha ki nem fogy.« stb. jeligével ellátott pályamű szerzője majdnem kifogástalan dolgozatot ad. A rendelkezésére álló anyagot röviden és ügyesen dolgozza föl. Erdélyi előadásmódjának jellemzését kivéve tartalom tekintetében teljes, szerkezet dolgában pedig kerek egésznek nyújt. Főérdeme a szabatosság. Jutalma 80 korona.

Szerzője: Németh Antal VII. o. k. r. n. p.

A VII. sz. »Az eszme a lélek dobogása« stb. jeligés munka írója terjedelmesen, itt-ott bőbeszédűen ismerteti inkább, mint méltatja Szigligeti Ede működését. Felfogása és beosztása tudatosságra vall, bár a nagyobb önállóság emelte volna a mű értékét. Szerkezetben kerekdedségre, mondatszerkesztésben pedig okosabb beosztásra kell törekednie. Műve azonban megoldja a feladatot s 40 korona jutalmat kap.

Szerzője: Horváth Béla VII. o. k. r. n. p.

A VIII. sz. »Szived nem bírta meg értelmed nagy erejét: megszakadt« jeligét viselő pályamű hiányos. A szerző nem állítja megfelelő keretbe Szigligeti működését; az általános jellemzésben is alig mond valamit. Érdeme, hogy néhány jellegzetes alkotása alapján ismerteti és előadása folyamatos. Dicséretet érdemel.

Szerzője: Kecsmár István VIII. o. k. r. n. p.

A IX. sz. »Legjohb némán veszni tört cél omladékán« jeligés mű szerzője jól fogta fel és oldotta meg feladatát. A tragikum kifejtése azonban hiányos. Ez a részlet és utána Kemény Zsigmond életrajza megbontja a szerkezetegységet. Néhány regénnyel kapcsolatban a tragikum feltüntetése nem teljes. A dolgozat általában túlozva festi Kemény komor hangulatát. Stilusa folyamatos. Jutalma 40 korona.

Szerzője: Ebel József VIII. o. k. r. n. p.

A X. sz. »Nem hiúság ragadta az írói pályára« stb. jeligés munka a tragikumnak Keménynél előforduló fajait kellő, de túlzásba nem csapó részletezéssel, kerek szerkezetben tünteti föl. Mint az előbbi mű szerzője, ő is ügyesen használja föl a forrásokat. Felfogása a hangulatot illetőleg találóbbr előadása azonban folyamatosabb is lehetne. A dolgozat 80 korona jutalmat érdemel.

Szerzője: Mille János VIII. o. k. r. n. p.

5. Esztetikai tételül ki volt tűzve: »Rudnyánszky Gyula vallásos költészete.«

A kitűzött tételre egy pályamunka érkezett be, a I. sz. »Fenn van időt muló szelleme műveiben« c. jeligével. Szerzője érdeméhez méltóan foglalkozik Rudnyánszky vallásos költészetével. Ennek alapjául föltűntette okok ugyan nem állják ki

egészükben a bírálatot s itt-ott aprólékos részletezések fordulnak elő, de általában világos képet nyerünk a tételről. A kellően átgondolt tartalmat tudatos szerkezet foglalja össze. Előadásában kerülje majd a szerző a terjedelmes mondatok szerkesztését. A munka 30 korona jutalomban részesül.

Szerzője: Nagy Vince VII. o. k. r. n. p.

6. A szabadon választott kültői tárgyra két pályamunkát adtak be.

Az »Ember beszél stb. jeligés XII. sz. pályamű két költeményt tartalmaz, amelyek költői tehetségről tanúskodnak. Szerzőjük mindama tulajdonságoknak birtokában van, amelyek tovább segíthetik, azonban eredetiségre kell törekednie. A legművészibb utánczát is — utánczát. Ne kacérkodjék a halállal; életerő, tettvágy hangolja inkább, mint a vég, a nemlét. A költemények témája elhibázott, de költői készsége 10 korona jutalmat érdemel.

Szerzője: Dunszt Kálmán VI. o. t.

A XIII. sz. »Orator fit, poeta nascitur« jeligés munka hasonlóan két költeményt tartalmaz. A költőnek mondani valója és kifejező készsége nincs. Kifejezései laposak, még prózában sem állhatnak meg. Jutalmat nem érdemel.

7. A görögből magyarra való fordításra (Hesiodos „ἔργα καὶ ἡμέραι“ c. művéből 109—173-ig.)

Egy pályamű érkezett be, a XIV. sz. „πλεῖστὴ μὲν γὰρ γαῖα κικλῶν, πλεῖστὴ δὲ θάλασσα“ jeligével. A terjedelmes bevezetés és befejezés teljesen felesleges; a kitűzött szöveg fordítása sikerült, 20 korona jutalomra érdemes.

Szerzője: Öveges József VII. o. k. r. n. p.

8. Természettani tételül kitűzetett: »A természeti erők gyakorlati felhasználása« c. tétel.

A kitűzött tételre két pályamunka érkezett.

A XV. sz. »Négy ezredév után kihül« stb. jeligés dolgozat a tételnek rövid, elég ügyes leírását adja. Némely helyen ugyan homályos az előadása, egy-két tárgyi tévedés is van benne, de egészben véve áttekinthető, értelmes dolgozat, amely 30 korona jutalomra érdemes.

Szerzője: Öveges József VII. o. k. r. n. p.

A XVI. sz. »Ex flammis renascor« jeligével ellátott dolgozat a tételt egész terjedelmében felöleli, sőt nem egészen a tárgyhoz tartozó dolgokat is leír. Itt-ott tárgyi tévedéstől sem ment, de általában jól megértette és földolgozta a nagy szorgalommal és dicséretes buzgósággal összehordott anyagot. Előadása kissé részletező, szélfolyó, de nagy terjedelméhez mérten elég világos és áttekinthető. Jutalma 60 korona.

Szerzője: Juhász Kálmán VIII. o. t.

9. A »Kada-dij«-ra, »Miért védekezzünk az alkoholizmus ellen és mik a védelem akadályai« c. tétel volt kitűzve, amelyre két munka érkezett, a XVII. sz. »Sobrietas mater virtutum« és a XVIII. sz. »Minden ország támasza, talpköve a tiszta erkölcs« jeligékkel.

Mindkét munka szerzője szorgalmasan tanulmányozta a kérdést. Forrástanulmányaik alapján összehordott anyagukat helyes felosztással, ügyes tárgyalással, statisztikai adatokkal megvilágítva adják. Előadásuk is világos, áttekinthető, így mindkét pályamunka egyenkint 25—25 kor. jutalomban részesül.

Szerzőik: Steller Nándor VII. o. k. r. n. p. és Horváth Ferenc VII. o. k. r. n. p.-ok.

* * *

A pályamunkák jutalmazásához az alapítványokon kívül nagylelkűen hozzájárulni kegyeskedtek:

Bagi László főgondnok 20 korona, Dömötör Sándor kir. közjegyző 63 korona, ifj. Dömötör Sándor dr. kir. közjegyzőhelyettes 20 korona, Dömötör Lajos városi tanácsos 10 korona, Dömötör László dr. ügyvéd 20 korona, Ottó Sándor városi mérnök 20 korona, Szabó László törvényszéki bíró 20 korona, Szegedy György városi tanácsos 20 korona, Tóth György dr. főgimn. igazgató 33 korona.

NB. Özv. Dömötör Istvánné sz. Bencsik Terézia 800 koronás alapítványának 32 korona kamatait ez évben szintén a pályamunkák jutalmazására fordítottuk.

A jutalomra fordított összeg: 670 korona.

Fogadják a nemesszivű adakozók e helyen is a tanuló ifjuság nevében a tanári kar hálás köszönetét.

* * *

Kecskemét th. város alapította »Rákóczi-dij«-ra a középiskolák tanáraitól alakult bizottság Varga István VIII. o. k. r. n. p. tanulót dicséretre

méltatta, amely pályamunkát tek. Pap György városi főkapitány 30 koronával jutalmazott meg.

NB. Kecskemét th. város által alapított »Rákóczi-díj«-ra az 1914–15. tanévre kitűzetett: »A kurucköltészet ismertetése tekintettel a legújabb kutatások eredményeire.«

Pályázat feltételei :

1. Pályázhatnak a helybeli középiskolák 4 felső osztályának növendékei.
2. A pályamunkák idegen kézzel leírva, tisztán kiállítva, bekötve — minden cífrázat nélkül — negyedíves alakban, lapszámozva készítendőek el.
3. A pályamű első lapjára jeligét kell írni és ugyanazon jeligét a szerző nevét rejtő levélre is rá kell vezetni.
4. A pályamunka első oldalán a használt forrásmunkák felsorolandók.
5. A pályamunkát és a jeligés levelet összecsomagolva *pósta útján kell Kecskemét th. város polgármesteréhez küldeni. A pályamű szerzőjének neve a küldemény borítékán, vagy a szállítólevélen nem szerepelhet.* De a küldeményre (szállítólevélre és csomagra) fel kell írni: »Rákóczi-pályázat.«
6. A beküldés határideje mindig március 31. napja. Csak azon pályamunkák fogadottnak el, melyek legkésőbb március 31-én postára adottak.
7. *Egy pályamunkát csak egy tanuló írhat;* az u. n. társszerkesztés vagy társszerzőség nincs megengedve.

XIV.

Ösztöndíjak, jutalmak, segélyezések.

1. *A Nemes Jettim József árva-alapítványból* Liszka Jenő V. oszt. tanuló 120 korona ösztöndíjat élvez. — 515/1912. ápr. 16. sz. a.
2. *Néhai Horváth Döme 2000 korona alapítványának* 80 korona kamataival a tanárikar Fekete Dezső VIII. o. tanulót jutalmazta.¹
3. *Horváth Dömének Cyrill testvére nevére tett 2000 koronás alapítványának* 80 korona kamatait Keresztes Gyula VI. o. tanuló kapta.¹
4. *Hoffmann János volt kecskeméti plébános alapítványának* 33.60 kor. kamataival Batu Aladár VII. o. tanulót jutalmaztuk.
5. *Csomák Gábor alapítványának* 70 korona kamatait Bencsik Gyula VIII. o. tanuló nyerte el.
6. *Pollák Ede volt főgimn. igazgató alapítványának* 8 korona kamatait Palotás József III. o. tanuló kapta.

¹ Ezen jutalmat csak kecskeméti illetőségű tanulók nyerhetik el.

7. *H. Kovács Anna alapítványának* 16 korona kamatait Nemesszeghy Lajos, II. o. tanulónak adtuk.

8. *A Fektor-féle alapítvány kamataival* 48 koronával, Virág László VII. o. tanulót jutalmaztuk.¹

9. *Peitler Antal volt váci megyés püspök 2000 koronás alapítványának* 80 korona kamatait Heel Hugó VIII. o. tanuló kapta.

10. *Néhai Bogdy Pál kecskeméti praelatus-plébános 1000 koronás alapítványának* 40 korona kamataival Lipóczy Imre VI. o. tanulót jutalmaztuk.

11. *A Beke-féle alapítvány* 52,80 korona kamatait Almási Ferenc II. o. tanuló élvezte.

12. *Vincze János alapítványának* 8 korona kamatait Lukács Gyula III. o. tanulónak juttattuk.

13. *Balla János ny. levéltáros 600 korona alapítványának* 24 korona kamatait Lipóczy László V. o. tanuló kapta.

14. *Néhai nemes Kovács László 1500 koronás alapítványának* 60 korona kamataiból Rimóczi Ferenc VI. o. tanuló 20 koronát, — Laki József és Seres Zsigmond II. o. tanulók — Baranyi Menyhért és Horváth Gyula I. o. tanulók 10—10 koronát kaptak.²

15. *Néhai Liptay Pál 800 koronás alapítványának* 32 korona kamataival Geisz Péter III. o. tanulót jutalmaztuk.

16. *A Ferenczy-féle* 16 koronát, a *Zimmermann-féle* 4 koronát, a *Major-féle* 3,20 koronát, a *Biró-féle* 8 koronát, összesen 31 korona 20 fillért Szikora István I. o. tanulónak juttattuk.

17. *A Szabó-féle alapítvány* 8 korona kamatait Bilcz Gergely III. o. tanuló kapta.

18. *Csősz Imre kegyesrendi tanár alapítványának* 9,60 korona kamataival Komáromi Géza II. o. tanulót jutalmaztuk.

19. *V. Kiss József és neje Ruza Rozália alapítványának* 24 korona kamatait Tóth Dezső VI. o. tanuló kapta.³

20. *Horváth Döme 400 kor. alapítványának* 16 korona kamatait Szokol Alajos I. o. tanulónak adtuk.

21. *Csáki József és neje Tóth Juliánna 800 kor. alapítványának* 32 korona kamatait Pózna Miklós VII. o. tanuló kapta.

22. *Néhai Sántha Gábor 1000 kor. alapítványának* 40 korona kamataival Schramm Ottó I. o. tanulót jutalmaztuk.

23. *Szilágyi Ignác és neje Vitz Teréz 500 kor. alapítványának* 20 korona kamatait Mezei Rezső IV. o. tanuló kapta.

¹ Ezen jutalmat a mindenkori kecskeméti plébános adományozza.

² Ezen alapítvány kamatait a végrendelet értelmében 5 szegénysorsú, jóviséletű és szorgalmas róm. kath. vallású tanuló kapja.

³ Ezen jutalmat mindig VI. o. tanuló kapja.

24. *A Guszti bácsi-féle 500 kor. alapítványnak* 20 korona kamatait Konrád György I. o. tanulónak adtuk.

25. *Dr. Szivós Ignác és neje Steiner Fáni 1000 koronás alapítványának* 40 korona kamataival Wagner Imre VII. o. tanulót jutalmaztuk.

26. *Dr. Politzer Bernát, valamint Dr. Politzer Gyula budapesti ügyvéd édes anyjának Esztreicher Franciskának nevére és emlékére tett 200—200 kor. alapítványnak* 16 korona kamatait Csupák Elemér IV. o. tanulónak juttattuk.

27. *Lakatos Ottó Minoritarendű tartományi rendfőnök 500 koronás alapítványának* 20 korona kamatait Németh Ferenc III. o. tanuló kapta.

28. *A Koháry-féle alapítvány kamataiból* (107 kor.) Rimóczi Ferenc VI. és Liszka Jenő V. o. tanulók 30—30 kor., — Batu Balázs V. o. tanuló 20 kor., — Prager Imre III. o. tanuló 15 kor. és Horváth Ödön III. o. tanuló 12 koronát kaptak.

29. *Mihályi Imre Cezár szt. Ferencrendi szerzetes nevére tett 300 koronás alapítványnak* 12 korona kamataival Dezső Lajos I. oszt. tanulót jutalmaztuk.

30. *Dr. Csősz Imre ny. kegyesrendi tanár 1000 kor. alapítványának ezévi* (10 hónapi) *kamatait* Nagy Béla V. o. tanuló kapta.

31. *A Kecskeméti Takarékpénztár Egyesület 100 korona adományával* Riger István VIII. o. tanulót jutalmaztuk.

32. *A Kecskeméti Leszámitoló és Pénzváltó bank 100 kor. ajándékából* a történelemben tett jeles készütségükért Huschitt Mátyás VIII. és Tyukos Károly V. o. tanulók 25—25 koronát, — a mennyiségtanból való készütségükért pedig Nagy Béla V. és Baranyi Menyhért I. o. tanulók szintén 25—25 koronát kaptak.

33. *A Kecskeméti Iparhitelintézet és Népbank 50 korona ajándékát* Ehm Ottó VI. o. tanulónak juttattuk.

34. *Tek. Dömötör Sándor, kir. közjegyző feledhetetlen emlékü neje Bakula Borbála emlékére* 20 koronát adott, melyet Konrád György I. o. tanuló kapott.

35. *Tek Szabó László kir. törvényszéki bíró 30 korona ajándékát* Virág Imre V. o. tanuló nyerte el.

36. *Tek. Simonyi Gábor földbirtokos úr adományából* a legmunkásabb tanítványokat jutalmaztuk: Král Ervin VIII. o. tanuló festésért 30 kor., Ottó László VI. o. tanuló zenehaladásért 25 kor., Jonásk Liviusz III. és Golarits István I. o. tanulók szorgalmukért 10—10 koronát kaptak.

37. A zenében tanúsított haladásáért Niklos János alapítványából 10 koronát kapott Steller Nándor VII. o. t.

NB. a) Az özv. Dömötör Istvánné, szül. Bencsik Terézia alapítványának 32 korona kamatait ez évben pályamunkák jutalmazására fordítottuk.

b) Kedves emlékü tanítványunk Haasz Leo emlékére tett 200 korona kamatait csak az 1914/915. évben adjuk ki.

Heel Húgó VII. o. t. egy fényképnagyító készüléket,

Gaszó Pál III. o. t. egy disztintatartót,

Biró Árpád VII. o. t. egy fényképalbumot kaptak sikerült fénykép-felvételeikért:

Könyvjutalmat kaptak: I. oszt. Baranyi Menyhért, Schramm O. tó. — II. oszt. Bokor Emil, Kummergruber Emil. — III. oszt. Bäcker József, Haasz Hugó, Kiss József, Kovács Gábor. — IV. oszt. Csupák Elemér, Kemény Jenő. — V. oszt. Liszka Jenő, Nagy Béla, Tóth István. — VI. oszt. Ehm Ottó, Halamka Gyula, Halász Imre, Ottó László. — VII. oszt. Horváth Béla, Öveges József, Sándor Miklós, Szűcs Imre, Vajda János. — VIII. oszt. Csonka Imre, Juhász Kálmán, Král Ervin.

Megjegyzés. a) Az alapítványok közül a 2—13. szám alattiak az egyházközségnél vannak; így a 37. szám alatti is. A 14—27-ig továbbá a 29. és 30. szám alattiak a főgimn. igazgatójánál vannak letéve; végre a 28. sz. alatti tőkét az esztergomi főkáptalan kezeli

<i>b)</i> 1. Ösztöndíjösszeg	120.00	korona
2. Jutalmak és segélyek összege	1443.20	korona
3. Könyv- és egyéb jutalmak értéke	100.00	korona
	Összesen:	1663.20 korona

A tanulók nevei	Rendes tantárgyak										Rendkívüli tantárgyak	
	Magaviselet	Vallástan	Magyar nyelv	Latin nyelv	Földrajz	Természettud.	Mennyiségtan	Rajzoló geometria	Szépíráás	Tornázás		Ének
	1	3	3	3	2	2	4	3	3	2	3	
25 Héjjas Jenő ref.	1	3	3	4	3	3	2	1	1	3	2	
Holcz József	1	2	2	2	2	1	3	3	2	3	2	
Homoki Endre	1	2	2	3	1	1	2	2	1	2	1	
Horváth Gyula	1	3	3	3	2	2	3	2	1	3	2	
Imre Gyula	1	3	3	3	3	2	3	3	2	3	2	
Janisch Győző	1	3	3	3	3	2	3	3	2	3	2	
30 Kántor József	1	3	4	4	4	4	3	3	2	3	3	
Keresztes József	1	3	3	4	3	3	3	3	2	3	3	
Kiss Mihály	1	3	3	3	3	2	3	1	1	2	2	1
Konrád György	1	1	1	1	1	1	2	2	2	2	1	
Kotvics Kálmán ref.	1	3	3	3	3	3	3	4	3	2	2	
35 Kölcei László	1	1	2	2	1	1	2	2	2	3	1	
Krái Ottmár	2	3	3	4	4	3	4	4	3	2	3	
Lehóczky Béla	1	2	3	3	2	2	2	1	2	2	1	
Lőrinc István ism.	1	3	3	3	3	3	3	3	3	2	2	
Majoros László	1	3	3	3	3	3	4	4	3	3	3	
40 Marqui János	1	3	3	3	3	3	3	3	3	3	1	
Mindák László ism.	2	3	3	4	3	3	3	2	1	3	2	
Nyúl Sándor	1	2	3	3	3	3	2	3	2	1	1	
Parlaghy József	1	3	3	3	3	3	3	3	2	3	2	
Pintér Sándor	1	1	2	2	1	1	3	2	2	3	2	
45 Práger Jenő	1	1	2	3	2	2	3	1	2	3	1	
Révész József	1	3	3	3	3	3	4	3	1	2	3	
Romancsik Imre	1	3	4	4	4	3	4	4	3	3	3	
Schramm Ottó	1	1	1	1	1	1	1	1	1	2	1	
Sághy József	1	2	3	3	2	2	3	2	1	3	2	
50 Sántha László	1	1	1	2	1	1	2	1	1	fm	1	
Szabó András	1	3	3	3	3	3	3	1	2	3	2	
Szand Sándor	1	3	3	4	3	3	4	2	3	3		
Szikora István	1	1	1	1	1	1	1	1	1	2	1	
Szokol Alajos	1	1	1	1	1	1	1	1	1	2	1	
55 Tájcsik Mátyás	1	2	3	3	3	3	3	2	1	3	3	
Tóth Ferenc ism.	2	3	3	4	3	3	3	3	2	3	2	
Veszeloovszky László	2	3	3	3	3	2	4	3	2	2	3	
Vladimir Viktor gör. kath.	1	2	2	3	2	2	2	3	2	2	2	
Werovszky László	1	3	2	3	3	2	2	1	1	2	1	
60 Wind Sándor	1	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	
Zsarnóczai Béla ism.	1	2	2	3	2	2	3	2	1	2	2	

Kimaradtak: Benkovics György, Halász Teofil, Hell Árpád, Radványi László ág. ev. mgt., Sziklai Béla ism., Veroszta György. **Összesen: 67.**

II. OSZTÁLY.

A tanulók nevei	Rendes tantárgyak											Rendkívüli tantárgyak	
	Magaviselet	Vallás	Magyar nyelv	Latin nyelv	Földrajz	Természettud.	Mennyiségtan	Rajzoló geometria	Szépíráás	Tornázás	Ének	Magánrajz	
Almási Ferenc	1	1	1	1	1	1	1	1	1	2	1		
Áfrán Sándor	2	3	3	3	3	3	3	3	2	3	1		
Bachraty József	1	2	3	3	1	1	3	1	1	2	2		
Bayzáth József ism.	2	3	3	3	3	3	3	3	3	2	2		
5 Balla Menyhért	1	2	3	3	3	3	4	1	1	3	2	1	
Bedő Béla ism.	1	3	3	3	3	3	3	3	fm	1			
Bokor Emil	1	1	2	2	1	1	2	2	2	2	1		
Bolyos Mihály	1	3	2	3	3	3	3	3	2	3	1		
Börönte Károly	2	3	4	4	4	3	3	4	3	3	2		
10 Czigány Árpád	1	3	3	3	3	3	3	3	1	2	2		
Csertő Gyula	1	2	3	2	2	1	3	3	3	3	2	2	
Farkas Imre	2	3	4	4	3	3	4	3	2	3	2		
Fazekas Béla	1	3	3	3	3	2	3	3	3	2	2		
Fazekas Zoltán	1	1	3	3	2	2	3	3	2	fm	2		
15 Fekete József	2	3	4	4	3	3	4	3	1	3	2		
Gefferth Pál	1	1	2	3	3	2	3	2	2	3	2		
Grünvald Béla	1	2	1	3	3	2	3	3	3	3	2		
Héjjas András ref.	2	3	3	3	3	3	3	4	2	2	2		
Homoki Ferenc	1	2	2	2	2	2	3	2	1	2	1	1	
20 Horváth Géza	1	1	2	2	2	2	3	1	1	2	1		
Keller János	1	4	4	4	3	3	3	4	2	3	2		
Komáromi Géza	1	1	2	2	1	1	3	1	2	1	1		
Kummergruber Emil	1	1	1	1	1	1	2	1	1	2	1		
Laki József	1	1	1	1	1	1	1	1	2	2	1		
25 Miklovics János	1	2	3	3	3	2	3	2	2	3	2	1	
Muráncsik Sándor	1	1	2	3	3	2	3	1	1	3	2		
Nemesszeghy Lajos	1	1	2	2	1	1	2	2	2	2	1		
Orbán István	2	3	3	3	3	3	3	3	3	3	2		
Pálmai Jenő	1	1	3	3	2	2	3	2	2	3	1		
30 Salamon Aladár	1	1	3	3	2	1	3	2	1	3	2		
Seres Zsigmond	1	1	1	2	1	1	2	1	1	2	1		
Sipos Lajos	2	3	2	1	3	3	3	3	2	3	1		
Tóth Imre	1	1	2	2	1	1	2	2	3	2	1		
S. Tóth István	1	3	3	3	3	3	2	2	2	2	2		
35 F. Tóth László	1	2	3	3	3	2	2	3	1	2	2		
Wolf Imre	1	1	3	3	2	2	3	2	2	2	2		
Zaboretzky Ervin	2	3	3	3	3	3	3	2	1	3	1	1	

Vizsgálatlan maradt: Bors Dezső mgt. — *Kimaradtak:* Belopotoczky Imre, Granatier Emil, Mészáros László, Pap Ferencz, Zsiros Károly.

Összesen: 43.

III. OSZTÁLY.

A tanulók nevei	Rendes tantárgyak										Rendkívül tan- tárgyak				
	Magaviselet	Vallás	Magyar nyelv	Latin nyelv	Német nyelv	Történelem	Földrajz	Memorizáció	Rajzoló geometria	Tornázás	Művészet	Francia nyelv	Gyorsírás	Zene	Magánrajz
Bäcker József	1	1	1	1	2	1	1	2	1	1		1			
Bilcz Gergely gör. kath.	1	1	2	2	2	1	1	2	1	1	1			1	
Csapó László ref.	2	3	3	4	3	3	3	3	2	3					
Darnay Ernő	2	3	3	3	3	2	3	3	3	2					
5 Deák Péter ref.	2	3	3	3	3	2	3	3	3	3				2	
Faragó László	2	1	3	3	3	3	3	3	3	3				2	
Gaszó Pál	1	1	2	3	2	1	2	3	1	3	1	2			
Geisz Péter	1	1	2	2	1	1	1	2	1	3					
Gyenes Imre	1	2	3	3	3	1	3	3	2	2					
10 Gyenes István	2	1	2	2	2	1	2	3	2	3	1	2			
Haas Hugó izr.	1	1	2	2	1	1	2	2	1	2		2	1		
Hanel István	1	3	3	4	3	3	2	4	3	2	1				
Homoki József	1	1	2	2	1	3	3	2	3	2				1	
Horváth Ödön	1	1	2	2	2	1	1	3	1	2					
15 Jonásk Liviusz g. k. v.	1	1	1	1	2	1	1	2	1	2					
Kenyeres Zoltán	1	2	3	3	3	2	2	3	2	3	1				
H. Kiss József	1	1	1	2	2	1	1	1	1	2				1	
Kovács Gábor	1	1	1	2	2	1	1	2	3	3					
Lantos Béla ism.	2	3	3	3	3	3	3	3	3	3					
20 Lukács Gyula	1	2	3	3	3	3	3	3	3	2					
Major Sándor	1	2	3	3	2	3	2	2	1	3	1		1	1	
Mészáros Ferenc ref.	2	2	2	3	3	2	3	2	3	2					
Molnár Jenő	1	2	3	3	2	3	2	3	2	2				1	
Németh Ferenc	1	1	2	2	3	2	1	2	1	2	1				
25 Palotás József	1	1	3	3	3	2	3	3	3	2					
Prager Imre	1	1	2	2	2	1	1	3	2	2	1				
Rumann Antal	2	3	3	3	3	2	2	4	2	3	1			1	
Seres Ágoston	1	1	2	3	3	3	3	4	4	3	1				
Szabó Gergely	2	2	3	3	3	1	3	4	3	3		2			
30 Veroszta Lajos	1	1	2	3	3	1	2	3	1	2					

Összesen: 30.

IV. OSZTÁLY.

A tanulók nevei	Rendes tantárgyak										Rendkívüli tan- tárgyak				
	Magaviselet	Vallás	Magyar nyelv	Latin nyelv	Német nyelv	Történelem	Természettan	Mennyiség	Rajzoló geometria	Tornázás	Művészet	Francia nyelv	Gyorsírás	Zene	Magánrajz
Balla Ferenc	1	2	3	4	3	2	3	3	2	1	1				
Balla Sándor	1	1	2	2	2	2	2	2	2	1		2			1
Bátri Dezső	1	3	3	4	4	3	3	3	3	2	1				
Beke Kálmán	1	1	2	2	2	1	2	2	2	2		1			
5 Csupák Elemér	1	1	1	1	2	1	2	2	1	2	1				
Deák Ferenc	1	1	2	3	3	2	2	3	3	3					
Füller Ernő	1	1	2	3	3	2	2	2	2	3					
Gefferth Károly	2	1	3	3	3	2	3	3	2	3					1
Jelenics István	1	1	2	3	3	2	2	3	3	2	1	2			1
10 Kemény Jenő izr.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	2		1			1
Király István	1	1	2	3	3	2	2	3	1	3	1	1			
Labancz Ferenc	1	1	2	2	3	2	2	3	2	2		1			
Lantos József ism.	2	3	3	4	4	3	3	4	3	3					2
Mezei Rezső izr.	1	2	2	3	3	2	3	3	3	3					
15 Mészáros Ferenc	2	2	2	2	3	2	3	3	3	2	1	1	1		
Nickmann József	1	1	2	2	1	1	2	2	2	3	1	2	3		1
Nobilis Béla unit.	2	2	2	4	3	3	2	3	3	2	1		1		1
Romhányi Lajos	1	1	3	3	3	1	2	3	2	2		1			
Simon Lajos	2	3	3	3	3	3	3	3	3	3			1		
20 Szigeti József izr.	1	1	1	2	2	2	2	2	1	2		1	2		1
Trummer Béla	1	1	2	2	2	1	2	2	2	2	1				1
Zacskó József	1	1	2	3	2	2	2	3	2	2	1				

Kimaradt: Sárkány Jenő Kálmán ág. cv.

Összesen: 23.

V. OSZTÁLY.

A tanulók nevei	Rendes tantárgyak										Rendkívüli tantárgyak				
	Magaviselet	Vallás tan	Magyar nyelv	Latin nyelv	Görög nyelv	Görög irod. tan.	Német nyelv	Történelem	Természetről	Mennyiség tan	Szabadkézi rajz	Tornázás	Művészet	Gyorsírás	Magánrajz
Batu Balázs	1	3	3	3	2		3	3	3	3		1			
Dékány László	1	3	3	3		2	3	3	2	3	3	3	2		2
Dobos István	2	3	2	3	2		1	3	3	3	3	1		1	
Kiss Antal	2	3	3	3		1	3	3	3	3	2	fm			
5 Lipóczi László	1	1	2	2	2		2	1	1	2		3			
Liszka Jenő	1	1	1	1	1		1	1	1	1		2		1	
Magyar József	2	3	3	4	3		3	3	3	3		3			
Mindák Jenő	1	2	3	2	2		3	2	3	2		3			
Nagy Béla	1	1	1	1	1		1	1	1	1		1		1	
10 Ottó István	2	3	3	3		2	3	3	2	3	2	3	2	2	
Saffel Mihály	2	3	3	3	2		3	3	2	3		3	2	2	
Schubert Aurél	2	2	3	4		1	3	4	3	4		3	3		
Szigeti István izr.	1	2	2	3	3		3	3	3	3		3			
Tóth István g. kath.	1	3	1	2	2		3	1	2	2		2	1		
15 Tyukos Károly	1	1	1	1	1		2	1	1	1		2			
Virágh Imre	1	1	2	2	2		1	2	2	2		1			

Kimaradtak: Deák László, Kiriák Gergely g. k. v., Rolf Ervin. **Összesen: 19.**

VI. OSZTÁLY.

A tanulók nevei	Rendes tantárgyak											Rendkívüli tan- tárgyak					
	Magaviselet	Vallásan	Magyar nyelv	Latin nyelv	Görög nyelv	Görög p. irod. tan.	Német nyelv	Történelem	Természetráaj	Mennyiségtan	Szabackézi ráaj	Tornázás	Műének	Francia nyelv	Magánráaj	Zene	Gyorsírás
Balázs Rezső	2	3	3	3		1	3	3	3	3	3	3	1				
Bérczi Béla	1	3	3	3		1	3	3	2	4	2	3	1				
Dunszt Kálmán	2	3	2	3		1	3	2	3	4	2	3					1
Ehm Ottó	1	1	1	1	1		1	1	1	1		2					
5 Farkas Ferenc	2	4	3	4	4		3	3	3	4		2					
Fejős Pál	2	3	3	4		2	4	4	3	4	3	4					
Halamka Gyula kmp.	1	1	1	1	1		1	1	1	1		fm	1				
Halász Imre k. r. n. p.	1	1	1	1	1		1	1	1	2		fm	1				
Kass Béla	1	1	2	2		1	2	3	2	3	3	3	1				
10 Keresztes Gyula	1	1	1	2	1		2	1	1	3		2					
Kovács István	1	1	1	1	1		1	2	1	3		2	1				
Lipóczy Imre	1	1	2	2	2		2	2	1	2		2					
Molitor József	1	1	2	2	2		1	2	1	3		1					
Ottó László	1	1	1	1	1		1	1	1	1		1	1	1			1
15 Rapcsányi István ism.	1	3	3	3		1	3	3	2	3	3	3	1				
Pimóczy Ferenc	1	1	2	2		1	2	2	1	3	1	2		1	1		
Siposs Károly ism.	1	3	3	3	3		3	3	3	4		2					
Szabó István ref.	1	3	3	3		3	3	3	3	4	1	3		1	1		
Tóth Dezső	1	2	2	2	2		2	2	2	1		3					
20 Tótin József gör. kath.	2	3	3	3	3		3	3	3	3		3	1				

Meghalt: Haász Leo izr.

Összesen: 21.

VII. OSZTÁLY.

A tanulók nevei	Rendes tantárgyak										Rendkívüli tan- tárgyak							
	Magaviselet	Vallás	Magyar nyelv	Latin nyelv	Görög nyelv	Görög p. irod. tan.	Német nyelv	Történelem	Természettan	Mennyiségtan	Szabadkézi rajz	Tornázás	Egészségtan	Műének	Francianyelv	Zene	Gyorsírás	Magánrajz
Batu Aladár ...	1	1	2	2	2		3	2	3	3		1	1					
Biró Árpád ref. ...	2	2	2	3	2		2	3	3	3		3	1					
Csabai Antal ...	1	2	2	2	2		2	1	2	2		3	1					
Göndöcs Jenő k. r. n. p.	1	2	1	1	1		2	1	1	3	fm	1	1		1			
5 Heel Hugó ...	1	2	1	1		1	1	1	1	1	1	2	1				1	1
Horváth Béla k. r. n. p.	1	1	1	1	1		1	1	1	1	fm	1	1		1			
Horváth Ferenc kmp.	1	2	1	2	2		2	1	1	2	fm	1	1		1			
Kalocsai Imre ism.	1	2	2	3		1	3	1	2	2	1	2	1	1				1
Kauniczer Károly izt.	1	3	3	3		2	3	3	3	3	3	3	2					
10 Kis Jenő k. r. n. p.	1	1	2	1	1		1	1	1	2	fm	1	1					
Kocsák Béla ...	2	3	3	3		3	3	3	3	3	2	3	2	1				
Kovaly Béla k. r. n. p.	1	1	1	1	1		1	1	1	2	fm	1	1		1			
Márk László gör. kath.	1	2	2	3		1	3	2	2	3	3	2	1	1		1		
Nagy Vince k. r. n. p.	1	1	1	1	2		2	1	1	2	fm	1	1		1			
15 Német Antal k. r. n. p.	1	1	1	1	1		2	1	2	2	fm	1	1					
Óveges József k. r. n. p.	1	1	1	1	1		1	1	1	1	fm	1	1		1			
Pózna Miklós ...	1	1	2	2	2		2	2	2	3	2	1	1	1				
Rossa László k. r. n. p.	1	2	2	2	2		2	2	1	1	fm	1	1		1			
Sándor Miklós ref.	1	1	2	2		1	2	2	2	3	2	3	1					
20 Steller Nándor kmp.	1	1	2	1	1		1	1	1	1	fm	1	1		1			
Szabó István ...	1	3	3	3		3	3	3	3	3	1	3	1	1				1
Szelner Ferenc ...	1	3	2	2		2	3	2	2	3	1	fm	1	1				1
Szűcs Imre k. r. n. p.	1	1	1	1	1		1	1	1	1	fm	1	1		1			
Takács György ...	1	2	2	2	3		2	2	2	3	fm	1	1		1			
25 Tresz Márton k. r. n. p.	1	2	2	3	3		2	2	2	3	fm	1	1		1			
Vajda János k. r. n. p.	1	1	1	1	1		1	1	1	1	fm	1	1					
Virág László ...	1	1	2	3	2		3	2	2	3	3	1						
Wagner Imre ...	1	1	3	2	2		3	2	3	3	2	1						
Welsch János k. r. n. p.	1	1	2	1	1		1	1	1	1	fm	1	1					

Beteg: Szalai Béla.

Összesen: 30.

VIII. OSZTÁLY.

A tanulók nevei	Rendes tantárgyak											Rendkívüli tantárgyak				
	Magaviselet	Vallás	Magyar nyelv	Latin nyelv	Görög nyelv	Görög p. irod. tan	Német nyelv	Filozófia	Történelem	Természettan	Mennyiségtan	Szabadkézi rajz	Tornázás	Egészségtan	Műének	Zene
Bakódi Antal k. r. n. p.	1	1	1	2	2		2	1	1	2	1		fm	1	1	
Bencsik Gyula ...	1	2	2	3		2	3	2	3	1	3	1	fm	1		
Csonka Imre k. r. n. p.	1	1	1	1	1		1	1	1	2	1		fm	1	1	1
Ébel József k. r. n. p.	1	1	1	1	2		2	1	2	3	2		fm	1	1	
5 Faragó László izr. ...	1	1	1	2	3		2	1	2	3	3		1	1		
Fehér Sándor ...	1	2	3	3		2	3	3	3	3	3	1	1	1	1	1
Fekete Dezső ...	1	1	1	2		1	2	1	1	2	3	3	2	1		
Gyurácz Ferenc k. r. n. p.	1	1	1	2	2		2	1	1	2	2		fm	1	1	
Hupka István k. r. n. p.	1	1	1	2	2		2	1	2	2	2		fm	1	1	1
10 Huschitt Mátyás	1	1	1	1	1		1	1	1	1	1		1	1	1	
Juhász Kálmán ...	1	1	1	1	1		1	1	1	1	1		1	1	1	
Kaszás József k. r. n. p.	1	1	1	2	2		2	1	1	1	2		fm	1	1	
Kecsmár István k. r. n. p.	1	1	1	1	1		2	1	1	1	1		fm	1	1	
Kiss István ref. ...	1	2	2	3	3		2	2	3	3	3		2	1		
15 Král Ervin ...	2	3	3	3		2	1	3	3	3	3	1	2	1		
Ligeti József k. r. n. p.	1	1	2	2	2		2	1	2	2	1		fm	1	1	1
Mille János k. r. n. p.	1	1	1	1	1		1	1	1	1	1		fm	1	1	
Nagy Imre ...	1	3	4	3	3		3	3	3	4	3		2	1	1	
Nyúl Bertalan ...	1	2	3	3		1	3	2	3	3	3	2	1	1		
20 Rapcsányi Kálmán ...	2	2	3	3		2	3	3	3	3	3	2	1	1		
Riger István ...	1	1	1	1	1		1	1	1	1	1		1	1		
Stein Gyula izr. ...	1	1	1	1	1		1	1	1	1	1		1	1		
Varga István k. r. n. p.	1	1	1	1	1		2	1	1	1	1		fm	1	1	

Vizsgálatlan maradt: Holló Miklós mgt.

Összesen: 23.

**Az 1913—1914. tanév végén érettségi vizsgálatot tett
tanulók névsora:**

<p>Bakódi Antal, jelesen érett. Bencsik Gyula, érett. Csonka Imre, jelesen érett. Ébel József, jól érett. 5 Faragó László, jól érett. Fehér Sándor, érett. Fekete Dezső, jól érett. Gyurácz Ferenc, jól érett. Hupka István, jól érett. 10 Huschitt Máttyás, jelesen érett.</p>	<p>Juhász Kálmán, jelesen érett. Kaszás József, jelesen érett. Kecsmár István, jelesen érett. Kiss István, jól érett. 15 Král Ervin, érett. Ligeti József, jól érett. Mille János, jelesen érett. Nyúl Bertalan, érett. Riger István, jelesen érett. 20 Stein Gyula, jelesen érett. Varga István, jelesen érett.</p>
--	--

Kimutatás a tandíjmentes tanulókról az 1913—14. tanévben.

Sorszám	A tanuló neve	Vallása	Illetősége	Osztály	Elengedett tandíj összege kor.	Észrevételek
1	Baranyi Menyhért	rk.	hb.	I.	30	
2	Bátri Lajos	rk.	hb.	I.	30	
3	Beke József	rk.	hb.	I.	15	II. félévre fizetett.
4	Benkovics György	rk.	hb.	I.	15	Kimaradt 1913. nov. 10-én.
5	Bilcz Titusz	gkath.	hb.	I.	30	Árvaházi növendék.
6	Dezső Lajos	rk.	hb.	I.	30	
7	Eggenberger István	rk.	hb.	I.	30	Árvaházi növendék.
8	Farkas István	rk.	hb.	I.	15	II. félévre fizetett.
9	Gara Pál	rk.	hb.	I.	30	
10	Golarits István	rk.	hb.	I.	30	Árvaházi növendék.
11	Halász Teofil	rk.	hb.	I.	15	Kimaradt 1914. febr. 12-én.
12	Horváth Gyula	rk.	hb.	I.	30	
13	Imre Gyula	rk.	hb.	I.	30	
14	Janisch Győző	rk.	hb.	I.	30	Árvaházi növendék.
15	Konrád György	rk.	vid.	I.	48	
16	Kölcei László	rk.	hb.	I.	30	Árvaházi növendék.
17	Majoros László	rk.	hb.	I.	15	II. félévre fizetett.
18	Marqui János	rk.	vid.	I.	48	
19	Práger Jenő	rk.	hb.	I.	30	Árvaházi növendék.
20	Révész József	rk.	hb.	I.	15	II. félévre fizetett.
21	Schramm Ottó	rk.	hb.	I.	30	
22	Sághy József	rk.	hb.	I.	30	Árvaházi növendék.
23	Szabó András	rk.	hb.	I.	15	II. félévre fizetett.
24	Szikora István	rk.	vid.	I.	48	
25	Veroszta György	rk.	vid.	I.	48	
26	Vladimir Viktor	gkath.	hb.	I.	30	Árvaházi növendék.
27	Werovszky László	rk.	vid.	I.	48	
28	Almási Ferenc	rk.	hb.	II.	30	
29	Bachraty József	rk.	hb.	II.	30	Árvaházi növendék.
30	Bokor Emil	rk.	hb.	II.	30	Árvaházi növendék.
31	Fazekas Béla	rk.	vid.	II.	48	
32	Fazekas Zoltán	rk.	vid.	II.	48	
33	Fekete József	rk.	hb.	II.	15	II. félévre fizetett.
34	Horváth Géza	rk.	vid.	II.	48	
35	Komáromi Géza	rk.	hb.	II.	30	Árvaházi növendék.
36	Nemesszeghy Lajos	rk.	hb.	II.	30	
37	Seres Zsigmond	rk.	hb.	II.	30	
38	Sipos Lajos	rk.	hb.	II.	30	
39	Tóth Imre	rk.	hb.	II.	30	
40	S. Tóth István	rk.	hb.	II.	30	
41	F. Tóth László	rk.	hb.	II.	30	
42	Bäcker József	rk.	vid.	III.	48	
43	Bilcz Gergely	gkath.	hb.	III.	30	Árvaházi növendék.
44	Hanel István	rk.	hb.	III.	30	Árvaházi növendék.
45	Horváth Ödön	rk.	vid.	III.	48	
Átvitel:					1410	

Sorszám	A tanuló neve	Vallása	illetősége	Osztály	Elengedett tandíj összege kor.	Észrevételek
Áthozat :					1410	
46	Jonask Livius	gkel.	hb.	III.	48	Árvaházi növendék.
47	Lukács Gyula	rk.	hb.	III.	30	
48	Mészáros Ferenc	ev. ref.	hb.	III.	48	
49	Német Ferenc	rk.	hb.	III.	30	
50	Prager Imre	rk.	hb.	III.	30	Árvaházi növendék.
51	Balla Ferenc	rk.	hb.	IV.	15	II. félévre fizetett.
52	Bátri Dezső	rk.	hb.	IV.	30	
53	Csupák Elemér	rk.	hb.	IV.	30	Árvaházi növendék.
54	Deák Ferenc	rk.	hb.	IV.	30	
55	Füller Ernő	rk.	hb.	IV.	30	Árvaházi növendék.
56	Király István	rk.	hb.	IV.	30	
57	Mezei Rezső	izr.	hb.	IV.	24	Féltandíjmentes.
58	Romhányi Lajos	rk.	hb.	IV.	30	
59	Simon Lajos	rk.	hb.	IV.	15	II. félévre fizetett.
60	Zacsó József	rk.	hb.	IV.	30	Árvaházi növendék.
61	Batu Balázs	rk.	hb.	V.	30	
62	Deák László	rk.	hb.	V.	15	Kimaradt 1914. febr. 15-én.
63	Dobos István	rk.	hb.	V.	30	
64	Lipóczi László	rk.	hb.	V.	30	
65	Liszka Jenő	rk.	hb.	V.	30	
66	Magyar József	rk.	vid.	V.	48	
67	Nagy Béla	rk.	vid.	V.	48	
68	Ottó István	rk.	hb.	V.	15	II. félévre fizetett.
69	Saffel Mihály	rk.	hb.	V.	30	
70	Tóth István	gkath.	hb.	V.	30	Árvaházi növendék.
71	Tyukos Károly	rk.	hb.	V.	30	Árvaházi növendék.
72	Ehm Ottó	rk.	vid.	V.	48	
73	Farkas Ferenc	rk.	hb.	VI.	15	II. félévre fizetett.
74	Keresztes Gyula	rk.	hb.	VI.	30	
75	Lipóczi Imre	rk.	hb.	VI.	30	
76	Ottó László	rk.	hb.	VI.	30	
77	Rimóczy Ferenc	rk.	hb.	VI.	30	
78	Tóth Dezső	rk.	hb.	VI.	30	
79	Totin József	rk.	hb.	VI.	30	
80	Batu Aladár	rk.	hb.	VI.	30	
81	Heel Hugó	rk.	vid.	VII.	48	
82	Kocsák Béla	rk.	hb.	VII.	15	II. félévre fizetett.
83	Márk László	rk.	hb.	VII.	30	
84	Pózna Miklós	rk.	vid.	VII.	48	
85	Szabó István	rk.	hb.	VII.	30	
86	Takács György	rk.	vid.	VII.	24	A II. félévben fizetett.
87	Virág László	rk.	hb.	VII.	30	
88	Ríger István	rk.	vid.	VIII.	48	
Összesen :					2742	

XVI.

Statisztikai adatok.

Sorszám		I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	Összesen
		o s z t á l y								
1	Főlvételelt az egész tanév tolyamán:									
	nyilvános tanuló	66	42	30	23	19	21	30	23	254
	magántanuló	1	1	—	—	—	—	—	1	3
	Összesen :	67	43	30	23	19	21	30	24	257
2	Kimaradt évközben	6	5	—	1	3	—	—	—	15
	Magántanuló lett	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	Vizsgálatot nem tett	—	1	—	—	—	—	1	1	3
	Meghalt	—	—	—	—	—	1	—	—	1
3	Vizsgálatot tett az év végén:									
	nyilvános tanuló	61	37	30	22	16	20	29	23	238
	magántanuló	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	Összesen :	61	37	30	22	16	20	29	23	238
4	Az év végéig vizsgálatot tett tanulók közül:									
	haladó	54	35	29	21	16	18	28	23	224
	ismétlő	7	2	1	1	—	2	1	—	14
	Összesen :	61	37	30	22	16	20	25	23	238
5	Az év végéig vizsgálatot tett tanulók közül:									
	róm. kath.	56	36	24	18	14	18	25	20	211
	gör. kath.	2	—	1	—	1	1	1	—	6
	gör. kel. (román)	—	—	1	—	—	—	—	—	1
	gör. kel. (szerb)	—	—	—	—	—	—	—	—	0
	ág. ev.	1	—	—	—	—	—	—	—	1
	ref.	2	1	3	—	—	1	2	1	10
	unitárius	—	—	—	1	—	—	—	—	1
	izraelita	—	—	1	3	1	—	1	2	8
	Összesen :	61	37	30	22	16	20	29	23	238
6	Az év végéig vizsgálatot tett tanulók közül:									
	magyar anyanyelvű	60	37	30	22	16	20	29	23	237
	német	1	—	—	—	—	—	—	—	1
	tót	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	Összesen :	61	37	30	22	16	20	29	23	238

Sorszám		I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	Összesen
		o s z t á l y								
7	Az év végéig vizsgálatot tett tanulók közül:									
	csakis magyarul beszél	50	32	21	20	16	18	23	18	198
	németül is	9	4	7	2	—	2	3	3	30
	románul is	—	—	3	—	—	—	—	—	3
	tótul is	2	1	—	—	—	—	2	2	7
	szerbül is	—	—	—	—	—	—	1	—	1
8	Az év végéig vizsgálatot tett tanulók közül:									
	görögpótló tárgyakat tanult	—	—	—	—	4	8	8	6	26
9	Az év végéig vizsgálatot tett tanulók szülői (gyámjai) között polgári állásra nézve volt:									
	Nagybirtokos, nagybérlő	2	—	—	—	—	—	—	—	2
	Középbirtokos és bérlő	4	2	2	—	—	—	—	—	8
	Kisbirtokos, kisbérlő	9	6	4	2	—	—	9	2	32
	Kisbirtokos, napszámos	2	—	—	1	—	2	1	2	8
	Egyéb őstermelő	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	Gazdasági tisztviselő	—	—	—	—	—	—	—	2	2
	Egyéb gazdasági segédszemély	—	1	—	—	—	—	1	2	4
	Nagyiparos, bányavállalkozó	—	—	—	—	—	1	—	—	1
	Kisiparos, bányakisvállalkozó	13	4	6	—	3	2	3	4	35
	Ipari vagy bányászati tisztviselő	—	—	—	1	1	—	—	—	2
	Egyéb ipari v. bányászati segédszemély	1	—	—	—	—	—	—	—	1
	Nagykereskedő, nagyvállalkozó	1	1	—	—	—	—	—	—	2
	Kiskereskedő, kisvállalkozó	1	2	3	3	—	—	—	2	11
	Kereskedelmi vagy közlekedési tisztv.	1	1	1	1	1	—	1	—	6
	Egyéb keresk. és közlek. segédszemély	4	1	—	—	1	—	—	1	7
	Köztisztviselő	3	6	4	2	2	2	4	3	26
	Pap, tanár, tanító	3	2	—	—	1	2	3	—	11
	Másféle értelmiségi	2	4	1	2	—	2	—	2	13
	Közhivatalban alkalmazott vagy más- féle értelmiségi altiszt vagy szolgáló	4	1	2	2	2	1	2	1	15
	Katonatiszt	—	—	—	1	1	—	—	—	2
	Katona altiszt	—	—	—	—	—	1	—	—	1
	Nyugdíjas, tőkés, háztulajdonos	—	1	—	3	—	2	—	—	6
	Magánzó, eltartásos	3	1	3	1	2	3	4	3	20
	Egyéb és ismeretlen foglalkozású	—	—	—	—	—	2	—	—	2
	Árvaházi, szeretetházi tanulók	8	4	4	3	2	—	—	—	21
	Összesen:	61	37	30	22	16	20	29	23	238
10	A nyilvános és magántanulók létszáma december hó 31-én kor szerint:									
	9 éves	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	10 éves	22	—	—	—	—	—	—	—	22
	11 éves	28	12	—	—	—	—	—	—	40
	12 éves	10	12	13	1	—	—	—	—	36
	13 éves	5	14	13	7	1	—	—	—	40
	14 éves	—	3	4	11	13	—	—	—	31
	15 éves	—	—	—	4	2	5	—	—	11

Sorszám		I.	II.	III.	IV.	v.	VI.	VII.	VIII.	ÖSSZESEN
		o s z t á l y								
	16 éves	—	—	—	—	3	8	9	—	20
	17 éves	—	—	—	—	—	5	9	—	14
	18 éves	—	—	—	—	—	2	8	5	15
	19 éves	—	—	—	—	—	—	4	9	13
	20 éves	—	—	—	—	—	—	—	7	7
	21 éves	—	—	—	—	—	—	—	1	1
	22 éves	—	—	—	—	—	—	—	2	2
	Több éves	—	1	—	—	—	—	—	—	1
	Összesen :	65	42	30	23	19	20	30	24	253
11	Az év végéig vizsgálatot tett tanulók közt volt :									
	helybeli	42	22	20	17	11	13	7	11	143
	megyei	7	8	2	3	2	3	5	—	30
	más megyebeli	12	7	8	2	3	4	17	12	65
	horvát-szlavonországi	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	más állambeli	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	Összesen :	61	37	30	22	16	20	29	23	238
12	Az összes nyilvános tanulók közt előfordult :									
	könnyű betegségi eset	58	22	22	40	44	24	49	24	283
	súlyos betegségi eset	3	7	—	1	—	1	4	1	17
	járványos betegségi eset	—	1	—	—	—	—	—	—	1
	halállal végződő	—	—	—	—	—	1	—	—	1
13	Az év végéig vizsgálatot tett nyilvános tanulóktól mulasztott óra :									
	igazolt mulasztott óra	766	1251	161	384	181	359	433	381	3916
	igazolatlanul mulasztott óra	—	—	1	—	—	—	—	—	1
	Összesen :	766	1251	162	384	181	359	433	381	3917
14	Az év végéig vizsgálatot tett nyilvános tanulóik közül :									
	nem mulasztott	32	7	13	5	4	5	13	8	87
	csak igazoltan mulasztott	29	30	16	17	12	15	16	15	150
	igazolatlanul mulasztott	—	—	1	—	—	—	—	—	1
15	Az év végéig vizsgálatot tett nyilvános tanulóik közül viseletre :									
	jó	56	28	21	17	10	15	27	21	195
	szabályszerű	5	9	9	5	6	5	2	2	43
	kevésbé szabályszerű	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	Összesen :	61	37	30	22	16	20	29	23	238

Sorszám		I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	Összesen
		o s z t á l y								
16	A fegyelmi esetek az egész év folyamán:									
	igazgatói megrovásban részesült . . .	—	—	2	2	2	—	—	—	6
	tanárkari megrovásban részesült . . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	tanács folytán eltávozott . . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	kizárattott . . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—
18	Az év végéig vizsgálatot tett összes tanulók közül:									
	minden rendes tantárgyból jeles . . .	4	2	—	1	2	3	4	5	21
	minden rendes tantárgyból jó . . .	8	5	6	6	3	3	10	8	49
	minden r. tantárgyb. legalább elégséges	29	24	19	11	9	8	15	9	124
	egy rendes tantárgyból elégtelen . . .	10	2	3	2	1	4	—	—	22
	két rendes tantárgyból elégtelen . . .	4	—	2	1	—	—	—	1	8
	több rendes tantárgyból elégtelen . . .	6	4	—	1	1	2	—	—	14
	Összesen :	61	37	30	22	16	20	29	23	238
18	Az év végéig vizsgálatot tett tanulók közül:									
	felsőbb osztályba felléphet . . .	40	31	25	18	14	14	29	22	193
	javító vizsgálatot tehet . . .	7	2	3	2	1	4	—	—	19
	osztályismétlésre utasítatik . . .	12	4	2	1	1	2	—	1	23
	az osztályt többé nem ismételheti . . .	2	—	—	1	—	—	—	—	3
	Összesen :	61	37	30	22	16	20	29	23	238
19	Rendkívüli tantárgyat tanult a nyilvános tanulók közül, még pedig:									
	egészségtant . . .	—	—	—	—	—	—	29	23	52
	műéneket . . .	61	37	10	9	4	9	21	14	165
	gyorsírást . . .	—	—	4	9	4	2	1	—	20
	francia nyelvet . . .	—	—	1	4	—	1	1	—	7
	zenét . . .	—	1	2	2	—	—	10	4	22
	magánrajzot . . .	5	5	8	9	1	3	4	—	35

A VII - VIII. osztályu tanulók test- és erőmérési táblázata.

A tanulók névsora	Testmérési adatok														Erőmérési adatok														
	A felső kar kerülete cm.-ben						A mellkas kerülete cm.-ben						A testmag. cm-ben			Év elején			Év végén										
	év elején			év végén			év elején			év végén			gyarapodás	apadás	év elején	év végén	növés	hajlító izom	feszítő izom	sarkazás	erőpontok száma	hajlító izom	feszítő izom	sarkazás	erőpontok száma	gyarapodás	apadás		
	nyújtva	hajlítva	izom	nyújtva	hajlítva	izom	gyarapodás	apadás	kilégzés-kor	belégzés-kor	a mellkas tágtulása	kilégzés-kor																belégzés-kor	a mellkas tágtulása
VII. osztály.																													
Batu Aladár	26	29	3	26	29	3	—	—	78	88	10	78	88	10	—	—	156	157	1	9	10	36	74	15	23	50	126	52	—
Bíró Árpád	30	36	6	30	35	5	—	1	91	106	15	91	106	15	—	—	181	181	—	1	0	0	4	1	0	0	4	—	—
Csabai Antal	24	27	3	24	27	3	—	—	76	88	12	76	88	12	—	—	176	177	1	3	3	12	24	2	0	12	8	—	16
Heel Hugó	26	29	3	27	31	4	1	—	79	88	9	81	91	10	1	—	162	168	6	2	8	12	32	2	5	12	26	—	6
5 Kalocsai Imre	22	25	3	22	25	3	—	—	75	87	12	75	87	12	—	—	174	174	—	4	5	8	26	5	7	18	42	16	—
Kauniczer Károly	26	29	3	22	24	2	—	1	78	86	8	73	79	6	—	2	161	161	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Kocsák Béla	24	26	2	24	27	3	1	—	83	94	11	84	94	10	—	1	171	172	1	6	5	5	27	12	4	3	35	8	—
Márk László	24	27	3	24	27	3	—	—	78	88	10	78	88	10	—	—	171	172	1	5	6	19	41	4	8	18	42	1	—
Pözna Miklós	23	27	3	23	27	3	—	—	78	84	6	78	84	6	—	—	166	167	1	5	6	9	31	7	6	28	52	21	—
10 Sándor Miklós	21	24	3	21	24	3	—	—	70	79	9	70	79	9	—	—	163	164	1	5	0	0	10	2	0	6	8	—	2
Szabó István	23	25	2	23	25	2	—	—	75	85	10	75	85	10	—	—	182	182	—	1	5	—	12	—	—	—	—	—	12
Takács György	23	26	3	23	25	2	—	1	76	85	7	76	84	8	1	—	170	170	—	5	0	0	10	2	2	13	16	6	—
Virág László	23	26	3	22	25	3	—	—	77	81	4	77	81	4	—	—	169	169	—	4	8	2	26	—	—	—	—	—	—
Wagner Imre	22	25	3	22	25	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
VIII. osztály.																													
Bencsik Gyula	23	28	5	22	25	3	—	2	77	88	11	79	87	8	—	3	169	170	1	8	5	35	52	—	—	—	—	—	—
Faragó László	25	29	4	26	30	4	—	—	77	90	13	80	91	11	—	2	171	173	2	5	5	20	40	5	10	35	60	20	—
Fehér Sándor	25	29	4	26	30	4	—	—	84	94	10	84	94	10	—	—	175	175	—	9	8	45	68	10	10	40	80	12	—
Fekete Dezső	23	26	3	23	26	3	—	—	77	85	8	78	85	7	—	1	170	171	1	3	2	20	20	3	1	13	16	—	4
5 Huschitt Mátyás	27	30	3	27	30	3	—	—	84	93	9	81	92	11	2	—	182	183	1	5	4	20	36	5	—	—	10	—	26
Juhász Kálmán	27	30	3	28	30	2	—	1	82	91	9	83	92	9	—	—	172	173	1	1	0	15	4	0	1	—	2	—	2
Kiss István	23	25	2	23	26	3	1	—	83	91	8	79	89	10	1	—	178	178	—	1	0	5	4	1	0	11	4	—	—
Král Ervin	22	25	3	24	27	3	—	—	74	84	10	76	86	10	—	—	170	172	2	3	1	17	16	3	0	0	6	—	10
Nagy Imre	23	27	4	23	27	4	—	—	75	85	10	77	87	10	—	—	157	157	—	8	7	32	60	3	3	0	12	—	48
10 Nyúl Bertalan	24	28	4	25	29	4	—	—	78	89	11	80	91	11	—	—	173	174	1	5	5	20	40	4	4	58	32	—	8
Rapcsányi István	23	27	4	23	27	4	—	—	81	91	10	80	90	10	—	—	178	179	1	5	5	20	40	5	5	44	40	—	—
Riger István	25	29	4	28	32	4	—	—	84	97	13	90	100	10	—	3	174	174	—	5	3	22	32	2	4	0	12	—	20
Stein Gyula	26	31	5	26	30	4	—	1	77	88	11	77	88	11	—	—	172	182	—	12	16	76	112	—	—	—	—	—	—

XVII

Értesítés az 1914–15. tanévre.

Augusztus 29-én (szombaton) d. e. 8 órakor kezdődnek a javító-, pótló- és felvételi vizsgálatok. Ugyanezen napon lesznek a magántanulók írásbeli vizsgálatai; augusztus 31-én (hétfőn) a magántanulók szóbeli vizsgálatai lesznek.

Szeptember hó 1., 2. és 3. napjain beiratkozások 8–12 óráig. Ezen-túl egy hétig csak oly tanulókat vehet föl az igazgatóság, kik elmaradásukat elfogadható okkal (pl. betegséggel) igazolni tudják. A kik még későbbben óhajtanak beiratkozni, egy koronás bélyeggel ellátott, kellően megokolt és a budapestvidéki tankerület kir. főigazgatóságához címzett folyamodványt adjanak be a főgimnázium igazgatójához. A kérvényhez mellékelni kell a mult tanévről szóló iskolai bizonyítványt és egyéb okmányt (pl. betegségről szóló bizonyítványt.)

Az első osztályba 68 tanuló vehető fel és pedig szeptember elsején csakis helybeli róm. kath. vallásúak; szept. 2. és 3-án vidéki róm. kath. vallásúak s a mennyiben a jelzett szám be nem telik, más vallásúak is.

A II-VIII. osztályokra jelentkező tanulók valláskülönbség nélkül már az első napon is beiratkozhatnak.

Az első osztályba oly tanulók vehetők fel, kik az elemi osztályokat legalább elégséges eredménnyel elvégezték, vagy ennek hiányában a felvételi vizsgálatot jó sikerrel kiállják; továbbá életük 9-ik évét már betöltötték, de 12 évnél nem idősebbek; tizenkét évesnél idősebb tanulók felvétele fölött a tanári testület határoz.

Beiratkozáskor minden tanuló hozza magával az előző évről szóló iskolai bizonyítványát; *az első osztályba beiratkozók, valamint a más tantintézetből jövő felsőbb osztályú tanulók is az iskolai bizonyítványon kívül születési bizonyítványaikat (keresztlevelet) és újraoltási bizonyítványaikat is hozzák magukkal.*

Beiratkozáskor minden tanuló fizet 4 korona beiratási díjat, egy koronát az ifjusági könyvtárra, egy koronát a végértesítőre, 50 fillért a nyugdíjra, 20 fillért tintára, összesen 6 korona 70 fillért. *Ezen összeg fizetése alul egy tanuló sem menthető föl*

Az iskolapénzt (u. n. tandíjat) illetőleg a helybeli róm. kath. vallású tanulók 30 koronát fizetnek egész évre, a vidékiek és más vallásúak 48 koronát fizetnek egy évre, melynek fele 15, illetőleg 24 korona a beiratkozáskor, a másik fele pedig február hó első felében fizetendő le a főgimnázium igazgatójánál.

Szegény, de jó viseletű és jó előmenetelű tanulók tandíjelengedését folyamodhatnak. Az eljárás a következő: A bélyegmentes folyamodványt a kecskeméti róm. kath. Egyházközséghez kell címezni; csatolni kell hozzá a folyó polgári évről kiállított szegénységi bizonyítványt és a mult tanévi iskolai bizonyítványt, az így felszerelt folyamodványt legkésőbb szeptember 25-ig a főgimnázium igazgatójának kell átadni.

A tanárok és tanítók gyermekeinek szegénységi bizonyítványt nem kell csatolni.

Folyamodni csak egyszer lehet, a tanév elején. A felmentés csak egy iskolai évre szól. De ha a felmentett tanuló az első félév végén (jan. 31.) csak egy tantárgyból is elégtelen tanjegyet kap, vagy magaviselete kevésbé szabályszerű, a tandíjmentességet elveszíti és a második félévi tandíjat meg kell fizetnie. Azon tanulók, kik, a tanév végén egy tantárgyból kaptak elégtelen tanjegyet és javítani akarnak, a jövő tanév elején. augusztus 29-én a tanári kar engedelmével javító vizsgálatot tehetnek.

Akik két tantárgyból kaptak elégtelen tanjegyet és javítani akarnak, egy koronás bélyeggel ellátott és a „Budapestvidéki tankerület kir. főigazgatóságához“ címzett folyamodványt adjanak be legkésőbb július 8-ig a főgimnázium igazgatójához; mellékelni kell a folyamodványhoz a tanévvégi bizonyítványt is.

Bukott ismétlő tanuló többé nem ismétélhet. A javító- és pótló vizsgálatokat csak azon iskolában lehet letenni, a melyben a tanuló az elégtelen tanjegyet kapta, vagy a vizsgálatot fontos ok (pl. betegség) miatt le nem tehetette. A szeptemberi pótló-, javító- és kiegészítő érettségi vizsgálatokra a jelentkezés határideje augusztus 15. ez ideig az érdekeltek okmányait a főgimn. igazgatójánál adják be.

A beírások alkalmával a vidéki szülők vagy gyámok oly helyettest mutassanak, vagy jelentsenek be, kire gyermekük vagy gyámoltjuk gondos felügyeletét átruházzák.

Kecskeméten, 1914. június 28.

DR. TÓTH GYÖRGY,
főgimn. igazgató.

Rajzkiállítás.

Junius hó 16—18-ig az intézet tornatermében a szóbeli érettségi tartama alatt rajzkiállítást rendeztünk.

A növendékek összes munkásságából egy-egy rajz, (tanmenet) valamint az összes szorgalmi időben készült rajzok és festmények voltak kiállítva.

Először szerepeltek az amatőr fotografusok egy szerény kollekcióval, valamint az intézetbe járó árvaházi növendékeink otthon — saját vezetőik alatt — készült agyag és faszőlő munkáikkal.

Az 1914—15. tanévben használt tankönyvek jegyzéke:

I. osztály.

- Róm. kath. nagyobb katekizmus. Bpest 1908. e. sz. 218/1908.
Bartha I. dr.: Magyar nyelvtan, mondattani 1. 2. r. Budapest e. sz. 45603/1912. 7. k
Prónai A. dr.: Magyar olvasókönyv I. rész. 60645/1910. 5 k.
Pirchala I.: Latin nyelv. e. sz. 148158/1913. 13 k.
Fodor—Székely: Liber Sexti Latin nyelvkönyv I. II. Bpest, 1912. e. sz. 85187/1912. 3. k.
Kőrösi A.: Földr. Bpes , e. sz. 45502/1912. 9. k.
Ormándy M.: Természetrajz, Budapest, e. sz. 88201/1909. 3. k.
Suták J. dr.: Számítan a középiskolák I. II. és III. osztályai számára Budapest, e. sz. 141409/1911. 8. k.
Huszka J.: Rajzoló geometria I. r. Budapest, e. sz. 135547/1911. 3. k.
Szepesi I.: Imák és énekek.

Segédkönyv:

- Kogutowitz: Középiskolai földrajzi Atlasz. 1. 2. 3. r. Bpest, e. sz. 86051/1910. 9. k.

II. osztály.

- Titz A. dr.: Az ó-szövetség története. I. r. Budapest, 1910.
Róm. kath. nagyobb katekizmus. Bpest, 1908. Magyar nyelv mint az I. osztályban.
Prónai A. dr.: Magyar olvasókönyv. II. r. 35635/1911. e. sz. 3. k.
Pirchala I.: Latin nyelvtan mint az I. oszt.-ban.
Fodor—Székely: Liber Sexti Latin nyelvkönyv mint az I. osztályban.
Kőrösi A.: Földr. II. r. Budapest, e. sz. 7. k. 93269/1912.
Ormándy M.: Természetrajz II. r. Budapest, e. sz. 4420/1909. 2. k.
Suták J. dr.: Számítan, mint az I. oszt.-ban.
Huszka J.: Rajzoló geometria II. r. Bpest, e. sz. 52776/1909.

Segédkönyv:

- Kogutowitz I.: Mint az I. osztályban.

III. osztály.

- Titz A. dr.: Az új-szövetség története II. r. Róm. kath. nagyobb katekizmus. Bpest, 1908. e. sz. 218/1908.

- Bartha I.: Rendszeres magyar nyelvtan e. sz. 115734/1910. 3. k.
Prónai A. dr.: Magyar olvasókönyv, e. sz. 33176/1909. 2. k.
Miklós—Kaiblinger: Német nyelvkönyv. Bpest, e. sz. 143083/1911. 3. k.
Atkinson H. W. és Pearce J. W. E. Latin olvasókönyve alapján Geréb József és Morvay Győző Kis latin nyelvkönyve. Budapest. 1907.
Pirchala I.: Latin olvasókönyv a III. és IV. osztály számára 114204/1912.
Varga Ö.: A magyarok története és Magyarország a jelenben. Budapest, e. sz. 154050/1911. 7. k.
Kőrösi A.: Földrajz III. r. Bpest, 6. k. e. sz. 81957/1912.
Vörös C.: A fizikai és math. földrajz elemei. Budapest, e. sz. 112609/1909. 2. k.
Suták I. dr.: Mint az I. osztályban.
Huszka J.: Rajzoló geometria III. r. Bpest, e. sz. 144457/1911.
Szepesi I.: Imák és énekek.

Segédkönyvek:

- Schmidt: Latin-magyar és Magyar-latin szótár I—II. Budapest, 1912. 3. k.
Kelemen B.: Német-magyar és Magyar-német szótár. Budapest, 1912. 13. k.
Kogutowitz: 10 térkép a magyarok történetéből, e. sz. 2604/1897. 7. k.
Kogutowitz: Mint az I. osztályban.

IV. osztály.

- Titz A. dr.: Róm. kath. szertartástan. Budapest, 1912. Mint a III. osztályban.
Lehr A.: Arany Toldija, XII. k. Budapesten, e. sz. 51922/1892.
Bartha—Prónai: Stilisztika. Budapest, e. sz. 68910/1910. 3. k.
Pirchala I.: Latin nyelvtan. Mint az I. o.-ban.
Pirchala I.: Latin olvasókönyv. Mint a III. osztályban.
Miklós—Kaiblinger: Német nyelvkönyv. Bpest, e. sz. 140039/1911. 2. k.
Varga Ö.: A magyarok története II. r. Budapest, e. sz. 150748/1911. 7. k.
Pintér P.: Növénytan. Bpest, e. sz. 13606/1911. 2. k.

Borosay D.: Algebra V. kiad. Budapest, e. sz. 44336/1912.

Huszka J.: Rajzoló geometria IV. rész, Budapest, e. sz. 144457/1911. 2. k.

Szepesi I.: Imák és énekek.

Segédkönyvek:

Schmidt J.: Latin-magyar és Magyar-latin szótár I—II. k. Budapest, 1900.

Kelemen B.: Német-magyar és Magyar-német szótár. Budapest, 1900.

Kogutowitz: 10 térkép a magyarok tört.-ből.

Kogutowitz: Iskolai térkép.

V. osztály.

Schütz A. dr.: Kath. hittan a középiskolák V. oszt. számára, Bpest, 1911.

Bartha—Prónai: Retorika. Budapest, e. sz. 69911/1910. 2. k.

Miklós—Kaiblinger: Német nyelvkönyv. Bpest, e. sz. 131089/1909. 2. k.

Kapossy L.: Ciceronis pro A. L. Arhhia poeta. Budapest, e. sz. 157944/1911. 3. k.

Zsámboki (Schambach) Gy.: Cic. de imp. Gnaei Pompei. Bp. e. sz. 111554/1911. 3. k.

Csengeri J.: Ovidius szemelvények. Bpest, e. sz. 1537/1912. 5. k.

Maywald Z.: Görög nyelvtan, 6. kiadás, e. sz. 112919/1911. Bpest.

Maywald J.: Görög gyakorló és olv. könyv az V. oszt. számára, 5. k. e. sz. 98352/1910.

Szölgvényi J.: Világtörténelem I. r. Budapest, e. sz. 143906/1911. 3. k.

Pintér P.: Állattan. Budapest, 1903. eng. sz. 3425/1911. 1. k.

Borosay D.: Algebra I. IV. o.

Lóky B.: Geometria I. r. Budapest, e. sz. 4814/1912. 2. k.

Szepesi I.: Imák és énekek.

Segédkönyvek:

Molnár S.: Latin stílusgyakorlatok. I. rész. Baja. 1907.

Wagner—Horváth B.: Római régiségek. Budapest e. sz. 96692/1912. 8. k.

Schmidt J.: Latin-magyar és Magyar-latin szótár. I—II. Bpest, e. sz. 4610/1910.

Kelemen B.: Német-magyar és Magyar-német szótár. Bpest, e. sz. 2003/1904. 11. k.

Kogutowitz: Történelmi atlasz. e. sz. 2604/1897. 1. k.

Sebestyén K.: Irodalomtörténet. Bpest, e. sz. 2226/1902.

Görögpótló tankönyvek:

Prónai L. dr.: Görögpótló irodalmi olvasmányok Bpest. e. sz. 41102/1913.

VI. osztály.

Schütz A. dr.: Kath. Erkölcstan 1. k. Bpest.

Bartha—Prónai: Poetika és olvasókönyv. Budapest, e. sz. 69912/1910. 2. k.

Miklós Kaiblinger: Német nyelvkönyv. Mint az V. o.-ban.

Kalmár E.: Szemelvények T. Livius római történetéből. Bp. 1900. eng. esz. 3165/1900.

Wirth Gy.: Szemelvények P. Vergilius M. Aeneiséből. Bpest, 1905. e. sz. 3269/1905.

Maywald J.: Görög nyelvtan IV. kiad.

Maywald J.: Görög olvasó és olvasókönyv II. rész. Budapest, e. sz. 83441/1906 4. k.

Szölgvényi J.: Világtörténelem II/ r. Bpest, 1902. e. sz. 2962/1902. 3. k.

Pintér P.: Ásványtan. Bp. 1903. e. sz. 3132/1903. 1. k.

Borosay D.: Algebra. I. IV. o.

Lóky B.: Geometria I. r. Bpest, I. V. o.

Szepesi L.: Imák és énekek.

Segédkönyvek:

Molnár S.: Latin stílusgyakorlatok. I. r.

Wagner—Horváth B.: Római régiségek, I. V. o.

Schmidt J.: Latin-magyar és Magyar-latin szótár I—II. Bpest, 1901. e. sz. 486/1900.

Kogutowitz: Történelmi atlasz. Mint az V. o.-ban.

Sebestyén K.: Irodalomtörténet. Bp. 1903.

Lutter N.: Szorszámi táblák, Budapest. E. sz. 24284/1892. 10. K.

Görögpótló könyvek:

Radics: Magyar irod. olvasókönyv. II. r. Budapest. 144322/1911. 5. k.

Csengeri J.: Aischylos Oresteíája. Budapest e. sz. 20025/1894.

Csiky G.: Sophokles Antigonéja. 3. kiadás. e. sz. 22424/1883.

Kemenes (Kemf) I.: Euripides Iphigeniája, e. sz. 25409/1895. 2. k.

Wagner—Horváth: Görög régiségek. 5. k. Bpest, e. sz. 155324/1911.

VII. osztály.

Schütz A. dr.: Kath. egyháztörténelem. Bpest.

Prónai A. dr.: A magyar irodalom története I. r. Budapest, 1910. e. sz. 50873/1910.

Szinnyei J.: A magyar nyelv. 6. kiadás Budapest, 1902. e. sz. 105995/1906.

Bartal—Malmosi: C. Sallusti J. libri de coniuratione Cat. et de bello Jugurthino. Bpest, 1801. e. sz. 10968/1891.

Incze J.: Cicero in Verrem. Budapest, 1902. e. sz. 2522/1902.

Wirth Gy.: Szemelvények P. Vergilius M. Aeneiséből. Bpest, 1905. e. sz. 3279/1905.

- Miklós—Kaiblinger: Német nyelvkönyv. Budapest, e. sz. 13348/1911. 2. k.
 Heinrich: Wilhelm Tell. Budapest, e. sz. 583/1912. 7. k.
 Geréb J.: Görög prózai szemelvények Herodotos, Xenophon és Platon írataiból, Budapest, e. sz. 144059/1908. 3. k.
 Csengery J.: Humeros Odisseája. Budapest, 1898. e. sz. 5632/1888.
 Csengery J.: Homerosi reliák. Budapest, 1903. e. sz. 1900/1903. 1. k.
 Szölgvény J.: Világtörténelem. III. r. Bpest, e. sz. 2957/1903. 2. k.
 Vörös: Kísérleti természettan. II. k. Budapest, 1909. e. sz. 112600/1909. 2. k.
 Borosay D.: Algebra. I. IV. o.
 Dr. Lóky B.: Geometria, II. r. Bpest, e. sz. 5456/1904. 1. k.
 Szepesi: Imák és énekek.

Segédkönyvek:

- Molnár S.: Latin stilusgy. II. r. Baja, 1909.
 Wagner—Horváth B.: Római régiségek. Budapest, Wagner I. V. o.
 Schmidt J.: Latin-magyar és Magyar-latin szótára. I—II. Budapest, 1901. e. sz. 4610/1900.
 Kelemen B.: Német-Magyar és Magyar-német szótár. Budapest, 1900. e. sz. 489/1900.
 Kogutowitz: Történelmi atlasz. Mint az V. osztályban.
 Sebestyén K.: Irodalomtörténet. Bpest, 1903.
 Orosz M.: Német stilusgyakorlatok, e. sz. 112923/1911. 4. k.
 Elischer—Fröhlich: Szótár Homeros két epóához. Budapest, e. sz. 49966/1912. 3. k.

Görögpótló tankönyvek:

- Badics F.: Magyar irod. olvasókönyv III. r. Budapest, e. sz. 110411/1908. 5. k.
 Földi I.: Demosthenes válogatott beszédei. Budapest, e. sz. 112772/1911. 2. k.
 Szilasi M.: Szemelvények Thukydidesből. Budapest, e. sz. 4578/1899. 2. k.
 Wagner—Horváth: Görög régiségek. 1. VI. osztály.

VIII. osztály.

- Schütz A.: Ker. Kath. Hítvédelem. II. k.
 Prónai A. dr.: A magyar irodalom történet. II. r. Budapest, 1911. e. sz. 55667/1911. 1. kiadás.
 Miklós—Kaiblinger: Német nyelvkönyv. Mint a VII. osztályban.
 Maywald J.: Goethe Iphigeniája, e. szám 3613/1902. 2. k.
 Gyomlay Gy. dr.: P. Cornelius Tacitus nagyobb történelmi műveiből szemelvények 3. k. e. sz. 136110/1911.
 Wirth Gy.: Szemelvények Horatius műveiből. Bpest, 1902. e. sz. 2873/1902.

- Wagner—Horváth B.: Római régiségek. I. V. o.
 Schmidt J.: Latin-magyar és Magyar-latin szótár I—II. Bpest, 1901. e. sz. 4610/1901.
 Kelemen B.: Német-magyar és Magyar-német szótár. Bpest, 1900. e. sz. 486/1900.
 Kogutowitz: Történelmi atlasz. Mint az V. osztályban.
 Sebestyén K.: Irodalomtörténet. Budapest, 1903.
 Orosz M.: Német stilusgyakorlatok, e. sz. 112923/1911. 4. k.
 Elischer—Fröhlich: Szótár Homeros két epóához. Mint a VII. osztályban.
 Csengeri J.: Homeros Iliása. 4. kiad. Bpest, e. sz. 37078/1908.
 Csengeri J.: Homerosi reliák. Bpest, 1903. e. sz. 43151/1889.
 Geréb J.: Görög prózai szemelvények Herodotos, Xenophon és Platon írataiból. Budapest, 1902. e. sz. 36061/1902.
 Dr. Jászai R.: Magyar okmányozó történet. Budapest, e. sz. 45982/1912. 2. k.
 Borosay D.: Algebra. I. IV. o.
 Dr. Lóky B.: Geometria. 1. VII. o.
 Dr. Vörös: Kísérleti természettan. Bpest, 1909. e. sz. 112609/1909. 2. k.
 Sztinyai E.: Lélektan és logika. Budapest, e. sz. 132342/1911. 6. k.
 Szepesi: Imák és énekek.

Segédkönyvek:

- Molnár S.: Latin stilusgyakorlatok. Baja, II. r. 1909.

Görögpótló tankönyvek:

- Földi J.: Szemelvények Platonból. Budapest, e. sz. 512/1905. 1. k.
 Zsámboki Gy.: A görög művészet. Bpest. e. sz. 140692/1911. 2. k.
 Wagner—Horváth: Görög régiségek. 1. V. osztály.

Rendkívüli tantárgyak:

- Bódogh J.: Levelező Gyorsírás. Szeged, e. sz. 20163/1906. 14. k.
 Erődi—Szent-Gály: Módszeres énektan. 1. r. Bpest, e. sz. 29478/1906. 4. k.
 Erődi—Szent-Gály: Módszeres énektan. 2. r. Budapest. e. sz. 182322/1911. 2. k.
 Fodor J. dr.: Egészségtan. Budapest. e. sz. 144816/1911. 4. k.
 Harrach J.: Magyar Arion. 1. r. Bpest. e. sz. 74351/1902. 2. k.
 Harrach J.: Magyar Arion. 2. r. Bpest, e. sz. 16966/1864. 1. k.
 Hegedűs I. dr.: Francia nyelv. olvasó- és gyakorlókönyv. Bpest, e. sz. 69169/1907. 1. kiadás.
 Markovits—Vikár: Vitairás, hiv. tkv. 11. k.

TARTALOM.

I. Tóth György dr. igazgató jubileuma. Jubiláló ének.	
II. Kemény és az olvasók	3—23
III. Tanári kar	24—27
IV. Végzett tananyag, tankönyvek	27—35
V. Írásbeli feladványok	35—36
VI. A főgimnázium története az 1913—14. tanévben	36—41
VII. A főgimnázium külső viszonyai	41—42
VIII. Könyv- és szertárak	43—49
IX. Önképző-kör	49—51
X. Testgyakorló-kör	51—52
XI. Segélyező-Egyesület	52—53
XII. Gyorsíró-kör	53—54
XIII. Jegyzőkönyv	54—60
XIV. Ösztöndíjak, jutalmak, segélyezések	60—63
XV. A tanulók érdemsorozata	64—73
Kimutatás a tandíjmentes tanulókról	74—75
XVI. Statisztikai adatok	76—84
XVII. Értesítés az 1914—1915. tanévre	85—86
Rajzkiállítás	87
Az 1914—1915-ik tanévben használandó tankönyvek jegyzéke	88—90

